

Møte mandag den 10. desember kl. 10

President: J ø r g e n K o s m o

D a g s o r d e n (nr. 26):

1. Innstilling fra forsvarskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2002 vedkommende Forsvarsdepartementet mv.
(Budsjett-innst. S. nr. 7 (2001-2002), jf. St.prp. nr. 1 (2001-2002) og St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 1-4 (2001-2002))
2. Innstilling fra forsvarskomiteen om endringer på statsbudsjettet for 2001 under Forsvarsdepartementet (Innst. S. nr. 42 (2001-2002), jf. St.prp. nr. 21 (2001-2002))
3. Referat

Presidenten: Representanten Eli Sollied *Øveraas*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Det foreligger en rekke permisjonssøknader:

- fra Sosialistisk Venstrepartis stortingsgruppe om velferdspermisjon for representanten Siri Hall *Arnøy* i tiden fra og med 10. desember til og med 13. desember
- fra representanten Haakon *Blankenborg* om permisjon i tiden fra og med 11. desember til og med 13. desember, og fra representanten André *Kvakkestad* om permisjon i dagene 13. og 14. desember – begge for å delta på Europarådets møter i Paris.
- fra Stortingets delegasjon til EFTA-parlamentarikerkomiteen og Den felles EØS-parlamentarikerkomiteen, undertegnet av delegasjonens leder, Morten Høglund. Søknaden gjelder deltakelse på EFTAs ministermøte i Genève i dagene 13. og 14. desember for representantene Vidar *Bjørnstad*, Julie *Christiansen*, Gunn Karin *Gjul*, Ågot *Valle*, Ivar *Østberg* og Morten *Høglund*.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:
For Akershus fylke: Sverre *Myrli*, Harald *Espelund*, Mette *Korsrud*, Christian *Holm* og Ib *Thomsen*
For Hordaland fylke: Ragna *Flotve*
For Oppland fylke: Reidun *Gravdahl*
For Troms fylke: Leif Christian *Johansen*
For Sør-Trøndelag fylke: Ola *Røtvei*
3. Mette *Korsrud* og Leif Christian *Johansen* innvelges i Lagtinget i den tid de møter for representantene Julie *Christiansen* og Ivar *Østberg*.

Presidenten: Christian Holm er til stede og vil ta sete.

Valg av settepresidenter

Presidenten: Presidenten foreslår at det velges to settepresidenter for dagens møte og for Stortingets møter i inneværende uke – og anser det som vedtatt.

Presidenten ber om forslag på settepresidenter.

Marit Nybakk (A): Jeg foreslår Kjell Engebretsen og Oddbjørg Ausdal Starrfelt.

Presidenten: Kjell Engebretsen og Oddbjørg Ausdal Starrfelt er foreslått som settepresidenter. – Andre forslag foreligger ikke, og Kjell Engebretsen og Oddbjørg Ausdal Starrfelt anses enstemmig valgt som settepresidenter for Stortingets møter denne uke.

Statsråd Kristin Krohn Devold overbrakte 1 kgl. proposisjon (se under Referat).

Presidenten: Før sakene tas opp til behandling, vil presidenten foreslå at Stortingets møte i dag avbrytes kl. 12.15 og settes igjen kl. 15.30 for at representantene skal kunne delta i arrangementet ved utdelingen av Nobels fredspris i Oslo rådhus. Som en følge av dette vil presidenten videre foreslå at møtet fortsetter utover den reglementsmessige tid for formiddagsmøtet til dagens kart er ferdigbehandlet.

– Ingen innvendinger er kommet mot presidentens forslag, og det anses vedtatt.

S a k n r . 1

Innstilling fra forsvarskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2002 vedkommende Forsvarsdepartementet mv. (Budsjett-innst. S. nr. 7 (2001-2002), jf. St.prp. nr. 1 (2001-2002) og St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 1-4 (2001-2002))

Presidenten: Etter ønske fra forsvarskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 40 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 25 minutter, Høyre 20 minutter, Fremskrittspartiet 15 minutter, Sosialistisk Venstreparti 15 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Venstre 5 minutter og Kystpartiet 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg av hovedtalerne fra hver av partigruppene og etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Dette anses vedtatt.

Marit Nybakk (A) (komiteens leder): Forsvarsbudsjettet behandles i år før og etter utdelingen av Nobels fredspris til De forente nasjoner, som Norge gjennom mer enn 50 år har satt sitt preg på – tør jeg si – i FN's ulike bistands- og utviklingsorganisasjoner, som politisk premissleverandør i FN's sikkerhetsråd og ikke minst som deltaker i FN's fredsbevarende styrker.

Mer enn 55 000 norske gutter og jenter har deltatt i internasjonale fredsoperasjoner i NATO- og FN-regi i etterkrigstida – fra Tysklandsbrigaden via Korea, Kongo, Libanon til Kosovo. De norske styrkene har hatt en me-

get høy anseelse, selv om de kravene som stilles til våre internasjonale militære operasjoner, blir stadig høyere både hva angår reaksjonstid, trening, utrustning og evne til å samvirke med andre lands styrker.

«I grunnen er jeg litt kry over å ha vært FN-soldat», sa en tidligere norsk soldat til Aftenposten sist lørdag, og la til:

«Jeg forstår at jeg, og titusenvis av andre nordmenn, har bidratt til å gi verdensorganisasjonen den slagkraft og tyngde den omsider har fått.»
(Lyset i salen ble svakere.)

Presidenten: Det var vel bare fjernsynslydene som ble slått av?

Marit Nybakk (A): Når jeg med dette legger fram Budsjett-innst. S. nr. 7 for 2001-2002 fra forsvarskomiteen, la meg gjøre det ved først å hylle dagens fredsprisvinner og alle de norske guttene og jentene som har vært, og er, i FN-tjeneste i utlandet, og med en erkjennelse av at konfliktbildet har endret seg dramatisk siden FN ble stiftet i røyken fra de rykende ruinene etter den 2. verdenskrig, stiftet for å hindre krig mellom stater.

Komiteen – en enstemmig komite – legger for øvrig til grunn at dersom det foreslåtte beløpet til norske styrker i utlandet viser seg å være for lavt, må Regjeringen komme tilbake til Stortinget med tilleggsbevilgninger, slik Regjeringen også har varslet hvis det blir aktuelt å sende norske styrker til Operation Enduring Freedom i Afghanistan.

Forsvarsbudsjettet har en nettoramme på 27,2 milliarder kr og støttes av et bredt flertall i komiteen, bestående av Arbeiderpartiet og regjeringspartiene. Dette flertallet har både gått sammen om alle budsjettkapitler og -poster og om de politiske merknadene i innstillingen. Et slikt flertall er en styrke for norsk forsvars- og sikkerhetspolitikk, og peker fremover mot et forsvarspolitisk forlik til våren når Regjeringen har varslet en proposisjon som tar for seg nødvendige endringer i forsvarsstrukturen og forslag til finansiering av denne.

I dagens sikkerhetspolitiske situasjon er det viktig at forsvarspolitikken er tuftet på et bredt flertall i Stortinget, der tyngdepunktet utgjøres av Arbeiderpartiet og regjeringspartiene. Dette underbygges ytterligere av den behandlingen vi nylig har hatt av mulig norsk militær bistand til krigen mot terror, der SV og Fremskrittspartiet med all mulig tydelighet viste at de er sikkerhetspolitiske ytterfløyer.

Det er likevel viktig at en samlet komite fortsatt vil legge vekt på at det føres en aktiv og balansert sikkerhets- og forsvarspolitikk i samarbeid med allierte og naboland. Da NATO vedtok sitt strategiske konsept våren 1999, tok alliansen opp i seg også nye trusselbilder, som terroristnettverk, spredning av masseødeleggelsesvåpen og internasjonal kriminalitet. NATO erkjente at terrorisme kan skape ustabilitet i det internasjonale samfunnet, og at det moderne, åpne og stadig mer teknologiske og globaliserte samfunnet er sårbart.

Nå er det også viktig å understreke NATOs artikkel 5-garanti og den gjensidige solidariteten som ligger i denne garantien. Når NATOs råd har erklært at det foreligger en artikkel 5-situasjon etter terroranslaget mot USA 11. september, stiller det også krav til oss som allierte.

Så har jeg en sterk oppfordring – for ikke å si en bønn og den går vel så mye til mine stortingskolleger som til statsråden – når det gjelder den omorganiseringsproposisjonen som kommer til våren: Vi må *ikke* innby til omkamp om strukturer eller steder som er vedtatt nedbygd eller flyttet. Vi kan ikke behandle en langtidsplan for Forsvaret hvert eneste år. Den bebudede proposisjonen må først og fremst sikre samsvar mellom Forsvarets oppgaver, struktur og finansiering og bidra til å fjerne den oppståtte ubalansen i tillegg til å fremme ekstraordinære tiltak mot terror.

Så må Forsvarets organisasjon få den nødvendige ro til å gjennomføre moderniseringen – dette for å forbedre den operative enheten, gjøre Forsvaret mer robust og sikre en ny innretning av Forsvarets investeringer.

I forhold til den andre ubalansen – mellom drift og investeringer – understreker samtlige partier behovet for å styrke investeringssiden. Det mest forunderlige i dagens budsjettinnstilling er da at Fremskrittspartiet reduserer investeringskapitlet med ikke mindre enn 2 milliarder kr og sprer dem rundt på ulike driftskapitler. Dette får et litt pussig utslag for Heimevernet, som Fremskrittspartiet tilgodeser med mer enn det dobbelte av det Landsrådet for Heimevernet selv mente de måtte ha i tillegg for øving og opplæring. For å sette det litt på spissen så ville det vel hjulpet lite med opplæring hvis Heimevernet ikke hadde hatt penger til ammunisjon. Så Fremskrittspartiets forslag er nok fremmet i full forvissning om at det ikke blir vedtatt.

Heimevernet er for øvrig det området der ubalansen mellom vedtatt struktur og økonomi er størst. Dette må vi ta et ansvar for å gjøre noe med. I et svar fra statsråden på et brev fra komiteen om Heimvernet heter det da også:

«Når det gjelder øvingsvirksomheten, fremstår 2002 som et unntaksår.»

Det er også reist spørsmål om gjennomføringstakten av overgang til ny struktur er i samsvar med vedtak og intensjoner fra behandlingen av innstillingen om langtidsplanen 13. juni i år. Andre talere vil senere komme nærmere inn på dette. Jeg vil her nøye meg med å be statsråden kommentere de problemstillingene som er reist i innstillingen.

Komiteen får i vårsesjonen mulighet til å behandle den militære og den sivile beredskapen i en sammenheng. Etter at Stortinget i juni understreket at totalforsvarskonseptet må moderniseres, må vi se på et samfunnsmessig helhetsforsvar når stortingsmeldingen om sårbarhet og Forsvarsdepartementets strukturproposisjon kommer – om de ikke akkurat kommer parallelt, så vil de i hvert fall bli behandlet parallelt. Her må bl.a. ledelse og koordineringsansvar vurderes nøye. Vi er så langt ikke tilstrekkelig oppmerksomme på bredden av sektorer som må trekkes inn, og på den tverrfagligheten

vi må ha når det gjelder beredskap i det åpne, demokratiske og teknologiske samfunnet.

Til slutt: Komiteen har – skal vi kalle det under sterk tvil – sluttet seg til en investeringsfullmakt som Stortinget vil vedta i dag. Det dreier seg om å gi departementet fullmakt til å starte opp og gjennomføre materiellinvesteringsprosjekter av lavere kategori, samt byggeprosjekter med en nasjonal andel som ikke overstiger 100 mill. kr. Dette er en høy sum. Vi antar at beløpets størrelse skyldes de store omorganiseringsprosjektene som nå er på gang. Komiteen kommer derfor til å følge opp dette nøye og kan ikke love reprise på 2003-budsjettet.

Med dette anbefaler jeg komiteens innstilling.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Før vi starter på det, vil presidenten gjøre oppmerksom på at vi har visse problemer med strømmen. Det er mulig at vi må gå over til manuell tidtaking – det er jo ikke uvanlig ved andre store begivenheter. Så hvis det ikke lyser noe tall på klokken, er det ikke fordi man har ubegrenset taletid, men fordi vi må gå over til et annet tidtakersystem.

Bjørn Hernæs (H): La meg først få lov til å slutte meg til komitelederens hyllest til FN og til dagens prisvinnere.

Ellers var det et interessant og forsonende innlegg komitelederen avleverte – man kunne kanskje si litt i utakt med de skriverier som komitelederen ellers bedriver i dagspressen, men la nå det være. Fra Høyres side slutter vi oss selvfølgelig helt til at tilleggsproposisjonen ikke skal varsle noen omkamper, og vi slutter oss også helt til at denne omtalte doble ubalansen ikke bare skal, men må, opphøre.

Jeg har lyst til å minne om at den strukturen som er vedtatt, altså ble vedtatt gjennom det arbeidet som flertallet på Stortinget fikk gjennomslag for i juni. Jeg vil gjerne få lov til å utfordre Marit Nybakk på om vi har forstått riktig hennes klare understreking av at både struktur og finansiering må henge i hop, og om dette betyr at Arbeiderpartiet, nesten i form av en blankofullmakt, vil slutte seg til den finansieringen som vil komme i proposisjonen sammen med de nødvendige tiltakene som ellers blir foreslått. Det vil jo ikke bli lett å forstå at man skal insistere på at den vedtatte strukturen skal være uforandret og at man ikke skal ha noen dobbel ubalanse i fremtiden, med mindre man kan få forsikringer om at det er vilje til å stille opp også på det som gjelder finansiering.

Marit Nybakk (A): Jeg vil også understreke at det er viktig at det er en bred enighet. Det jeg vil love, er at Arbeiderpartiet vil bidra svært konstruktivt til å få til et bredt forsvarspolitisk forlik både om finansiering og struktur når omorganiseringsproposisjonen kommer til våren.

Jeg vil gjerne understreke at når det gjelder en så krevende endringsprosess som omorganiseringen og moderniseringen av Forsvaret er, må den ha en forutsigbarhet

og forutsigbare rammer fra start til slutt. En slik forutsigbarhet kan bare etableres gjennom en bred og forpliktende politisk enighet, og det tror jeg representanten Hernæs og jeg kan enes om. Jeg vil gjerne gjenta at slik enighet bør skapes gjennom et forsvarspolitisk forlik mellom de politiske partiene, og tyngdepunktet der bør utgjøres av Arbeiderpartiet og de nåværende regjeringspartier.

Arbeiderpartiet vil så se på proposisjonen når den kommer. Vi vil naturligvis gå inn i et konstruktivt samarbeid med de øvrige partier i denne salen for å få til det forliket som Forsvaret og som Forsvarets ansatte fortjener, slik at det blir forutsigbarhet og ro i den prosessen som er startet opp, og som skal pågå i de neste årene.

Per Roar Bredvold (FrP): I et brev – der kom strømmen også, det var jo flott – fra Det Kongelige Forsvarsdepartement 27. september 2001, underskrevet av Bjørn Tore Godal, kan vi bl.a. lese følgende om hvordan man er kommet til 121,6 milliarder kr, dvs. 30,4 milliarder kr pr. år:

«Arbeidet er utført i nært samarbeid med Forsvarets overkommando, Forsvarets forskningsinstitutt og Forsvarets bygningstjeneste. Jeg minner om at hele den vedtatte struktur ble kostnadsberegnet på nytt for å sikre så nøyaktige anslag som mulig.»

I dagens Aftenposten kan vi lese at lederen for forsvarskomiteen, Marit Nybakk, i forbindelse med at regjeringspartiene har gått sammen med Arbeiderpartiet, bl.a. sier at det er «gledelig fordi det er en forutsetning for å skape samsvar mellom realistiske økonomiske bevilgninger, struktur og tiltenkte oppgaver for Forsvaret». Og så legger man fram et budsjett som har en underdekning på ca. 4 milliarder kr.

Da blir selvfølgelig spørsmålet: Hvordan vil Arbeiderpartiet kunne si at å skape samsvar mellom realistiske økonomiske bevilgninger, struktur og tiltenkte rammer osv. er mulig, når man underbudsjetterer så kraftig som man har gjort?

Marit Nybakk (A): La meg først fastholde at noe av det viktigste når vårproposisjonen kommer, nettopp vil være å sikre samsvar mellom realistiske økonomiske rammer og struktur og volum, og at vi får en balanse mellom drift og investeringer.

Jeg vil også gjerne understreke det som går fram av proposisjonen, at det også er viktig å sikre en måloppnåelse om driftsinnsparinger på 2 milliarder kr pr. år og en bemanningsreduksjon på minimum 5 000 årsverk – noe som Stortinget jo sluttet seg til – og, som sagt, en bedre balanse mellom investeringer og drift.

Jeg vil ikke her og nå ta stilling til en helt konkret sum eller konkrete summer pr. år, men vil se på de strukturene som da blir endelige – forhåpentligvis – ved den proposisjonen som blir behandlet i løpet av våren, og den økonomiske rammen som vi da får. Men jeg er enig med representanten i at de økonomiske rammebetingelsene for Forsvaret framover både må være realistiske og stå i samsvar med den struktur som blir endelig vedtatt til våren, med de finpussinger som da eventuelt blir foretatt,

for å få etablert en forsvarsstruktur med bedre operativ evne, en struktur som også er tilpasset dagens og framtidens sikkerhetspolitiske utfordringer.

Jeg vil sparke ballen tilbake til Fremskrittspartiet og oppfordre dem til også å være med på den bredden, for jeg tror det er viktig at vi på samme måte som i Danmark får til et så bredt flertall i Stortinget som mulig om framtidens forsvar.

Bjørn Jacobsen (SV): Norsk arbeidarrørsle har lang tradisjon for å vere antikrigersk. Noregs mest kjende militærnektarar er vel Gerhardsen og Tranmæl. Vi ser at av dei som er rekruttar i dag, vel tusenar å avtene sivil tenesteplikt. Eit paradoks er det då at ein ikkje ser seg råd til å halde ved lag Forskolen for sivile tenestepliktige ved Hustad leir i Møre og Romsdal, ein forskole som gjev eit undervisningstilbod som er heilt naudsynt i ei verd der valden aukar. Alle desse som er nemnde, har heller ikkje svekt forsvarvilja på nokon slags måte.

Den samla forsvarsevna i Noreg er først og fremst avhengig av den forsvarsviljen som til kvar tid finst i folket. Vi ser no tendensar til at ein vil satse meir utafør det norske territorialområdet og i aukande grad avstå styrkar utan FN-mandat.

Eg vil nemne eit eksempel. I Bondebladet i vår stod det ein artikkel om bønder som når dei skulle inn til HV-øving, ikkje fekk stor nok dagsats til å dekkje utgifter til avløyser. Det er desse, bønder og fiskarar, som vil kunne vere med over heile landet, som skal inn og stå for ein stor del av folkeforsvaret. Og her skal ein nærmast vere så knipen at dei ikkje eingong skal få såpass dagpengar at dei kan ta seg fri for å kunne yte sin innsats.

Det kan for meg sjå ut som om Forsvaret satsar meir på høgteknologi, «out of area», medan territorialforsvar og vedlikehald av forsvarsviljen i folket går på akkord opp imot ein slags type leigesoldatforsvar. Vi avstår styrkar til Afghanistan, medan 50 pst. av folket er imot eller i det minste bekymra. Dette svekkjer legitimiteten.

Nybakk var inne på legitimiteten her i stortingssalen. Men eg vil spørje: Korleis er det med legitimiteten ute i folket?

Marit Nybakk (A): Jeg er litt usikker på hva som var konklusjonen i representanten Jacobsens replikk. Men la meg først starte med å understreke at jeg er helt sikker på at det norske forsvaret har stor legitimitet i den norske befolkningen, og har ingen grunn til å tvile på det.

I forhold til de ulike former for forsvar og beredskap, som jeg oppfattet at representanten tok opp, vil jeg minne om at vi til våren skal behandle en stortingsmelding om det sårbare samfunnet, altså sårbarhet, og at vi der må se på samarbeidet mellom sivil og militær beredskap – i bredden. Når det gjelder en slik beredskap, vil vi jo nettopp måtte legge vekt på at det er veldig mange sektorer som vil bli berørt. Vi må se på tverrfaglighet, vi må se på alt, fra nødetatene via Heimevernet til den øvrige del av Forsvaret, altså samarbeidet mellom sivil og militær beredskap. Det står ikke i motsetning til å ha et moderne og høyteknologisk forsvar. Det er vi nødt til å ha med de

trusselbildene som eksisterer i dag. Og jeg mener at den omleggingen av Forsvaret som vi har vedtatt, kommer til å bidra til at Forsvaret står godt rustet til å møte nettopp de nye trusselbildene som også det teknologiske, globaliserte og åpne, demokratiske samfunnet stiller oss overfor.

Jeg vil også i forhold til det som representanten tar opp når det gjelder lokalbefolkning og det sivile samfunnet, legge vekt på at Heimevernet sannsynligvis vil måtte få en helt annen rolle i forhold til sårbarhet enn det Heimevernet har hatt til i dag. Og satt på spissen: Det hjelper lite å vokte broer på grensen mot Sverige hvis trusselen består i at man kan dryppe en pipette med gift i Maridalsvannet.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Bjørn Hernæs (H): Først har jeg lyst å gi anerkjennelse til den forrige forsvarskomiteen, som avgav sin innstilling i juni. Gjennom arbeidet i Stortinget ble det da lagt en god ramme for Forsvarets virksomhet i den kommende 4-årsperioden. Betydelige mangler i arbeiderpartiregjerings forsvarsproposisjon ble rettet opp av et flertall i Stortinget.

Dagens storting og vår komite har fått det forpliktende oppdraget å sette vedtakene fra juni ut i livet. Dette arbeidet vil vi ta på oss i et nært, konstruktivt og ikke minst optimistisk og fremtidsrettet samarbeid med Forsvaret og Forsvarets personell og med Forsvarsdepartementets politiske og administrative ledelse. NATO-samarbeidet vil selvsagt ligge som selve bærebjelken under dette arbeidet.

Hvis man noen gang kan snakke om behovet for å operere i team og med optimisme og god samarbeidsånd som rettesnor, så vil det være i den uhyre krevende, men desto viktigere oppgaven det blir å bringe forsvaret av landet vårt inn i en tilstand av forutsigbarhet, trygghet og robusthet. Den doble ubalansen verken kan eller skal få fortsette. Fra Høyres side kan jeg forsikre at det er med stor optimisme og besluttsomhet vi går til dette arbeidet.

Som alltid vil Høyre invitere flest mulig til et bredt og forpliktende samarbeid om Forsvaret. Landet vårt, en liten, men strategisk og ressursmessig viktig randstad i NATOs nordflanke og med en meget stor nabo, trenger enighet og samhold om forsvars- og sikkerhetspolitikken. Høyre inviterer til et slik samarbeid.

Samarbeidsregjeringen har gjennom sine forpliktende formuleringer i Sem-erklæringen lagt grunnlaget for at den nye strukturen skal gjennomføres. Dette arbeidet er allerede i full gang, og jeg vil takke Forsvarsdepartementets ledelse, men ikke mindre Forsvarssjefen og hans stab av entusiastiske ansatte, som har gått inn i denne prosessen med pågangsmot, kunnskaper og besluttsomhet.

Omstilling er både nøkkelordet og marsjordren i den prosessen vi står overfor. Forutsigbarhet og full politisk oppbakking er den garantien Forsvaret og Forsvarets personell har i dette arbeidet. Vi har også noe å tilby – kall det gjerne en gulrot. Gjennom omstillingen tilbyr vi

spennende og etisk høyverdige arbeidsoppgaver i fredens tjeneste. Vi tilbyr karrieremuligheter og sikkerhet i et høyteknologisk miljø. Vi tilbyr deltakelse på høyt menneskelig og faglig nivå i en verden som blir stadig mindre, og hvor fred og sikkerhet bare kan trygges i nært samspill med våre allierte. Et moderne og motivert forsvar er det viktigste verktøyet i dette arbeidet. Forsvarssak er fredssak.

Som en mindre parentes vil jeg nevne at vi også denne gang dessverre opplever noen grupper som legger bekymring og til og med mistenkeliggjøring og pessimisme i bagasjen i den omstillingsprosessen Forsvaret nå står overfor. At SV vanligvis stiller seg på sidelinjen i forsvarsarbeidet, legger jeg mindre vekt på – det er vel mest å regne som et kvalitetstegn. Jeg legger heller ikke avgjørende vekt på at velmenende forsvarsvenner føler skuffelse over at Samarbeidsregjeringen etter fire uker i regjering verken kunne eller ville legge frem et fullt ut finansiert løp. Men vi burde kanskje ha kunnet vente at Fremskrittspartiet, Stortingets tredje største parti, ville lagt obstruksjonsstrategien og mistenkeliggjøringen til side. Partiet hevder jo vanligvis at det forsvaret Forsvarets interesser, og da blir utvilsomt et kutt på 2 milliarder kr i materiellinvesteringer i 2002 lite konstruktivt.

Jeg både håper og tror at det oppfattes som mer konstruktivt når jeg legger til grunn Høyres troverdighet i forsvarsspørsmål, sammen med Sem-erklæringens klare forpliktelse om at Samarbeidsregjeringen vil

«gjennomføre omleggingen av forsvaret i samsvar med den struktur som er vedtatt av Stortinget, og sørge for at den blir finansiert».

Det at Høyres forsvarsminister ønsker et halvt år fra kommandoplass i Forsvarsdepartementet til å kvalitets sikre grunnlaget for Stortingets vedtak, bør de fleste finne både betryggende, forståelig og nødvendig. Det var jo ikke umiddelbart lett å få ut alle beregningene under det tidligere regimet, og hendelsene 11. september har ikke gjort dette mindre nødvendig.

Samtidig vil jeg understreke – og det er det viktigste – at omstillingsprosessen i Forsvaret pågår nå for fullt og uten forsinkelser. Det er rett og slett ikke plass til både å omstille, rasjonalisere og øve på én gang. Det sikkerhetspolitiske bildet gjør at vi med trygghet kan gjennomføre de strukturelle endringene som er vedtatt, og at dette arbeidet kan pågå med full kraft og intensitet. En annen løsning ville kunne ført til frustrasjoner og uoversiktighet.

Stortinget får oppfølgingsproposisjonen før påske, og Stortinget vil behandle den i god tid før sommerferien. Jeg legger også til grunn at Stortinget vil få oppfølgingen av Sårbarhetsutvalgets innstilling i samme periode. Med det vil Samarbeidsregjeringen og Stortinget ha oppfylt enda en premiss, nemlig at langtidsplanene for Forsvaret og det sivile beredskap skal behandles i sammenheng. Terroranslagene mot New York og Washington den 11. september har ikke gjort dette mindre viktig. Særlig Heimevernets rolle kan komme til å vise at Stortinget var meget forutseende under behandlingen i juni.

Så litt om det meget omfattende arbeidet som Forsvaret er i gang med. Hovedmålsettingen er som kjent å etablere en forsvarsstruktur som medfører en betydelig forbedring av den operative evnen. Dette krever ny innretning og prioritering av Forsvarets investeringer. Forsvarets årlige driftsutgifter må reduseres med minst 2 milliarder kr. En slik gigantisk omstilling er bare mulig ved hjelp av streng disiplin i forhold til vedtak:

- Organisasjonssteder, garnisoner og andre strukturelementer som er vedtatt nedlagt, skal opphøre samtidig med at ny virksomhet etableres.
- Antall årsverk skal reduseres med minimum 5 000 i forhold til antallet pr. 1. september 2000.
- Eiendommer, bygg og anlegg og materiell som ikke inngår i den nye strukturen, skal være utfaset og i størst mulig grad avhendet.

Det er ikke rom for nye omkamper!

I 2002 vil gjennomføringen av disse omfattende omstillingstiltakene være en hovedoppgave for Forsvarets virksomhet. Både omstruktureringen og nedbemanningen av Forsvarets sentrale ledelse vil utgjøre en viktig og nødvendig del av omleggingen. Som bekjent skal den nye Forsvarsstaben integreres og samlokaliseres med Forsvarets overkommando og Forsvarsdepartementet, med det resultat at den samlede forsvarsledelsen blir redusert med hele 50 pst. Samtidig skal det etableres en ny kommandostruktur med nesten samme nedbemanningsmål, og det vil bli gjennomført gjennomgripende endringer i struktur og organisering i alle forsvarsgrenene.

Parallelt med disse omfattende omleggingstiltakene skal aktiviteten innen Forsvarets kjerneområder selvsagt opprettholdes. Forsvaret skal gjennomføre den styrkeproduksjon som er nødvendig for å kunne etablere den strukturen vi skal ha etter omleggingen.

En helt avgjørende motiveringsfaktor blir det å beholde tilstrekkelig personell med høy og kritisk kompetanse i Forsvaret. Jeg tillater meg å gjenta hva jeg sa om optimisme, forutsigbarhet og tillit til Forsvaret fra dette kjernepersonellet. Gjennom den økte strukturen som Stortinget vedtok i juni, ble oppgaven selvsagt ikke mindre med en redusert stab. Jeg har tillit til at Forsvaret vil løse også denne oppgaven. Vårproposisjonen vil i alle fall inneholde supplerende tiltak i forhold til denne problemstillingen. Samarbeidsregjeringen ber om tillit og vil gi tillit tilbake.

Samarbeidsregjeringen, av Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, har som overordnet målsetting å sikre balanse mellom oppgaver, struktur og ressurstilgang. Vi er stolte og ydmyke over å ha blitt tildelt denne oppgaven av folket i valg.

Omleggingen av Forsvaret må selvsagt ikke ses uavhengig av den omleggingen som foregår i NATO. Denne omleggingen vil uten tvil bli preget av terroranslagene mot USA 11. september. Norge har som NATO-medlem for første gang møtt en artikkel 5-situasjon, og det er uhyre viktig for Norges sikkerhet at vi oppfyller våre allianseforpliktelser. Tilpassingen til NATO er en aktiv prosess som sikrer at alliansen forblir sentral i utviklingen av det euroatlantiske samarbeidet. For Norge må vi

gjennom aktiv innsats sikre at vi beholder mulighetene for å motta effektiv og nødvendig alliert støtte hvis et slikt behov skulle oppstå. Selvsagt er det betinget av at Norge engasjerer seg på linje med våre allierte i viktige spørsmål for alliansen. Samtidig må Norge, som ikke-medlem i EU, sikre seg muligheter for innflytelse og medvirkning i utviklingen av egen europeisk forsvarsidentitet i de organene vi har tilgang til.

Som leder av den norske parlamentarikerdelegasjonen til OSSE er det naturlig å understreke den viktige rollen OSSE kan spille i urolige hjørner av Europa og Asia.

Vi står, som vi ser, overfor meget betydelige utfordringer når det gjelder Forsvaret. Med den omstillingstilvilen og omstillingstakten som er i gang, og med tillit til behandlingen av vårproposisjonen i løpet av neste halvår vil Forsvaret bli godt rustet til å fylle de oppgavene Forsvaret vil bli stilt overfor i de kommende år.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Leif Lund (A): Det var jo mye vi kunne tatt fatt i i et interessant innlegg. Men jeg har lyst til å gripe fatt i det som Hernæs begynte med, hvor han takket den forrige komiteen for en god ramme som ble lagt for strukturen og for dette budsjettet. Og da er det med litt undring jeg leser i Aftenposten for fredag at den forsvarspolitiske talsmannen som var med og gjorde dette gode vedtaket, kaller det et «narrespill». Han sier at Høyre har lurt velgerne ved at de ikke greier å finne de 925 mill. kr som de fant den 13. juni. Da er det jo ganske naturlig for meg å spørre hvorfor Høyre ikke klarer dette.

Nå har jo Hernæs sagt i sitt innlegg at det er litt kort tid. Men de 925 mill. kr var i hvert fall funnet den 13. juni, og da kan det vel ikke være så veldig vanskelig å finne dem i desember måned?

Det er jo vanlig kost for oss i Arbeiderpartiet at vi får kritikk for vårt forsvarsbudsjett. Jeg kan jo bare minne Hernæs om en del uttalelser fra landsmøtet i hans parti i mai i fjor, hvor de også brukte uttrykk som at Arbeiderpartiet var tilbake til det brukne geværs politikk.

Men jeg tror at det budsjettet som Stoltenberg la fram, er et godt budsjett. Høyre skal få problemer med å gjøre det særlig bedre, og det vises jo også. Så mitt spørsmål til Hernæs er: Hvorfor i all verden klarer ikke Høyre å finne disse 925 mill. kr, som den utmerkede komiteen hadde lagt opp til i fjor, som Hernæs sa.

Bjørn Hernæs (H): Det kunne selvfølgelig bli en interessant øvelse hvis vi gjensidig skulle begynne å sitere hva tidligere medlemmer av våre partigrupper har sagt om Forsvaret. Jeg tror ikke Høyre ville komme særlig dårlig ut av en slik mannjevning, men jeg ser ikke at det hjelper Forsvaret i dag å ta den vinklingen.

Representanten Lund sa at Høyre ikke klarer å finne den finansieringen. Høyre har bedt om å bli trodd på at vi vil ha et halvt år, som jeg sa i mitt innlegg, fra kommandoplass i Forsvarsdepartementet for å se på bakgrunnen for den strukturen som ble vedtatt i juni. Jeg vil fastholde – og etter Marit Nybakk's innlegg måtte jeg faktisk oppfatte

det som et omforent standpunkt fra et praktisk talt samlet storting – at det var en god struktur som ble vedtatt i juni. Slik som Lund nå ordlegger seg, må jeg nesten kunne oppfatte det dit hen at Marit Nybakk og han har forskjellige oppfatninger om det.

Neste punkt er at Sem-erklæringen slår fast, og da er det ikke bare fra Høyre, da er det fra de tre samarbeidende partiene, at den strukturen som er vedtatt, skal finansieres. Og vi ønsker rett og slett den tiden vi trenger, frem til vårproposisjonen, for å få de tingene på plass. Jeg går ut fra at dette kanskje vil bli avdekket gjennom den videre debatten.

Det er helt umulig for meg å forstå at de ordene som representanten Lund i sin replikk til meg legger i munnen, samsvarer med det syn som komiteleder Marit Nybakk hevdet i sitt innlegg. Men hva som er Arbeiderpartiets standpunkt i forhold til den vedtatte strukturen, vil vi forhåpentligvis få avdekket i løpet av debatten.

Per Ove Width (FrP): Det er jo ganske interessant å observere at både Arbeiderpartiet og Høyres talsmenn har registrert og er veldig opptatt av at Fremskrittspartiet har kuttet 2 milliarder kr på investeringsbudsjettet, uten å nevne at vi i en merknad har foreslått et fond på 3,4 milliarder kr, nettopp for å dekke opp slike ting, og at vi i vårt forslag til V har bedt om at det blir gitt tilsagn om bestillingsfullmakter på inntil 3 milliarder kr til utstyr anskaffet i utlandet. Vi har overført de 2 milliarder kr til den spisse enden i Forsvaret, som vi tross alt er veldig opptatt av, men som andre partier tilsynelatende har mindre interesse av.

Vårt totale alternative budsjett er langt høyere enn både det Arbeiderpartiet og Høyre har fremskaffet. Vi har altså gjort det mulig å tilføre den spisse enden mer penger for å kunne utføre de oppdragene som vi tross alt har vedtatt at vi skal gjøre, og som også Høyre har vært med på å vedta. Representanten Hernæs peker også på hvor viktig det er å få gjennomført den nye strukturen, men han er altså ikke villig til å bevilge pengene. Da må jeg spørre: Hvorfor følger han ikke opp det forslaget som Høyres daværende forsvarspolitiske talsmann, Ingvald Godal, fremsatte på vegne av Høyre i denne sal den 13. juni i år, hvor ordlyden var:

«Stortinget legger til grunn en ramme på kr 118 mrd. for forsvarsbudsjettet i kommende 4-årsperiode».

Det er altså 30,4 milliarder kr pr. år. Det forslaget fikk tilslutning også fra Fremskrittspartiet. Så på den bakgrunn må jeg spørre Hernæs om hvordan han har tenkt seg dette.

Bjørn Hernæs (H): Pågående utålmodighet er svært ofte et gode. Men representanten Width blir nødt til å smøre seg med tålmodighet til vårproposisjonen foreligger. Da skal han få svar på alle de spørsmålene han stiller nå i adventstiden.

Ellers er Fremskrittspartiet, det må vi respektere, veldig gode på det de er gode til, nemlig å fremme forslag – som blir nedstemt i Stortinget. Men det blir ikke noe for-

svar av det. Det blir ikke noe forsvar av å gå utover de rammene som et praktisk talt enstemmig storting har fastlagt til bruk av landets samlede ressurser. Det blir ikke 2 milliarder kr av å henvise til et fond som ikke eksisterer annet enn i forblommede vendinger og i håpefulle tanker. Forsvaret kan ikke eksistere på en slik måte, og etter Widths replikk må jeg si at jeg tror komitelederen traff spikeren på hodet da hun snakket om at vi opererer med to ytterpartier i forsvarsspørsmål i Stortinget. Det er veldig synd, og det burde være helt unødvendig når det gjelder Fremskrittspartiet, som jo i hvert fall verbalt bekjenner seg til forsvarsvilje og ønske om å ta vare på forsvaret vårt. Derfor tror jeg at jeg slutter meg til komitelederens oppfordring om at det nå kanskje ville være en idé å bruke den pausen som vi får frem til vårproposisjonen og til Sårbarhetsutvalgets innstilling – om det blir en melding eller proposisjon, vet jeg ikke – til å tenke seg om, om det ikke vil tjene forsvaret av landet vårt og Norges sikkerhetspolitiske interesser bedre å finne en bred, favnende enighet om forsvars- og sikkerhetspolitikken.

Øystein Djupedal (SV): Jeg la merke til at Høyres forsvarspolitiske talsmann sa at det var et kvalitetsstempel at SV ikke var med. Det kan jeg jo være hjertens enig i. Det er først og fremst et kvalitetsstempel for SV.

Det vi har sett gjennom det siste året, er på mange måter en motsatt saksbehandling av det man burde ha hatt. Først vedtar man store materiellinvesteringer og så vedtar man en plan for Forsvaret uten at man engang har diskutert i Stortinget innstillingen fra Sårbarhetsutvalget, ledet av Kåre Willoch, som jo er en partifelle av Hernæs. Sårbarhetsutvalget tar opp i seg mange av de truslene som det sivile samfunnet i Norge står overfor. Det betyr at det gamle trusselbildet som vi tradisjonelt har vært opplært i, i liten grad eksisterer, og at det er helt nye trusler som det sivile samfunn står overfor. Det kan være miljøkatastrofer, det kan være terroranslag mot oljeinstallasjoner, det kan være fattigdom i Russland, det kan være etnisk uro, og det kan være religiøs fundamentalisme. Veldig mye av det som det sivile samfunn nå står overfor av utfordringer, vil det tradisjonelle norske forsvar ikke være i stand til å løse. Det betyr selvfølgelig at man burde ha behandlet alle disse sakene i motsatt rekkefølge. Man burde ha startet med: Hva er truslene mot vårt samfunn? Hvordan løser vi dem? Hvilke investeringer skal til? Hvordan vil langtidsplanene for Forsvaret måtte dimensjoneres for å kunne møte dette? Dette har ikke SV fått noe gehør for, og det er vi selvfølgelig lei oss for. Det gjør at veldig mange av disse debattene dessverre kommer i en rekkefølge som gjør at konklusjonen allerede er trukket når man starter med å diskutere nye trusselbilder.

Det jeg gjerne kunne ha tenkt meg å utfordre representanten Hernæs på, er: Hvis det nå viser seg i forbindelse med behandlingen av Sårbarhetsutvalgets innstilling at det vil være behov for endringer ikke bare i det sivile samfunn, men også i den militære organiseringen for å møte nye trusselbilder, hvordan ser han da for seg at det kan være nødvendig å gjøre endringer i dette? Mener representanten Hernæs at det norske forsvaret pr. i dag er

rustet til å ta opp i seg de nye trusselbildene som alle sammen ser, kanskje særlig etter 11. september?

Bjørn Hernæs (H): Det var atskillige ting å være enig med SV i i dette innlegget. Jeg tror jeg må få lov til å si først at når SV snakker om forsvarspolitik, får jeg en ubendig assosiasjon til hobbyjurist Sindre Piltingsrud. Da han ved en anledning ble intervjuet i Flåklypa Tiden og spurt om hva som var hans høydepunkt, hans største innsats i livet, henviste han til sitt utrettelige fredsarbeid i årene 1932–39, som – som hobbyjuristen sa – ville båret de edleste frukter hvis bare krigen ikke var brutt ut!

Når det gjelder de konkrete spørsmålene, er jeg på en del områder hjertens enig: Det er – og vi har påtalt det i relativt skarpe ordelag – ille at Sårbarhetsutvalgets innstilling har blitt liggende i de departementale skuffer i fire år. Hva den måtte ha foretatt seg der, skal jeg ikke si noe om. Førrige gang jeg var medlem av forsvarskomiteen, var det en av de uttrykkelige premisser at Sårbarhetsutvalgets innstilling, altså langtidsmeldingene for det sivile beredskap, og langtidsplanene for Forsvaret skulle behandles parallelt. Jeg er ikke enig i at de skulle vært i motsatt rekkefølge, men jeg er helt enig i at det bør skje samtidig, slik som det nå blir anledning til i proposisjonene og meldingene som kommer til våren.

Derfor blir svaret på spørsmålene – også denne gang: Nei, jeg vil ikke svare på hypotetiske problemstillinger som vil foreligge som fakta som vi kan ta hånd om og behandle om noen ganske få måneder på nyåret.

Presidenten: Presidenten går ut fra at representanten ikke hadde ambisjoner om en direkte sammenligning med nevnte hobbyjurist, men assosiasjonene var nok der.

Replikordskiftet er omme.

Per Ove Width (FrP): Det er jo hyggelig å bli kalt ytterpunkt i norsk forsvarspolitik for et parti som er villig til å betale det flertallet i Stortinget vedtok i juni. Den 13. juni i år vedtok vi altså Innst. S. nr. 342 for 2000-2001 – eller St.prp. nr. 45 for 2000-2001, som omhandlet Omleggingen av Forsvaret i perioden 2002-2005, også kalt langtidsproposisjonen.

Med de forandringer som ble gjort under behandlingen i Stortinget den dagen, fikk Forsvaret en mer kostbar struktur enn forutsatt, en struktur som etter departementets og statsråd Godals beregning den gang ville koste 30,4 milliarder kr pr. år, eller 121,6 milliarder kr i perioden. Til tross for det fremla arbeiderpartiregjeringen et budsjett som lå langt under forutsetningene deres egen statsråd hadde lagt til grunn.

I valgkampen foran dette stortingsvalget var Høyre ute med høy sigarføring og store løfter i forhold til Forsvaret. Forsvaret er pri. nr. 1, sa Høyre-formannen. Likeledes har forsvarsministeren vært ute i senere tid og lovet mer penger til Forsvaret, mer penger til innkjøp av nye kampfly osv.

Så kom tilleggsproposisjonen, og forhåpningene var store. Men til stor skuffelse for mange, ikke minst blant Forsvarets egne ansatte, inneholdt tilleggsproposisjonen

ingenting til Forsvaret annet enn lovnader om at en skal komme tilbake til saken. De lovnadene har vi hørt mange, mange ganger tidligere, uten at det har skjedd noen ting. Snarere har vi i en årrekke vedtatt forsvarsstrukturer, men hvor pengene aldri kommer, noe som er den direkte årsak til ubalansen i Forsvaret mellom mål og midler, som dessverre den sittende regjering nå følger opp.

«Regjeringen ... vil sørge for at den forsvarsstruktur som Stortinget har vedtatt, blir finansiert», står det å lese blant de få linjene i tilleggsproposisjonen som omhandler forsvar. Da må jeg spørre: Når da? Jeg må gjenta det jeg allerede i min frustrasjon har sagt: Den har vi hørt før.

Regjeringen sier at den vil videreføre det den tidligere regjering allerede har gjort – og det skulle ikke være vanskelig. Denne regjering mener nøyaktig det samme som den forrige regjering, dessverre for Forsvaret og Forsvarets personell. I og med at man stort sett mener det samme, er det ikke noe merkelig at Arbeiderpartiet og Regjeringen omfavner hverandre i enigheten om ikke å tilføre Forsvaret økonomi for å få gjennomført den struktur de selv tidligere har stemt for. Det er derfor heller ikke merkelig at Arbeiderpartiet og regjeringspartiene har flere felles merknader i innstillingen.

Fremskrittspartiet har i alle budsjettinnstillinger forutsatt at det skal være samsvar mellom mål og midler, så også denne gang. I Fremskrittspartiets alternative budsjett har vi foreslått ca. ½ milliard kr mer enn Arbeiderpartiet og regjeringspartiene. Utover dette viser vi til Budsjett-innst. S. nr. 1 for 2001-2002, der Fremskrittspartiet foreslo å etablere et fond til materiellinvesteringer på 3,4 milliarder kr. Dette ville gitt Forsvaret den handlingsfriheten de trenger for å få gjennomført nødvendige materiellinvesteringer og for å etablere vedtatt struktur, uten at dette skulle gå ut over innenlandsbudsjettet. Fremskrittspartiet mener det er naturlig at store materiellanskaffelser finansieres utenfor rammen gjennom et slikt fond.

Proposisjonens innhold, høringer og korrespondanse med Forsvarsdepartementet har vist at lager av ammunisjon, reservedeler og drivstoff i dag befinner seg på et svært kritisk nivå. Denne situasjonen vil naturligvis over tid få stor betydning for Forsvarets operative evne. Departementet viser til at dette vil innebære at det er et presserende behov for å redusere volumet på forsvarsstrukturen. Fremskrittspartiet vil derfor på det kraftigste understreke at det ikke må være flertallets underbudsjettering over mange år som skal føre til reduserte lagerbeholdninger, og som skal styre forsvarsstrukturen. Det må være landets behov for et forsvar basert på sikkerhetspolitiske og forsvarspolitiske realiteter som skal dimensjonere en struktur som er troverdig, og ikke en tilfeldig frembrakt situasjon på grunn av sviktende vilje til å ta langsiktige og forutsigbare økonomiske beslutninger.

Forsvaret er i en omstillingsfase, og Forsvaret sier selv at de er i en tøff tid med store omlegginger og stramme budsjetter. I den situasjonen vi nå er i, hvor det ikke er samsvar mellom mål og midler, har vi satt Forsvaret i en situasjon de ikke kan leve med. Fremskrittspartiet mener det er bekymringsfullt at det i dag ikke er politisk vilje i Norge til å opprettholde et troverdig forsvar.

Det internasjonale samfunn er i en stadig utvikling og forandring, og dette gir seg utslag i nye maktkonsentrasjoner og nye trusselbilder. Denne utviklingen bringer med seg nye allianser mellom parter som tidligere har hatt større avstand ideologisk. Forandringen har også i større grad enn tidligere ført til at konflikter søkes løst ved at det gjennom allianser, direkte eller indirekte med støtte fra flere land, gjennomføres væpnede aksjoner mot den part som er årsak til konflikten. På den måten er det nå mer eller mindre akseptert at man i fellesskap stanser elementer som truer felles interesser, også på tvers av forsvarsallianser.

Forsvarets oppgave har tradisjonelt vært å forberede et invasjonforsvar av Norge. Det har også i begrenset omfang vært øvd for innsats i internasjonale oppdrag. Hvorvidt Norge i dag har et reelt invasjonforsvar, er svært tvilsomt. Hvorvidt vi i en begrenset periode er i stand til å forsinke en invasjon eller øve begrenset motstand mot en uønsket inntrenger, er også svært tvilsomt og er en problemstilling som må belyses med dagens underbudsjettering.

Det har i den senere tid vært snakket mye om at det nå er en ny sikkerhetssituasjon i verden. Fienden er nå mer usynlig og vanskelig å forutse, og dermed vanskelig å beskytte seg mot. Det er derfor for meg svært vanskelig å forstå at vi i Norge i dag nedprioriterer Forsvaret i den grad vi nå gjør. Det er nødvendig å bevare et forsvar av en viss størrelse, og denne størrelsen er vedtatt i Stortinget og beskrevet i Forsvarsstudien 2000. De oppgaver og den situasjon som lå til grunn for denne studien, og det vedtaket som ble lagt til grunn for Forsvarets utvikling, er i dag i noen grad endret som følge av den internasjonale utvikling. Et argument om at vi ikke har behov for større styrker, men små fleksible enheter, mener jeg er en misforstått problemstilling. Vi har selvsagt behov for små fleksible enheter, men vi har også behov for å kunne stille større, koordinerte styrker dersom en situasjon skulle kreve det. Det er altså ikke snakk om et enten – eller.

Det er derfor viktig at vi nå ser på Forsvarets oppgaver og utfordringer i et nytt lys. Det er viktig at det nå utdannes og øves med henblikk på den nye situasjonen, hvor Norge i større grad må være forberedt på å delta i internasjonale oppdrag.

Den generelle forsvarsstruktur må også ses i forhold til den nye trusselen. Dette innebærer antakelig at en må vurdere andre trusselbilder mot mer urbane strøk, infrastruktur samt oljeinstallasjoner osv. Dette vil stille krav til Forsvaret om at det må være forberedt på å flytte enheter på kort tid til områder som utsettes for trusler eller aksjoner. Dette stiller store krav til forflytningskapasitet og fleksibilitet i organisasjonen.

Sett i lys av dette har derfor Fremskrittspartiet innenfor den vedtatte rammen omdisponert mer økonomiske midler til den spisse enden av Forsvaret. Pengene er i vårt forslag omdisponert fra posten «Større utstyrsanskaffelser», som vi mener eventuelt skal tilføres via tilleggsbevilgninger. Jeg vil her henvise til vårt forslag til V, Bestillingsfullmakter, hvor vi samtykker i å overskride

bevilgningene over kap. 1760, post 45, Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold med inntil 3 milliarder kr for utstyr som anskaffes i utlandet.

Sett i forhold til det jeg tidligere har nevnt om vår evne til bl.a. å kunne flytte enheter på kort tid, henviser jeg til vårt forslag, nr. 3, om snarest å anskaffe nye transportfly, og henviser videre til at det foreligger et meget godt tilbud fra USA, som dog betinger en hurtig reaksjon fra norske myndigheter.

Til slutt vil jeg fremsette de forslag fra Fremskrittspartiet som er inntatt i innstillingen.

E i r i n F a l d e t hadde her overtatt presidentplansen.

Presidenten: Per Ove Width har tatt opp de forslag han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Gunnar Halvorsen (A): Fremskrittspartiet har lenge sett på seg selv som et forsvarsvennlig parti. Grunnen er at de sier at de har tatt Forsvaret på alvor og på ordet. Forsvaret befinner seg i det som blir omtalt som den «doble ubalanse». Den ene delen av denne ubalansen er forholdet mellom drift og investeringer. Fremskrittspartiet påpeker selv i budsjettinnstillingen, som resten av komiteen også gjør, denne ubalansen. Men i budsjettet går Fremskrittspartiet i den retningen som de selv advarer mot. Hvordan kan Fremskrittspartiet på den ene siden advare mot å forverre ubalansen mellom drift og investeringer i det ene øyeblikket, og så ta 2 milliarder kr fra investeringskapitlet i det neste? Det må jo være å gå mot sin egen politikk. Jeg regner med at representanten Width fra Fremskrittspartiet vil hevde at de vil styrke forsvarsbudsjettet, og at kritikken ikke skulle gjelde dem. Men under de gitte rammer forverrer Fremskrittspartiet ubalansen mellom drift og investeringer. Ser representanten Width at deres forslag i budsjettet gjør akkurat dette? Jeg lurer på om representanten Width er klar over at han nå havner i samme situasjon som SV, med mye til drift og lite til investeringer, altså et ryggsekkforsvar og ikke et nytt teknologisk forsvar, som resten av NATO nå investerer i.

Per Ove Width (FrP): Ja, Fremskrittspartiet er, som representanten Halvorsen sier, et forsvarsvennlig parti. Der har jo ikke Arbeiderpartiet bidratt. De har derimot gått fra det vedtaket i Stortinget av 13. juni som de selv stod bak, og underbudsjetterer nok en gang det de har vært med på å strukturere. Halvorsen sier at vi tar 2 milliarder kr fra drift og investeringer. Ja, vi gjør det, men vi tilfører minst like mye. Det står jo å lese, og det er underlig at ikke Halvorsen har oppdaget det. Og i mitt innlegg henviste jeg til våre forslag. At de kanskje ikke blir vedtatt fordi Arbeiderpartiet og regjeringspartiene ikke vil være med på å styrke Forsvaret, kan jo ikke Fremskrittspartiet gjøre noe med, men vi har i hvert fall foreslått mer penger til Forsvaret enn både regjeringspartiene og representanten Halvorsens eget parti.

Åge Konradsen (H): La meg først få lov til å gi ros til Fremskrittspartiet fordi de sammen med Høyre gjennom hele 1990-tallet har vært varme talsmenn for det norske forsvaret. Men forslaget til investeringsbevilgning for 2002 er på drøyt 6,2 milliarder kr, og Fremskrittspartiet foreslår på budsjettet et kutt på 2 milliarder kr for neste år. Jeg er klar over at Fremskrittspartiet har foreslått et fond på ca. 3,4 milliarder kr, men – med all respekt – dette forslaget fikk ikke flertall, og fondet ville vel uansett neppe ha gitt en så stor avkastning at det kunne ha dekket inn de to milliardene for neste år.

På bakgrunn av den rosen som jeg gav innledningsvis, vil jeg si at jeg føler at Fremskrittspartiet, når det gjelder budsjettet for neste år, nå står med begge føttene trygt plantet i løse luften. Og da er mitt spørsmål til representanten Width: Hvilke allerede vedtatte investeringsprosjekter er det Fremskrittspartiet vil anbefale forsvarsledelsen å kutte ut i år 2002?

Per Ove Width (FrP): Det er hyggelig å få ros. Jeg kan dessverre ikke returnere den til Høyre, for jeg syns Høyre denne gangen har lagt seg på en linje som de tidligere ikke har ligget på. De har lagt seg på samme linje som Arbeiderpartiet, som de ved tidligere forhandlinger her i Stortinget har kritisert voldsomt. Nå er de altså i posisjon og gjør akkurat det samme, og det at det er slik det foregår, er jo ganske interessant å observere.

Når vi har redusert investeringsbudsjettet og foreslår å ta pengene utenfor budsjettet hvis det skulle være behov for det, er jo ikke det å svekke budsjettet. Det er å ta fra investeringer og tilføre den spisse enden, noe de andre partiene tydeligvis ikke vil være med på. De er altså ikke interessert i å styrke Hæren, Sjøforsvaret, Luftforsvaret, Heimevernet, Redningshelikoptertjenesten og Kystvakten. Det er kun Fremskrittspartiet som peker på disse tingene, og som vil gi penger til akkurat dette.

Når det pekes på at det er et forslag som er falt i Stortinget, er ikke det helt riktig. Det har aldri vært foreslått at det skal opprettes et fond, men det har ligget som en komitemerknad, og det er to forskjellige ting. Det har altså aldri vært votert over dette, men det ligger inne som en merknad. Det vi har gjort, er å flytte penger, som Forsvaret da selv må kunne disponere. Vi skal ikke styre Forsvaret i den grad at vi skal si at de skal putte inn der og trekke fra der. De må selv finne ut av dette. Det må vi kunne overlate til Forsvaret. Men vi har tilført de pengene igjen som vi da flytter innenfor investeringsrammen.

Kjetil Bjørklund (SV): SV vil ha et forsvar som kan forsvare oss mot de virkelige truslene mot vår sikkerhet. Forsvaret i dag gjør ikke det i tilstrekkelig grad. Derfor må det framtidige forsvaret endres. Det er nødvendig med en omstilling som i større grad tar innover seg at miljødeleggelser, fattigdomsproblemer og brudd på menneskerettigheter i dag er de største globale sikkerhetsutfordringene. Disse utfordringene løser vi ikke med våpenbruk.

Jeg vil stille representanten Width følgende spørsmål: Hvordan har Fremskrittspartiet tatt opp i seg det nye trusselbildet, og hvordan er dette synliggjort i det budsjettet som Fremskrittspartiet har lagt fram i dag?

Per Ove Width (FrP): SV har i hvert fall ikke tilført dette budsjettet noe i forhold til det endrede trusselbildet, snarere tvert imot. SV reduserer jo budsjettet. SV har ingen forsvarskultur og ingen forsvarshistorie. De er kun opptatt av at Forsvaret skal nedprioriteres. Og jeg undrer meg veldig over hvordan de f.eks. har tenkt å møte dette i NATO-sammenheng. Har SV nå kommet i den situasjonen at de vil foreslå at Norge går ut av NATO, noe de selv har programfestet, men som de helst ikke vil snakke noe særlig mye om i den situasjonen vi nå er i, med de merkelige trusselbildene vi har? Det kunne ha vært veldig interessant å få svar på det. Nå er det jo ikke jeg som skal spørre, jeg skal svare, men kanskje ved en annen anledning.

SV har som sagt ikke tilført noe. Det vi har gjort, er å styrke budsjettet. Vi har altså et alternativt budsjett som er sterkere, og vi har tilført mer penger for å følge opp den strukturen som allerede er vedtatt, enn det de andre partiene i Stortinget har gjort. Vi har tilført den spisse enden i Forsvaret mer penger, noe som vi mener er veldig viktig i den trusselsituasjonen vi nå er i. Men som jeg har sagt i mitt innlegg, og som andre også har sagt, det er noe nytt som har dukket opp, og det må vi ta innover oss i tiden som kommer. Jeg håper i den forbindelse at det til høsten kommer en proposisjon fra Regjeringen, men jeg er ikke særlig optimistisk med hensyn til det. Men hvis ikke, kan jeg love at Fremskrittspartiet skal ta fatt i akkurat den problemstillingen med langt mer alvor enn det som hittil er gjort.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

Kjetil Bjørklund (SV): SV vil ha et forsvar som kan forsvare oss mot de virkelige truslene mot vår sikkerhet. Forsvaret i dag gjør ikke det i tilstrekkelig grad. Derfor må det framtidige Forsvaret endres. Det er nødvendig med en omstilling som i større grad tar inn over seg at miljødelegger, fattigdomsproblemer og brudd på menneskerettighetene i dag er de største globale sikkerhetsutfordringene. Disse utfordringene løser vi ikke med våpenbruk.

I SVs opprinnelige budsjettopplegg, slik det framkommer i Budsjett-innst. S. I, altså romertall og ikke arabertall, slik vi har kommet i skade for å skrive, er det fremmet et forslag til en ramme for Forsvaret som er 2,8 milliarder kr lavere enn flertallets. Dette er ikke et dramatisk kutt, men etter vår oppfatning en realistisk ramme for Forsvaret av Norge i den trusselsituasjonen vi befinner oss i. De største kuttene gjør vi i investeringer, særlig på utstyr som fregatter og stridsvogner, bygg og anlegg, men også på utbyggingen av Regionfelt Østlandet og sammenbindingen av Mauken/Blåtind. SV er av den oppfatning at Regionfelt Østlandet må stoppes, sær-

lig på grunn av de endrede forutsetningene i bruken som vil skape mer støy og avrenning av tungmetaller, men også på grunn av de store naturverdiene som ligger i dette området, og at vi bør kunne samarbeide med svenskene i større grad på deres øvingsfelt i Ålvdalen. I SV mener vi at de investeringer som gjøres i Forsvaret, i for stor grad er bundet opp til fortidens forsvarskonsept, der invasjon fra øst ble sett på som den største trusselen.

I en tid hvor terrorangrep mot sivile mål framstår som den mest alvorlige trusselen, virker ikke disse investeringene særlig målrettet, for å si det forsiktig. De synes å være mer preget av kjekt å ha-prinsippet enn det som er nødvendig.

SV har også lagt vekt på en rekke andre faktorer som til sammen utgjør den trusselsituasjonen Norge befinner seg i, og som danner sikkerhetspolitisk ramme om våre forslag.

SV går inn for økte bevilgninger til Heimevernet, Kystvakten og redningshelikoptrene. Et blick på kartet er nok til å se at kystvern for Norge er viktig. Ikke bare har vi en lang kystlinje, men vi har også svært viktige næringsinteresser å forsvare når det gjelder fisket og oljeinstallasjonene. Det er paradoksalt at ikke Kystvakten har store nok budsjetter til å utnytte 100 pst. de fartøyene vi faktisk har. Og det mangler ikke på oppgaver for Kystvakten.

Norge har i dag suverenitetsansvar for over 2,2 millioner km² hav, et havområde som er sju ganger så stort som Fastlands-Norge. Kysten vår er 57 000 km lang, og til sammen utgjør våre samlede hav- og landområder 30 pst. av Europa. I disse kyst- og havområdene har vi verdens største fiskerier, hvis vi inkluderer oppdrett. Norge forvalter altså et av verdens viktigste matfat.

Olje- og gassproduksjonen vår ligger også i disse havområdene. Også den er blant de største i verden. Havområdene våre er utsatt for fiskefus, havarier og oljesøl. Flaks har så langt hindret at vi har hatt omfattende ulykker. Dersom noen skulle finne på å renne en oljetanker inn i fjæresteinene et sted langs norskekysten, vil vi stå overfor en katastrofe som vil ramme de sårbare økosystemene i tiår framover og redusere matproduksjonen kraftig.

Hvordan skal vi beskytte disse havområdene slik at vi kan utnytte de ressursene som ligger der, på en best mulig måte? I forhold til trusler mot dette kan vi ikke se at fregatter er det som skal til. Skulle det oppstå en trussel mot en oljeinstallasjon, slik Dagbladet i dag skriver om, eller – kanskje enda mer realistisk – mot en gassrørdning for å ramme den viktige energiforsyningen til Europa, vil ikke fregatter være det avgjørende.

Det har kommet fram fra ulike hold at fregattene er en del av et konsept som Stortinget ikke har tatt tilstrekkelig stilling til. Det nye strategiske konseptet til NATO har det til nå vært altfor liten diskusjon om. Det har åpenbare svakheter i forhold til folkeretten som vi ikke kan leve med. SV har vært og er meget kritisk til NATOs nye strategiske konsept når det gjelder adgangen til å operere utenfor eget område. Vi mener at NATO her tiltar seg en funksjon som FN burde ha.

Vi har kastet bort milliarder og kan kaste bort nye uten å komme et skritt nærmere trygghet, nettopp fordi flertallet i Stortinget ikke i stor nok grad har tatt inn over seg hva som er de virkelige sikkerhetsutfordringene samfunnet vårt står overfor.

En stortingsmelding om beredskap som oppfølging av Sårbarhetsutvalget er forhåpentligvis rett rundt hjørnet. I SV har vi store forhåpninger til det arbeidet. I innledningen til høstens budsjettbehandling hadde SV følgende utfordring til statsminister Bondevik og Regjeringen: Ikke lov bort en krone til Fremskrittspartiet før perspektivene fra Sårbarhetsutvalget er skikkelig gjennomgått og behandlet i Stortinget. Vi er glad for at det i denne omgangen ikke er foretatt den påplussingen på forsvarsbudsjettet som Høyre og andre har signalisert at de ser behov for.

Etter SVs mening må vår forsvarspolitik i langt større grad enn i dag fokusere sterkere på m.a. følgende punkter:

For det første: Hvordan skal vi sikre våre sårbare norske oljeinstallasjoner mot terror og sabotasje?

For det andre: Hva slags beredskap må vi etablere for å sikre drikkevannskilder mot forgiftning?

For det tredje: Hvordan kan vi forsvare oss mot kjemisk og biologisk krigføring?

Deretter: Hva slags beredskap må vi ha for å sikre oss – ikke mot en russisk invasjon, men mot atomulykker, frakt, illegal handel og smugling av radioaktivt materiale?

Og til slutt: Hvordan kan vi sikre kommunikasjon og elforsyning i en tid der datateknologi er stadig mer avgjørende for disse viktige samfunnsfunksjonene? De fleste av oss har til nå berget oss unna alvorlige virusangrep som kan slette vår personlige harddisk på PC-ene våre, men datavirus og hackere blir en stadig mer alvorlig og kostbar trussel mot et stadig mer sårbart samfunn.

Samtidig påhviler det norske politikere å ha en selvstendig oppfatning av hva som virker og er akseptable virkemidler i den internasjonale kampen mot terrorisme. Så langt har stortingsflertallet vært opptatt av én ting: å slutte lojalt opp om USA og stole på at amerikanerne vet hva de gjør. Dette holder ikke. Jeg er forundret over alle som skråsikkert slår fast at krigen i Afghanistan har vært en suksess. Det vet vi lite om. Særlig vet vi lite om hvorvidt krigen kan ha ført til rekruttering av nye terrorister. Lærdommen fra bl.a. Golf-krigen er også at skadene på det sivile samfunnet var langt mer omfattende enn det som kom fram under krigen.

SV har lenge etterlyst en mer langsiktig tenking. Verden er full av farlige konflikter, bl.a. fordi stormaktene ikke har sett flere trekk framover. Saddam Hussein ble støttet av Vesten for å slå Iran. Osama bin Laden ble rekruttert av CIA for å slå tilbake Sovjets invasjon i Afghanistan. Og alle kan se at Israel vil være utsatt for terror og trusler så lenge palestinerne ikke får sin rettfærdige fred.

Vi skal nå snart ha en pause for å overvære overrekkelser av Nobels fredspris til FN og Kofi Annan. Jeg vil også hylle prisvinneren, slik andre har gjort før meg i dag. Det viktigste arbeidet vi kan gjøre for internasjonal

fred og sikkerhet, må være å bygge ut FN til en reell forsamling for verdenssamfunnet. FN må gjøres til den sentrale rammen for globalt samarbeid om sikkerhet, miljø, økonomi og menneskerettigheter, og handlefriheten og autoriteten må styrkes. Som en liten stat har Norge sterk interesse av en internasjonal rettsorden, bygd på folkeretten og knyttet til FN. De store globale utfordringene krever et mer omfattende internasjonalt samarbeid. FN er og bør bli den sentrale rammen for et slikt samarbeid, og det må være en viktig oppgave for Norge å bidra til et mer demokratisk FN med tyngre virkemidler.

SV har foreslått å kutte forsvarsbudsjettet med 2,8 milliarder kr. For oss er det viktigere å bruke disse pengene på andre områder, slik som utdanning, miljø og forskning, på veien mot det grønne kunnskapssamfunnet. Vi mener at det fremdeles er rom for betydelig rasjonalisering av det norske forsvaret, og konstaterer at Sosialistisk Venstrepartis forslag til ramme på dette kapitlet har falt. SV vil stemme mot den foreliggende innstillingen under voteringen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Gunnar Halvorsen (A): Jeg tror jeg først vil uttrykke glede over at SV igjen er medlem av forsvarskomiteen. Det var litt trist i forrige periode da SV ikke prioriterte forsvarskomiteen. Vi kan si at vi har gått fra Ketil Bjørn til Kjetil Bjørklund. Jeg vil si at det har vært et hyggelig bekjentskap, og jeg synes det var et godt innlegg som ble holdt i dag.

Det som er litt trist, er at SV går ut av rammene, og dermed vet vi egentlig ikke hva SV står for i forsvarspolitikken. Vi kjenner fra finansinnstillingen at SV vil kutte 2,8 milliarder kr, som representanten Bjørklund var inne på. Han var i sitt innlegg også inne på en del prioriteringer. Når får vi et slags forsvarspolitisk manifest fra SV, og ikke bare nei til alt, nei til skytefelt og nei til investeringer? Spørsmålet mitt er: Hva er SVs forsvarspolitik?

Kjetil Bjørklund (SV): SV vil ha et forsvar som kan forsvare oss mot de virkelige truslene mot vår sikkerhet. Miljødeleggelse og fattigdomsproblemer er i dag de mest grunnleggende sikkerhetsutfordringene. SV mener altså at Forsvaret må endres slik at vi kan forsvare oss mot disse virkelige truslene, jf. det jeg sa i mitt hovedinnlegg om f.eks. sikring av våre sårbare havområder og oljeinstallasjoner og mot atomulykker i nordområdene. SV vil ha et totalforsvar der en stor del av de vernepliktige kan arbeide for fred, utvikling og miljø. SV vil ha et forsvar basert på allmenn verneplikt. Verneplikt som rekrutteringsgrunnlag til Forsvaret har mange fordeler, særlig fordi et forsvar basert på allmenn verneplikt blir sterkere forankret i befolkningen. SV er glad for at Stortinget vedtok en tredje kategori verneplikt i år, og vil arbeide for at vi får gode ordninger med basis i dette vedtaket, som gir flere følelsen av å gjøre en viktig innsats for fred og sikkerhet nasjonalt. SV vil ha et mer defensivt forsvar, og går inn for et nøytralt Norden utenfor de store maktblokkene og militæralliansene. Norge har vært en

viktig bidragsyter til å løse internasjonale konflikter gjennom FN, og SV vil arbeide for et mer demokratisk FN med tyngre virkemidler som gjør det i stand til å håndtere de globale sikkerhetspolitiske utfordringene.

Bjørn Hernæs (H): Jeg kan gjerne slutte meg til representanten Halvorsens glede over at SV er tilbake i forsvarskomiteen. Da kan vi få en god del repriser på mange tidligere debatter.

Nå sier representanten Bjørklund at SV er motstander av NATOs nye strategiske konsept. Det er en interessant formulering. Hvis det i det ligger en erkjennelse av at SV er for et NATO med de gamle strategiene – det er riktignok noen år på etterskudd, men det er jo ikke så uvanlig ut fra det geriljaforsvaret som SV forfektet i de tidligste tider av sin eksistens og også fremover – har de i hvert fall eventuelt kommet så langt at de kan slutte seg til NATO som konsept, at det altså bare er NATO slik det er i dag, de er imot, mens NATO slik det var før, er de for. Det er riktignok i skarp motsetning til det som den forrige Ketil – Rolf Ketil Bjørn – hevdet da han satt på Stortinget.

Representanten Halvorsen stilte et aldeles håpløst spørsmål om SV har noen forsvarspolitik. Jeg konstaterer at også de bruker godt over 25 milliarder kr på et forsvar. De skal ikke ha fregatter for å beskytte vår kystlinje. Hva slags skip er det man tenker seg i SV, bare for å ta et lite og helt avgrenset område? Når en ser alle mulige sårbarheter langs våre store havområder, kunne det være interessant å høre hva slags fartøyer vi skulle bruke til forsvar, og hvilket antall, og hvilken trening og hvilke oppgaver de konkret skulle ha.

Kjetil Bjørklund (SV): Det var et prisverdig forsøk fra representanten Hernæs. Når det gjelder båter langs kysten, vil SV primært styrke Kystvakten, som vi har uttalt utallige ganger.

Når det gjelder NATO-medlemskapet, er det riktig at SV har det prinsipielle syn at vi er imot NATO-medlemskap, og det er et syn vi deler med f.eks. Arbeiderpartiets ungdomsorganisasjon, AUF. Vi tar imidlertid til etterretning at det er en klar majoritet i Norge som er for NATO, og et klart flertall for det her i Stortinget også. Vi mener også at når Norge er medlem av en internasjonal organisasjon som vi har inngått forpliktende avtaler med, så skal det noe til før vi bryter disse avtalene. Det er helt klart problematisk for et NATO-medlemsland å si nei til å stille opp når en artikkel 5-situasjon er definert, men det er også problematisk når dette blir slått fast så raskt som vi så i den situasjonen som vi nå har vært oppe i, og når medlemslandene ikke har mulighet til å konsultere sine parlamenter i synet på dette. Det må også understrekes at dette er første gang siden 1949 at artikkel 5 har kommet til anvendelse, og at det ikke foreligger praksis på dette området. Vi stiller spørsmål ved måten det ble besluttet at det nå forelå en artikkel 5-situasjon på. Vi var enig i at Norge skulle stille opp og bidra til kampen mot terror og mot de skyldige for 11. september-angrepene. Men vi mener at Norge ikke nødvendigvis var forpliktet

til å være med på krig i Afghanistan, og at det ville vært mulig for oss å innta et kritisk standpunkt til dette i NATO, uten at det dermed hadde blitt betraktet som en avskjedssøknad. For øvrig har vi vært og vi er meget kritiske til NATOs nye strategiske konsept når det gjelder adgang til å operere utenfor eget område. Vi mener at NATO, som tidligere sagt, her tiltar seg en funksjon som FN burde ha hatt.

Per Roar Bredvold (FrP): Jeg vil også ønske SV velkommen inn i forsvarskomiteen. Det er alltid viktig å se en sak fra minst to sider, og det får vi sikkert nå erfare etter hvert. Sosialistisk Venstreparti er og blir det de alltid har vært når det gjelder Forsvaret: De ønsker å redusere Forsvarets midler og dermed Forsvarets mulighet til å utføre de oppgaver som flertallet på Stortinget pålegger dem. Dette er for så vidt greit for oss andre, da vi vet hva SV står for. Men ser ikke representanten at det som skjedde den 11. september, har forandret verden på både godt og ondt, og i henhold til vårt NATO-medlemskap krever artikkel 5 et godt og effektivt forsvar, som nødvendigvis gjør et forsvarsbudsjett som er slik at Forsvarets oppgaver kan løses?

Ellers var representanten Bjørklunds innlegg preget av miljøvern og andre vern, men kanskje ikke så mye av sakens innhold her i dag – Forsvarets fremtid og innhold. Så hva betyr 11. september for SVs fremtidige norske forsvar?

Kjetil Bjørklund (SV): Den 11. september blir koblet opp mot artikkel 5 i dette innlegget. Som alle vet, har SV vært det partiet i Stortinget som har stått for en annen linje når det gjelder forholdet til den konflikten som har utspilt seg i Afghanistan. Da USA bad om støtte til å bombe et av verdens aller fattigste land, et land hvor krig har rast i over 20 år, sa SV altså nei, mens i alle andre partier i Norge var dette grei skuring – USA har alltid rett.

SV har alternativer til bombing. Det er vel kjernen i svaret på spørsmålet til representanten. SVs alternativ var å legge vekt på følgende på kort sikt:

- økt internasjonalt samarbeid for å pågripe personer som var skyldig i terrorhandlinger den 11. september, eller som kunne tenkes å planlegge nye
- arbeide for å stoppe finansiering av terrorvirksomhet
- intensivere arbeidet for å få en politisk løsning i Midtøsten, Kashmir, eventuelt andre relevante konflikter
- føre forhandlinger med Taliban som kunne ført til utlevering av Osama bin Laden, selv om vi var helt klar over at Taliban-regimet ikke har vært særlig enkelt å forhandle med, og at det har møtt kritikk fra det internasjonale samfunnet med et skuldertrekk

Men det ble ikke gjort særlig helhjertede forsøk i den situasjonen for å få i gang forhandlinger. Det internasjonale samfunnet hadde ikke gjort nok for å bidra til politisk endring i Afghanistan før den 11. september. Sanksjonene virket ikke, og FN-organer hadde begynt å stille spørsmål ved om sanksjonene var hensiktsmessige. Det

var altså all grunn til å revidere virkemidlene mot Taliban, men full krig var altså ikke svaret.

Det er fremdeles SVs holdning at det finnes alternativer i en slik situasjon.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Åse Wisløff Nilssen (KrF): «Et tidsmessig forsvar for nasjonal sikkerhet og internasjonalt engasjement», skal forsvarssjefen ha uttalt som sin visjon. Det er viktig at det ikke blir et slagord, men et mål som tas på alvor som intensjon og føring i hele systemet. Det er avgjørende å ha felles mål for å lykkes med gjennomføringen av den krevende omorganiseringen som Forsvaret er i gang med.

Stortinget hadde en grundig gjennomgang av Forsvaret ved behandlingen av St.prp. nr. 45 for 2000-2001 i juni i år. Det ble da vedtatt en større struktur enn det regjeringen hadde foreslått.

Både forrige og nåværende regjering fant det mest hensiktsmessig å komme tilbake til Stortinget med en egen proposisjon våren 2002, i stedet for i budsjettproposisjonen og tilleggspolisjonen nå i høst.

Å sikre balanse mellom forsvarets oppgaver, struktur og ressurstilgang er viktig, og den varslede proposisjonen vil komme med forslag til supplerende tiltak for å nå denne balansen. I tillegg kommer det forslag om mer langsiktige tiltak mot terror og finansiering av disse.

Forsvaret trenger stabile og forutsigbare rammer for å kunne lykkes i sitt viktige arbeid. I Sem-erklæringen har Kristelig Folkeparti, Høyre og Venstre sagt at de vil sørge for at den forsvarsstruktur som Stortinget har vedtatt, vil bli finansiert. Omleggingen skal føre til en betydelig forbedring av Forsvarets operative evne. Denne er en funksjon av styrkenes reaksjonsevne, mobilitet, strids-evne og utholdenhet og skal gjøre Forsvaret i stand til å reagere på egnet måte i forhold til en gitt situasjon. Den operative evne er avhengig av faktorer som øvelses- og treningsnivå, kvaliteten og kvantiteten på materiell og egnetheten til ledelses-, kommando- og kontrollapparat. Alle disse faktorer vil bli forbedret gjennom helheten av omleggingen slik denne er planlagt.

I tillegg til å gjennomføre omleggingen av Forsvaret skal aktiviteten innen kjernevirksomheter opprettholdes. Forsvaret skal også opprettholde den styrkeproduksjon som er nødvendig for å få til den fastsatte styrkestrukturen. Like viktig er det at tilstrekkelig personell med kritisk kompetanse forblir i Forsvaret.

Kristelig Folkeparti mener at Norges forsvar og sikkerhet også i framtiden skal være fast forankret i NATO. NATO-samarbeidet vil ha høy prioritet i 2002. Omleggingen av forsvaret må også ses i sammenheng med NATOs rolle for europeisk sikkerhet og stabilitet og de behov, krav og forpliktelser Norges NATO-medlemskap medfører. Norske sikkerhetsinteresser er sterkt avhengig av NATO og de transatlantiske forbindelsene.

Terroranslaget mot USA i september i år viser at alle allierte land er direkte berørt av trusler og angrep som rammer ett av dem. Norge må vise vilje og evne til å bidra aktivt i kampen mot terror. Norge vil delta aktivt når

alliansemedlemskapet krever det, og bidra med ressurser som alliansen samlet har behov for. En slik medvirkning vil også styrke evnen til forsvar av norsk territorium og norsk sikkerhetsinteresse.

Både i Norge og andre land må forsvaret gjennom en krevende omstilling og effektivisering for bedre å kunne løse de utfordringer vi stilles overfor i det nye internasjonale trusselbildet, ikke minst når det gjelder terrorbekjempelse. Evnen til å håndtere nye sikkerhetstrusler må styrkes.

Et moderne og fleksibelt forsvar er også et nasjonalt balansert forsvar der totalforsvarskonseptet legges til grunn. Kristelig Folkeparti mener det er viktig at totalforsvaret revitaliseres og samarbeidet mellom sivil og militær sektor utvikles, for å utnytte de samlede ressursene best mulig.

Sammen skal det militære forsvar og den sivile beredskap understøtte og utfylle hverandre på sentralt, regionalt og lokalt nivå på en slik måte at innbyggere og samfunn best mulig blir vernet både i kriser og i katastrofer, i fredstid og i krig.

Både Forsvaret og den sivile beredskap har målsettinger som legger til rette for denne helhetstenkning. Sterk avhengighet mellom forsvar og sivil beredskap tilsier at det er viktig med en harmonisert planlegging. Like viktig er at det tas utgangspunkt i samme trusselvurdering og virkelighetsoppfatning. Regjeringen vil samordne trusselbildet mot Rikets sikkerhet ut fra etterretningsinformasjon om terror, attentat og organisert kriminalitet, og det må være et politisk ansvar forankret i Regjeringen. Åpenhet overfor befolkningen om trusselbildet er nødvendig. Det tilsier at det samtidig er viktig å spre informasjon om totalforsvaret. Det vil være med og bygge opp det nødvendige holdnings- og kunnskapsmessige fundament og føre til at flere kan bidra i forsvarsarbeidet.

Noen av oss mener da også at det bør være et obligatorisk kurs om totalforsvaret for både jenter og gutter. I dag er det først og fremst de militære og de spesielt interesserte som skoles på totalforsvarstenkning, til tross for prinsippet om at den virksomhet som har ansvaret for en sektor i fred, også har ansvaret for nødvendige forbedringer og iverksettelse av tiltak i kriser og krig.

En samlet komite har i merknad påpekt at Heimevernets rolle må ses særskilt på i den varslede stortingsmelding om samfunnssikkerhet og beredskap.

Budsjett for samfunnssikkerhet og beredskap fremlegges av Justisdepartementet, men behandles av forsvarskomiteen, og jeg har vært saksordfører for området. Kapitlet fikk tilført mer penger i tilleggspolisjonen. Det er en samlet komite på alle merknadene, men Fremskrittspartiet har i tillegg en særmerknad.

Direktoratet for sivil beredskap i samarbeid med fylkesmennene skal styrke kommunenes evne til å håndtere kriser. Beredskapsarbeidet i mange kommuner trenger mer statlig bistand og veiledning av kvalitetssikring og kompetansehevende tiltak.

Sivilforsvarets innsatsgruppe skal heretter ha årlige øvelser. Nytt øvelseskonsept vil ta utgangspunkt i den gjeldende trusselsituasjonen. Der er det også en økning.

Utskifting av utslitt materiell er nødvendig både for å gjennomføre øvelser og for at det skal være en god beredskap. Nødvendig materiell må være tilgjengelig til enhver tid. Derfor er budsjettet økt.

Vernemasker er viktig, og de økte bevilgninger går til utskifting.

Sivilforsvarets varslingsystem er nå vurdert i lys av hendelsene i USA. Det har ført til en nødvendig oppgradering som er beregnet å koste 30 mill. kr. Bevilgningene for 2002 økes derfor med 15 mill. kr.

Som tidligere nevnt blir det lagt fram en stortingsmelding om samfunnssikkerhet og beredskap, hvor innretning, dimensjon, ansvarsplassering og styrende premiser blir tatt opp. De terrorhandlingene som ble rettet mot USA 11. september, varsler et tidsskille i sikkerhets- og beredskapsarbeidet både nasjonalt og internasjonalt. Det er vel ingen tvil om at terrorhandlingene har vekket mange, noe også dagens debatt bærer preg av.

I meldingen blir også en ny vurdering av det samlede ressursbehov for sivil beredskap og politiets nødvendige beredskap tatt opp.

Til slutt: I fokus for Forsvarets virksomhet vil være gjennomføringen av en grunnleggende omlegging av Forsvaret. Hovedmålsettingen er å få etablert en ny forsvarsstruktur som gir en betydelig forbedring av den operative evne. Dette krever bl.a. en ny innretning og prioritering av Forsvarets investeringer.

Det er Forsvaret selv som må ta den tøffe jobben det er å omstille. Så blir det vår jobb å legge til rette for at det skal la seg gjennomføre på en best mulig måte.

Kristelig Folkeparti er med i komiteens tilråding til vedtak, og jeg ber derfor Kristelig Folkepartis representanter stemme for innstillingen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Marit Nybakk (A): Jeg deler langt på vei representantens syn på totalforsvaret, og ser også fram til et samarbeid om behandlingen av den stortingsmeldingen basert på Sårbarhetsutvalgets innstilling, som vi forhåpentligvis får om ikke så altfor lenge, hvor min oppfatning bl.a. er at vi må se på ledelse og koordineringsansvar, og naturligvis på forholdet mellom den sivile og den militære beredskapen.

Jeg har imidlertid et annet spørsmål til representanten Wisløff Nilssen. En så krevende omorganiseringsprosess som den vi nå ser i Forsvaret, må ha forutsigbare rammer. Det betyr også at vi må ha et bredt forsvarspolitisk forlik for å få dette til, et forlik som vi bl.a. har sett i vårt naboland Danmark. Jeg vil spørre representanten om hun deler det synet, og om hun også mener at et slikt forlik bør være så bredt som mulig. Et minimum må være de nåværende regjeringspartier og Arbeiderpartiet, forhåpentligvis Senterpartiet, og så få vi se hva Fremskrittspartiet er i stand til å bidra med.

Jeg sier dette fordi i Innst. S. nr. 342 for 2000-2001 ble det dessverre ikke den brede enigheten om et helhetlig opplegg. Jeg vil derfor spørre en av representantene for regjeringkoalisjonen i forsvarskomiteen, komiteens

nestleder, om hun vil bidra til at vi nå får et slikt forlik, får en bred enighet. Så skal også Arbeiderpartiet gi sitt bidrag til at det skjer.

Åse Wisløff Nilssen (KrF): Det er en krevende omorganisering Forsvaret er i gang med, og jeg er helt enig med komitelederen i at forutsigbarhet blir helt avgjørende for å få det godt til. Derfor er jeg også enig i at et bredt forlik, en bred enighet, er veldig viktig for å få denne forutsigbarheten og for å få en stabil framdrift i forhold til Forsvaret.

Det blir også spennende å bli mer oppdatert på hvordan man har gjort det i Danmark. Kanskje vi kan lære noe av det, men jeg ser fram til en god debatt også i komiteen.

J ø r g e n K o s m o hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Per Roar Bredvold (FrP): Det er for så vidt vanskelig å angripe Kristelig Folkepartis forsvarspolitikk, da den er noe rund, synes jeg, og glir inn i samarbeidspartnersnes når det gjelder budsjett og merknader. Men det står bl.a. å lese at det er viktig å sikre en balanse mellom Forsvarets oppgaver, struktur og ikke minst finansiering. Dette er noe Fremskrittspartiet ikke forstår at Kristelig Folkeparti kan klare når de er med på et klart underbudsjettert forsvar. Kanskje kan svaret hos Kristelig Folkeparti finnes i at man varsler en ytterligere rasjonalisering. Ligger det hos Kristelig Folkeparti noen planer eller tanker om at flere leirer eller militære installasjoner skal fjernes fra det militære kartet i de påfølgende år, eller hvordan vil Kristelig Folkeparti klare å forsvare denne innsparingen?

Ellers hadde også representanten kanskje noen tanker om gutter og jenter i Forsvaret. Er Kristelig Folkeparti kanskje inne på tanken om å ha verneplikt for jenter? Jeg la også merke til at det var noen tanker om at vi må styrke NATO-samarbeidet. Det er selvfølgelig Fremskrittspartiet veldig glad for at Kristelig Folkeparti har tanker og planer om, og vi vil gjerne være med på det.

Åse Wisløff Nilssen (KrF): Når det gjelder Forsvarets oppgaver, kommer vi tilbake til balansen i den bebudede proposisjonen. Og så står det i Sem-erklæringen, som jeg også tok opp i mitt innlegg, at vi går inn for en finansiering av den strukturen som Stortinget vedtok i vår. Men vi må vente på proposisjonen og ta den gjennomgangen da.

Når det gjelder verneplikt for jenter, kan jeg vil si det sånn at Kristelig Folkepartis Kvinner gjerne vil ha verneplikt for jenter, men i Kristelig Folkeparti har vi ikke diskutert det grundig nok ennå. Det jeg mente i mitt innlegg, var like mye det med totalforsvarskonseptet – det at en del av oss rett og slett går glipp av noe fordi vi ikke er i militæret, og ikke får inn den totalforsvarstenkningen og beredskapstenkningen som vi egentlig trenger i jobben når vi skal ha et ansvar for beredskap i krise og krig. Der har jeg noen erfaringer selv som sjokkerte meg, og det er

vel det som også gjør at jeg ser viktigheten av god informasjon til alle for å få det til å bli best mulig når krisen først er der.

Kjetil Bjørklund (SV): Behovet for etablering av Regionfelt Østlandet er dramatisk endret etter omorganiseringen av Forsvaret. Behovet for skytefelt kan løses gjennom bruk av eksisterende felt i Norge, eller ved leie av skytefeltkapasitet i Sverige. I tillegg utløser de endrede forutsetningene med økt bruk av feltet av KFOR og innsatsstyrkene en dramatisk økning i ammunisjonsbruk og støy i området. Den sittende regjering har uttalt at de har store ambisjoner på vegne av miljøet. Regionfelt Østlandet er et svært miljøfiendtlig prosjekt. Feltet består i stor grad av myr, og den økte ammunisjonsbruken vil gi en dramatisk økning i utslipp av tungmetaller, som vil lekke ut i vassdragene Rena og Osa. I tillegg er de økonomiske konsekvensene ved etableringen av feltet uavklart. Jeg vil spørre representanten Wisløff Nilssen om hun mener utbyggingen av Regionfelt Østlandet er i samsvar med Regjeringens uttalte ambisjoner på miljøområdet.

Åse Wisløff Nilssen (KrF): Det er vel ingen hemmelighet at Kristelig Folkeparti og jeg personlig var imot Regionfelt Østlandet og den utbyggingen av skyte- og øvingsfelt. Men i Stortinget kom vi i mindretall, og det er fortsatt et flertall i Stortinget som vil ha dette skyte- og øvingsfeltet. Da er det veldig viktig at vi jobber konstruktivt for å gjøre skadene minst mulig. Der tror jeg SV og vi har felles interesser. Kristelig Folkeparti har bedt om et nytt kostnadsoverslag, en samlet økonomisk ramme, for hele prosjektet. Og det forventer vi kommer. Støy er et problem som også bekymrer dem som blir berørt, og jeg synes det er litt utfordrende det vi har hørt i det siste, at Osen kanskje må fraflyttes. Det er sånne ting vi må få større klarhet i – ikke minst det med tungmetallforurensningen, som har økt dramatisk ifølge de informasjonene vi har fått. Det er også et stort problem. Det må da også være vanlige miljøopplegg i forhold til dette skyte- og øvingsfeltet. Det regner jeg med blir ivaretatt, og at vi også får en orientering fra Forsvarsdepartementet om hvordan det er, når de har kommet så langt. Det skal jo også søkes om konsesjoner. Jeg hadde nok egentlig sett at en hadde ventet til de hadde foreligget, for ikke å kaste ut en masse penger i fånytte, men det får vi komme tilbake til.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Odd Roger Enoksen (Sp): Forsvaret står overfor særdeles store utfordringer i forhold til å klare den grunnleggende omlegging av sine aktiviteter som følger av de vedtak Stortinget fattet i forbindelse med Innst. S. nr 342 for 2000-2001.

Gjennom behandlingen i Stortinget ble det foretatt endringer i Regjeringens forslag til framtidig forsvarsstruktur på flere områder. Dette har medført at Forsvarets samlede utgifter i langtidsplanperioden vil bli større enn

det som ble lagt til grunn i St.prp. nr. 45 for 2000-2001, og om lag 3 milliarder kr høyere enn foreslått bevilgning i neste års budsjett. Merkostnadene som følge av Stortingets behandling er altså ikke foreslått finansiert verken av regjeringen Stoltenberg eller av regjeringen Bondevik. Dette er en vesentlig svakhet ved det framlagte budsjett. Forsvaret har gjennom hele 1990-tallet – under skiftende regjeringer, må jeg legge til – slitt med en såkalt dobbelt ubalanse: et betydelig misforhold mellom de oppgaver Stortinget forventer Forsvaret skal ivareta, og de bevilgninger som er gitt gjennom de årlige budsjettbehandlingene. Denne praksis kan nå se nå ut til å bli videreført, til tross for at samtlige partier i vår sterke gav uttrykk for nødvendigheten av å rette opp denne doble ubalansen og sikre Forsvaret tilstrekkelig tilførsel av økonomiske midler som gjør det mulig å gjennomføre de vedtak Stortinget har gjort.

Jeg registrerer at både den avgåtte og den sittende regjering har varslet en tilleggsproposisjon til våren. På bakgrunn av de relativt omfattende endringer som ble foretatt gjennom Innst. S. nr. 342 og høstens regjeringsskifte, har jeg selvfølgelig forståelse for at departementet har behov for noe mer tid. Jeg forutsetter imidlertid at de vedtak som er fattet, blir fulgt opp og lagt til grunn for dimensjoneringen av vårt framtidige forsvar. Formuleringen på side 118 i regjeringen Bondeviks tilleggsproposisjon kan tolkes som et opplegg for omkamp når det sies at man vil

«komme tilbake til Stortinget i vårsesjonen med forslag til tiltak som ytterligere vil bidra til å rasjonalisere og modernisere Forsvarets organisasjon og struktur».

Det er for øvrig den samme formuleringen som regjeringen Stoltenberg brukte.

Gjennom behandlingen av St.prp. nr. 45 ble det synliggjort at de ulike partiene naturlig nok hadde ulike prioriteter i forhold til dimensjoneringen av det framtidige forsvar. Senterpartiet vil selvsagt også i framtiden argumentere for den forsvarsstruktur vi mener er den mest hensiktsmessige, den til enhver tid sikkerhetspolitiske situasjonen tatt i betraktning. Jeg forutsetter også at de øvrige partier vil komme til å gjøre det samme. Men jeg vil advare mot å la en slik uenighet overskygge behovet for og mulighetene til å komme til enighet om framtidig finansiering. I likhet med flere talere her i dag vil jeg påpeke behovet for at vi nå kan være i stand til å samle oss om et felles vedtak som skal gjøre det mulig å finansiere Forsvarets behov i forhold til de flertallsvedtak som blir gjort i denne sal. Det må være mulig å være uenige om sak, og det må være mulig å være uenige om utformingen av det framtidige forsvar, men likevel bli enige om å legge rammer som gjør at den struktur som blir vedtatt, både skal finansieres og kunne gjennomføres. Senterpartiet vil bidra til at det skal bli mulig.

En bredest mulig enighet om de økonomiske rammene som sikrer nødvendig framdrift i omstillingen av Forsvaret, vil styrke vår posisjon som alliert, og det vil være et viktig signal til Forsvarets ansatte om at Forsvaret også i framtiden skal være en attraktiv og moderne ar-

beidsplass. Det vil være et nødvendig bidrag for på sikt å opprettholde den brede forsvarsviljen som vi som nasjon er avhengige av. Det innebærer at jeg betrakter årets budsjettbehandling nærmest som et hvileskjær og derfor i mitt innlegg ikke har gått inn på sakens realiteter. Jeg avventer med spenning den proposisjonen som vil bli framlagt til våren. Jeg forutsetter at det blir en proposisjon og ikke en melding, som representanten Hernæs antydet, i og med at det også er signalisert tilleggsfinansiering for å sikre samsvar mellom struktur og finansiering.

Jeg vil til slutt få framsette forslag nr. 4, fra Senterpartiet.

Presidenten: Odd Roger Enoksen har tatt opp det forslaget han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Marit Nybakk (A): En gjennomgangstone i denne debatten er at vi alle ser fram til at det blir lyst og vårlig, og at vi får en tilleggsproposisjon.

Jeg merket meg at representanten understreket at vi uavhengig av om vi må ha hatt ulike synspunkter på forsvarsstrukturen, bør samle oss om felles vedtak om finansiering når proposisjonen kommer. Jeg vil gjerne understreke at jeg synes det er viktig at vi fjerner den ubalansen som nå eksisterer mellom struktur, volum og finansiering, og at det må være hovedmålsettingen. Jeg vil spørre om representanten deler det synspunktet, og om han også er enig i den måloppnåelsen som ble vedtatt 13. juni, om driftsinnsparinger på 2 milliarder kr pr. år og en bemanningsreduksjon på minimum 5 000 årsverk, og om å få en bedre balanse mellom investeringer og drift. Jeg spør om dette fordi jeg ikke ser bort fra at vi i den tilleggsproposisjonen som kommer til våren, også får enkelte justeringer som vi må ta standpunkt til. Jeg vil appellere om at vi forsøker å bli enige både om den strukturen som ligger der, og om finansieringen av denne, slik at Forsvaret nå får ro og vet hva de har å forholde seg til. Det gjelder ikke minst alle de tusen ansatte som nå står overfor en omorganisering som til dels kommer til å bli smertefull, men som vil gi oss et mer moderne forsvar.

Odd Roger Enoksen (Sp): Jeg deler, som jeg også sa i mitt hovedinnlegg, representanten Nybakks syn på behovet for å komme til en bred enighet i så stor grad som det vil være mulig i denne sal, både i forhold til struktur og finansiering. Jeg mener faktisk at det til en viss grad kan være mulig å se disse to forholdene uavhengig av hverandre, slik at man kan samle seg om et bredest mulig forlik om finansiering, selv om vi skulle være uenige om struktur.

De relativt omfattende endringer som ble vedtatt av Stortinget i vår, viste seg i løpet av den hektiske perioden St.prp. nr. 45 for 2000-2001 ble behandlet, å være vanskelig for departementet å beregne de nøyaktige konsekvensene av i forhold til økonomi og i forhold til framtidig struktur. Det er derfor ikke helt usannsynlig at det er et misforhold mellom Stortingets strukturvedtak og ambisjonen om å redusere driftskostnadene med 2 milliarder

kr og personellantallet med 5 000. Det vil jeg forbeholde meg retten til å komme tilbake til, og ha en nærmere oppfatning om, når vi får se det framlagte forslaget fra Regjeringen til våren. Men for Senterpartiet vil i utgangspunktet de strukturvedtak som Stortinget fattet i vår, og som innebærer et merfinansieringsbehov, først og fremst være retningsgivende for det videre arbeid. Skulle det vise seg at det ikke er mulig å oppnå den struktur med en personellreduksjon på 5 000 og med en driftsreduksjon på 2 milliarder kr, så er vi villig til å se på det omfanget, men, som sagt, se det i en totalsammenheng når denne saken blir framlagt til våren.

Bjørn Hernæs (H): Først til en liten misforståelse. Jeg har ikke ment å skape noen som helst tvil om at det er en proposisjon vi får når det gjelder Forsvaret til våren. Jeg har uttrykt en viss usikkerhet om hvorvidt det er en proposisjon eller en melding vi får når det gjelder Sårbarhetsutvalgets innstilling. Men hvis jeg har forstått justisministeren rett, så er det en melding vi får på det området.

Representanten Enoksen sa at han oppfatter dette budsjettet som et «hvileskjær». Det er bare delvis riktig, for det er nå en full omstillingstakt i alle Forsvarets organer. Alle de vedtakene som ble vedtatt i juni, arbeider nå Regjeringen og Forsvarets ledelse av alle krefter med å sette ut i livet – organisasjonssteder, garnisoner og andre strukturelementer som er vedtatt nedlagt, skal opphøre. Antall årsverk skal reduseres med minst 5 000 mann, og eiendommer og bygg og anlegg bør være utfaset og i størst mulig grad avhendet. Det er altså et hvileskjær med klare reservasjoner knyttet til den betegnelsen.

Når det ellers gjaldt innlegget til Enoksen, var det gledelig å høre det. I all hovedsak slutter Senterpartiet seg til innstillingen, med unntak av noen meget små uvesentligheter. Og bare for å understreke det, så er det heller ikke slik som Fremskrittspartiet har hevdet, at Samarbeidsregjeringen har sluttet seg til forslagene fra Arbeiderpartiet, det er jo Arbeiderpartiet som har sluttet seg til de forslagene som fikk flertall i Stortinget i juni, og som bl.a. Senterpartiet var med på.

Jeg må oppfatte innlegget til Enoksen dit hen at han også vil strekke seg meget langt i retning av å delta i finansieringen av den strukturen som er vedtatt, og jeg syns for ordens skyld at det kunne være greit om han ville bekrefte det.

Odd Roger Enoksen (Sp): Det kan bekrefte. Under behandlingen av St.prp. nr. 45 for 2000-2001 i Stortinget i vår ble det fra de tre sentrumspartiene, som den gangen stod sammen om samtlige merknader og forslag i Innst. S. 342 for 2000-2001, påpekt at vi ønsket å bidra til at det kunne bli inngått et bredest mulig forlik også om finansieringen av den vedtatte struktur. Vi kjenner vel alle bakgrunnen for at det ikke lot seg gjøre i vår. Men jeg håper, når vi kommer til neste korsvei, at det skal være mulig å bli enig om en finansiering som kan gi sikkerhet for at de vedtak som er fattet, skal kunne bli gjennomført.

(Enoksen)

Når jeg brukte begrepet «hvileskjær», så er ikke det uttrykk for at proposisjonen ikke på tilstrekkelig måte ivaretar behovet for at strukturendringene skal videreføres, men jeg brukte begrepet i forhold til at det på lang sikt ikke vil være mulig å gjennomføre Stortingets vedtak uten at finansieringen bringes i takt med de vedtak som er fattet i Stortinget. Det tror jeg faktisk det er ganske bred enighet om her, og i så måte brukte jeg begrepet «hvileskjær». Vi kan ikke fortsette med den doble ubalansen i Forsvaret også inn i neste langtidsplanperiode.

Per Ove Width (FrP): Jeg synes det var et interessant innlegg representanten Enoksen holdt, og jeg kan være enig i veldig mye av det han sier. Han uttrykte en villighet til å prøve å få til ting som jeg ser fram til når våren kommer.

Det snakkes her mye om forlik og enighet, og det er ikke minst Fremskrittspartiet opptatt av. Vi er litt skuffet over at vi ikke allerede kunne ha fått til det, i og med at vi vet hva den nye strukturen vil koste. Jeg er litt bekymret for en viss tone og en viss undertone i forsamlingen her nå som kanskje gir uttrykk for at her kan det skje ting – snakk om reduksjoner og forandringer utover det vedtaket som ble gjort i juni, og at en på den måten skal tilrettelegge økonomien og strukturen. Jeg håper ikke det er riktig oppfattet, og jeg vil gjerne at Enoksen også gir uttrykk for at han ikke mener at det skal være sånn. Men når vi snakker om enighet og forlik, så er det også snakk om hva vi skal bli enige om. Og det er klart at for Fremskrittspartiets del er det i hvert fall ikke mulig å bli enige hvis man ikke legger opp til den økonomien som er beregnet i forhold til det vedtaket som ble gjort i vår. Det er ikke, som Enoksen sa, men som han for så vidt nå rettet på, noe hvileskjær vi tar. Det er full aktivitet. Og jeg håper ikke at Enoksen har tanker om at struktur og økonomi kan forandres nå i forhold til det som ble vedtatt 13. juni.

Odd Roger Enoksen (Sp): Jeg trodde det var tilstrekkelig presisert – både i mitt hovedinnlegg og i replikkvekslingen så langt – at det var det motsatte som var mitt utgangspunkt, nemlig at de vedtak som er gjort av Stortinget, skal legges til grunn for det videre arbeidet, og at Forsvaret skal finansieres i tråd med de vedtak Stortinget har gjort. Senterpartiet legger ikke opp til reduksjoner utover de vedtak som ble fattet i juni.

Men samtidig – når man leser også det som står mellom linjene i St.prp. nr. 1 og i St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 4 – er det helt opplagt at departementet har skaffet seg rom for å vektlegge ulike sider ved Stortingets vedtak i vår. Man kan velge å vektlegge de strukturvedtak som ble fattet, eller man kan velge å vektlegge målsettingen om en driftskostnadsreduksjon på 2 milliarder kr og et nedtrekk på 5 000 årsverk. I den grad det ikke er samsvar mellom de to delene av Stortingets vedtak, er det rom for tolkning fra departementets side. Jeg leser proposisjonen slik at to regjeringer nå har lagt til rette for en viss grad av omkamp i forhold til struktur. Jeg tror ikke det vil

være tjenlig for Forsvaret at det skjer, og Senterpartiet vil selvsagt ikke bidra til en slik omkamp.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Neste taler er statsråd Odd Einar Dørum, som har en taletid på inntil 5 minutter. Presidenten vil gjøre oppmerksom på at hvis det blir full replikkrunde etter statsråd Dørums innlegg, vil det gå langt utover den tiden som er fastsatt – og det kommer ikke til å skje. Vi får se hvor lang tid en eventuell replikkveksling vil ta, men presidenten vil forberede representantene i salen på at man kan risikere å måtte avbryte midt i en replikkveksling.

Statsråd Odd Einar Dørum – vær så god!

Statsråd Odd Einar Dørum: Jeg oppfatter presidenten slik at han oppfordrer til disiplin. Det passer jo i en debatt om både Forsvaret og sivil beredskap.

Jeg vil understreke at Regjeringens samlede forslag, også det som er omtalt av forsvarskomiteen under kap. 451, anses som en viktig styrking av samfunnets sivile sikkerhet og beredskap.

I Sem-erklæringen heter det at samfunnets økende sårbarhet i forhold til IT-systemer, energi- og vannforsyning, trusler fra organisert kriminalitet, terror osv. krever større bevissthet og samordning. Totalforsvarskonseptet er basert på prinsippet om at det militære forsvar og den sivile beredskap skal understøtte og utfylle hverandre i kriser og katastrofer i fredstid og i krig. Jeg ser likevel et behov for å tydeliggjøre ansvarlinjene i det sivil-militære samarbeidet. Som kjent har Justisdepartementet et samordningsansvar for den sivile beredskapen i dag. Jeg viser til at Sårbarhetsutvalget foreslår særlig organisatoriske endringer. Regjeringen vil derfor søke å finne effektive måter å forankre totalansvaret for samfunnets sivile sikkerhet på i Justisdepartementet. Jeg legger opp til at det vil bli redegjort for hva dette innebærer i stortingsmeldingen om samfunnssikkerhet og beredskap.

Stortinget er opplyst om at Regjeringen våren 2002 i en proposisjon vil komme tilbake til eventuelle bevilgningsforslag knyttet til tiltak som på en rask og effektiv måte skal bidra til å redusere samfunnets sårbarhet. Det kan handle om tiltak innenfor både sivil beredskap, Politiet og Politiets overvåkningstjeneste. Regjeringen vil dessuten i forbindelse med stortingsmeldingen om samfunnssikkerhet og beredskap gi en vurdering av det samlede ressursbehovet for sivil beredskap, inkludert Politiets og Politiets overvåkningstjenestes ressursbehov, på lengre sikt.

Regjeringen har nedlagt et betydelig arbeid i kartleggingen av samfunnets sårbarhet. I 2002 vil Regjeringens hovedmålsetting innenfor arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap være å iverksette de tiltakene som på en effektiv måte reduserer samfunnets sårbarhet.

Et styrket fokus betyr imidlertid at vi må gjøre noen veivalg. Jeg tror det er aller viktigst at vi konsentrerer oss om sikkerheten og beredskapen innenfor de samfunnskritiske funksjonene. Jeg tenker da på telesektoren, kraftforsyningen, bank- og finansnæringen, nød- og redningsetatene – for å nevne noen. I denne sammenheng vil jeg nevne at etableringen av en felles og sikker telekommu-

nikasjonsløsning for nødetatene – her har vi allerede et pilotprosjekt basert på Tetra-standarden i gang – er et svært viktig beredskapstiltak for effektiv krise- og katastrofehandling.

Som kjent vil Justisdepartementet våren 2002 legge fram stortingsmeldingen om samfunnssikkerhet og beredskap. Mitt utgangspunkt i denne meldingen er å oppnå redusert sårbarhet i samfunnet gjennom en optimal organisering og ressursanvendelse. Meldingen vil bl.a. ta opp innretningen av sikkerhets- og beredskapsarbeidet i samfunnet framover, hvilken dimensjon arbeidet bør ha, hvor ansvaret bør plasseres, og hva som bør være de styrende premisser. En viktig del av meldingen vil dessuten være å gi et oppdatert bilde av de fremtidige utfordringer vi står overfor. Vi må bl.a. få et bedre organisatorisk samarbeid mellom etterretnings-, overvåknings- og sikkerhets-tjenestene. Befolkningen må ha tiltro til at myndighetene tar samfunnssikkerhet og beredskap på alvor. Dette er blitt særlig viktig å ha klart for seg etter 11. september. Jeg er derfor opptatt av at de endringer og tiltak som blir foreslått i kommende langtidsplan, er et resultat av veloverveide vurderinger som er egnet til å ivareta denne tilliten.

Regjeringen har foreslått en styrking av Sivilforsvaret, og det blir behandlet her i dag. Gjennom økt øvelsesaktivitet og investeringer i materiell og utstyr skal Sivilforsvarets beredskapsnivå og krisehåndteringsevne heves betydelig. Sivilforsvaret er en viktig støtteressurs ved større ulykker og katastrofer.

La meg til slutt si at jeg har merket meg komiteens merknader om at vi i forbindelse med stortingsmeldingen om samfunnssikkerhet og sårbarhet også bør være opptatt av Heimevernets rolle.

Presidenten: Det vil bli gitt anledning til replikk.

Bjørn Jacobsen (SV): Eg skal vere lynrask!

«Sårbarhet» og «sikkerhet» – kvifor vil ein då leggje ned Forskulen for sivile vernepliktige ved Hustad leir?

Presidenten: Kunne det kanskje være mulig å gi et like kort svar?

Statsråd Odd Einar Dørum: – Fordi vi vil ha en effektiv bruk av pengene for alle mennskaper og færrest mulig sivile vernepliktige i kø.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Presidenten vil nå heve møtet, og nytt møte settes igjen kl. 15.30.

Møtet ble avbrutt kl. 12.15.

Stortinget gjenopptok sine forhandlinger kl. 15.30.

President: E i r i n F a l d e t

Presidenten: Stortinget fortsetter behandlingen av sak. nr. 1 på dagsorden nr. 26.

Gunnar Halvorsen (A): Jeg hadde også i forrige stortingsperiode gleden av å «tjenestegjøre» i forsvarskomiteen. Hele det siste året i perioden jobbet vi i komiteen med den største omorganiseringen av Forsvaret siden arbeidet med forsvarsordningen på 1930-tallet. Onsdag 13. juni behandlet vi Innst. S. nr. 342 for 2000-2001 til den langtidsproposisjonen som regjeringen Stoltenberg hadde fremmet i februar. Forut for beslutningsgrunnlaget lå det et enormt arbeid i Forsvaret, departementet og Stortinget. 13. juni skulle markere et tidsskille i forsvarspolitikken. Ikke alle var like fornøyd med resultatet, men vi trodde alle at nå var usikkerheten og ustabiliteten over. Forsvaret skulle få forutsigbare og stabile rammer over tid, slik at det kunne bli samsvar mellom tildelte ressurser, organisasjon og oppdrag.

Gjennom sommeren beregnet departementet kostnadene ved den vedtatte strukturen, og fra en bred sammenlutning av politiske partier ble det gitt signaler om at man skulle betale kostnadene. I Bondevik-regjeringens Sem-erklæring ble dette til og med fremhevet som et eget punkt. Den nye forsvarsministeren gikk ut med høy politisk kommandoføring – kampfly og transportfly skulle kjøpes inn utenfor forsvarsrammen, 30 milliarder kr skulle inn i budsjettet osv. I dag, etter tidenes forsvarspolitiske selvskudd i beinet fra partiet Høyre, vet vi hvor vi står. Underbudsjetteringen ligger på 2,7 milliarder kr i forhold til vedtatt struktur. Vi starter den nye planperioden med et avvik som er større enn akkumulert underskudd i hele inneværende planperiode til sammen.

Enda verre blir det når Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med enda en ny langtidsproposisjon ett år etter den forrige. Vi skal altså få et system med årlige langtidsproposisjoner. Hva er da vitsen med forutsigbarhet og stabilitet?

Høyres tidligere forsvarspolitiske talsmann og min gode komitékollega, Ingvald Godal, ber i et oppsiktsvekkende innlegg i Aftenposten sist fredag Forsvarets personell om unnskyldning for disse merkelige forhold. Han sier:

«Alle vi som ga grunn til å tro at Høyre var til å stole på i forsvarsspørsmål, skylder nå velgerne og i særlig grad Forsvarets personell en unnskyldning. La den for min del hermed være fremsatt.»

Det er uredd tale fra en uredd politiker og tidligere gardist!

Jeg må innrømme at også jeg har hatt den magefølelsen at noe er galt når vi må behandle langstidsmeldingen på denne måten.

La meg få knytte noen bemerkninger til det kapitlet som jeg er saksordfører for, internasjonale operasjoner. Vi vet alle hvor dynamisk og usikker verdenssituasjonen er, noe også debatten sist onsdag viste. Det sier seg selv at i en slik usikker situasjon der det hele tiden kan bli aktuelt å avgi norske styrker til internasjonale operasjoner, må budsjettflexibiliteten være til stede. Jeg er derfor glad for at en enstemmig komité har sluttet seg til at dersom det viser seg at det foreslåtte beløpet under kapittel 1792 blir for lavt, må Regjeringen snarest mulig komme tilbake til Stortinget med forslag til tilleggsbevilgninger.

La meg også si noen ord om et forhold som opptar alle forsvarspolitikere: verneplikten. Det prinsipielle grunnlaget for verneplikten ble igjen stadfestet her i Stortinget 13. juni. Det er derfor grunn til igjen å bekymre seg for om vi i dagens situasjon uthuler prinsippet om den allmenne verneplikten når innkallingen neste år er fastsatt til rundt 14 000 mannskaper. Dette er foruroligende lavt og under det den nye strukturen vil kreve i et gjennomsnittså.

Det samme forholdet er i prinsippet gjort gjeldende for Heimevernet. Her er det kun mulig å trene befal og spesialister på en skikkelig måte, mens øvingsaktiviteten blir mer enn halvert. Dette er meget uheldig, og jeg er derfor glad for den enstemmige merknaden under HV-kapitlet som i praksis binder Regjeringen til å komme opp neste år med et opplegg for Heimevernet som er i henhold til forutsetningene fra 13. juni. En slik ekstraomgang er imidlertid uheldig og burde vært unngått.

Statsråd Kristin Krohn Devold: Forsvarsbudsjettet for 2002 er det første budsjettet i omleggingsperioden 2002–2005. Regjeringen har ingen planer om å legge fram en ny langtidsproposisjon, men vi har planer om å legge fram en gjennomføringsproposisjon, helt i tråd med det den forrige regjeringen hadde planlagt.

Terroranslaget mot USA den 11. september og de militære aksjoner som fortsatt pågår i Afghanistan, understreker at den omleggingen Forsvaret nå er i gang med, er helt påkrevd og må fortsette med uforminset styrke.

Budsjettrammen for Forsvaret er etter Stortingets vedtak 28. november på 27,6 milliarder kr. Den er i utgangspunktet nesten på det samme reelle nivå som inneværende års budsjett. Det er imidlertid frigjort 700 mill. kr i forhold til inneværende års budsjett for flernasjonale fredsoperasjoner, og disse midlene er i sin helhet omdisponert til tiltak som er nødvendige som omlegginger.

Dersom vi trekker ut midlene bevilget til flernasjonale fredsoperasjoner, er forsvarsbudsjettet for 2002 økt med 2,5 pst. i forhold til nivået for 2001. Det er likevel avgjørende at det til våren blir lagt fram en egen proposisjon som vil ta for seg nødvendige endringer i forsvarsstrukturen og forslag til finansiering av denne. I tillegg vil proposisjonen omhandle ekstraordinære tiltak mot terror. Da vi vedtok omstillingsproposisjonen 13. juni, hadde vi ikke «11. september» – det hadde ikke skjedd. Nå har vi fått en enda sterkere utfordring enn det vi hadde den 13. juni, og den må faktisk også bakes inn i den helheten vi skal gjennomføre når det gjelder Forsvaret de neste fire årene.

Regjeringen har på bakgrunn av den begrensede tiden vi har hatt til disposisjon, ikke funnet det mulig å fremme forslag om en slik helhet allerede ved framleggelsen av tilleggsbudsjettet. I arbeidet med den kommende proposisjonen vil Regjeringen prøve å identifisere tiltak som ytterligere vil bidra til å rasjonalisere og modernisere Forsvarets organisasjon og struktur. Det blir lagt avgjørende vekt på å gjennomføre de nødvendige omlegginger av Forsvaret, og Regjeringens klare mål er at den forsvarsstruktur som Stortinget har vedtatt, blir finansiert.

Kampen mot terror har denne høsten på en dramatisk måte fått fornyet aktualitet. Vi må vise evne og vilje til å bidra aktivt i denne kampen, og i forbindelse med omgrupperingsproposisjonen for 2001 har komiteen allerede støttet vårt forslag om å bevilge 56 mill. kr til terrorberedskap. Når det gjelder mulige norske styrkebidrag til kampen i Afghanistan, viser jeg til min redegjørelse for Stortinget den 5. desember, og når det gjelder finansiering av slike bidrag, vil Regjeringen ta opp saken med Stortinget så snart de budsjettmessige behov er avklart.

Jeg konstaterer til min tilfredshet at det er bred enighet om nødvendigheten av å gjennomføre den vedtatte moderniseringen av Forsvaret uten forsinkelser, å finansiere den vedtatte struktur samt å øke innsatsen mot terror. Jeg vil også vise til meget klare tilbakemeldinger fra våre allierte, som riktignok gir Norge honnør for det omstillingsarbeidet som nå gjøres, men som samtidig uttrykker bekymring for at forskyvninger av materiellprosjektet vil kunne ha konsekvenser for modernisering av strukturen. Modernisering av Forsvaret i henhold til fellesallierte målsettinger er dessuten en klar forpliktelse Norge har påtatt seg i NATO, en type forpliktelse som alle, inkludert Fremskrittspartiet, har talt varmt om når det gjelder å følge den opp i praksis. Jeg blir derfor litt forundret når Fremskrittspartiet nå legger fram et forslag til budsjett hvor materiellinvesteringer foreslås redusert med 2 milliarder kr som omfordeles til driftskapitlene. Det vil nettopp bidra til å forsterke den doble ubalansen, og det ville, med tanke på den kritiske nødvendigheten av å redusere driftsnivået i Forsvaret til fordel for oppbygging av ny struktur, kunne virket direkte ødeleggende på omleggingen dersom det hadde blitt vedtatt.

Jeg vil også tilbakevise påstanden fra Fremskrittspartiets representanter i forsvarskomiteen om at det er en planforutsetning at forsvarsbudsjettet for 2002 skal ligge på den beregnede gjennomsnittsutgiften for den vedtatte strukturen, altså 30,4 milliarder 2001-kroner. Det har hele tiden vært understreket at bevilgninger til omlegging i 2002 skal og bør ligge under gjennomsnittet for deretter å stige utover i perioden – dette fordi det er en del praktiske begrensninger på hvor mange nye investeringer det er mulig å slutføre det første året av en omstillingsperiode.

Jeg vil til slutt bekrefte forsvarskomiteens forutsetning om at fremtidig virksomhet på Rygge, Gardermoen og Kjeller og de øvrige områdene som er omtalt under 5.1 i St.prp. nr. 1, blir forelagt Stortinget i den samme vårproposisjon.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Marit Nybakk (A): La meg først få understreke at Regjeringen har Arbeiderpartiets fulle støtte når det gjelder oppfyllingen av NATOs artikkel 5 og kampen mot terror.

Så vil jeg understreke at det i den framlagte budsjettinnstillingen er slik at Arbeiderpartiet og regjeringspartiene står sammen kapittel for kapittel, post for post, krone for krone. Og ikke bare det: Det samme flertallet står bak

hvert eneste ord i merknadene når det gjelder sikkerhetspolitikk, økonomi og politiske signaler framover mot den varslede proposisjonen til våren. Vi er som parti beredt til å gå inn i et bredt forsvarspolitisk forlik. Men jeg vil gjerne understreke to forhold som er viktige for oss. Det ene er at det nå bør være på tide at Høyre slutter med den omtalen av Arbeiderpartiets forsvarspolitikk som har vært Høyres eksersis til bare for få uker siden. Og det er ikke småteri, for på Høyres landsmøte ble det gitt uttrykk for at det regjeringen Stoltenberg legger opp til, ikke er omstilling, men rasing, og at Arbeiderpartiets holdning dessverre minner om 1930-tallets brukne geværs politikk. Dette er både sagt fra talerstolen på Høyres landsmøte og lagt inn i merknader fra det samme landsmøtet. Jeg regner med at vi kan slutte med å bruke denne type uttrykk om hverandres forsvarspolitikk og heller gå inn i et mer forpliktende samarbeid, på samme måte som man har gjort i Danmark.

Det andre forbehold jeg vil ta, er at det nå er viktig at omorganiseringen ikke må bli utsatt et halvt år, at vi altså ikke må få omkamp om strukturer eller steder som er vedtatt nedlagt. Og etter at proposisjonen så er vedtatt – forhåpentligvis med et bredt flertall – må Forsvaret og Forsvarets ansatte få en forutsigbar framtid, slik at de vet hva som skal skje, og vi ikke får en ny runde året etterpå.

Statsråd Kristin Krohn Devold: Min vurdering av forholdet mellom Høyres og Arbeiderpartiets forsvarspolitikk er at det var en del uenighet, særlig da proposisjonen ble fremlagt. Men gjennom de prosesser man hadde i den forrige forsvarskomiteen, oppstod det stor grad av enighet, ikke minst fordi Arbeiderpartiet, i motsetning til det som var proposisjonens forslag, sammen med Høyre gikk inn for å øke HV-strukturen fra 60 000 til 83 000, at Arbeiderpartiet i Stortinget, i motsetning til i proposisjonen, gikk inn for å bevare MTB-våpenet, og at Arbeiderpartiet i Stortinget, i motsetning til i proposisjonen, gikk inn for å investere i de nye MTB-ene av Skjold-klassen. Dette er en utvikling som Høyre er godt fornøyd med.

Jeg vil også trekke fram at den tidligere statsråd Godal i sitt innlegg den 13. juni flere ganger pekte på viktige områder der Høyre og Arbeiderpartiet stod sammen. Og han registrerte med glede at han hadde fått flertall, bl.a. sammen med Høyre, for 90 pst. av den strukturomleggingen som var foreslått.

Uavhengig av hva som måtte være fremført på ulike landsmøter, viste i hvert fall resultatet av Stortingets behandling den 13. juni at man maktet å bli enige om svært mye, og de nevnte eksemplene som jeg trakk fram, viser at vi fikk forsvarspolitikken inn på et godt og riktig spor.

Jeg er svært fornøyd med at vi her i dag har hatt mange innlegg fra arbeiderpartifolk som inviterer til et bredt forsvarspolitisk forlik. Ikke minst i den situasjonen vi nå er oppe i, en artikkel 5-situasjon der vi har meldt styrkebidrag til Afghanistan, og der det er krise og uro internasjonalt, burde det være ekstra viktig å skape brede forlik. Jeg tar i hvert fall imot Arbeiderpartiets invitasjon, og jeg håper, når vi kommer til vårproposisjonen, at flest mulig av partiene i denne sal vil kunne slutte opp om den.

Per Ove Width (FrP): Det er ganske underlig å observere det åpenbare frieriet som nå foregår mellom Arbeiderpartiet og Høyre i denne sal. Jeg tror ikke Forsvaret tjener noe spesielt på det. Det det legges opp til her, er et åpenbart frieri om å være enige om å underbudsjettere Forsvaret nok en gang.

Det er ganske interessant å lese det lille som står i tilleggspolisjonen om Forsvaret, og jeg har lyst til å referere litt av det som står der:

«Regjeringen vil legge avgjørende vekt på å gjennomføre den nødvendige omlegging av det norske forsvaret. For å lykkes med denne meget krevende oppgaven trenger Forsvaret stabile og forutsigbare rammer. Regjeringen vil derfor sørge for at den forsvarsstruktur som Stortinget har vedtatt, blir finansiert.

Forsvarsdepartementet vil på denne bakgrunn våren 2002» – altså et år etter at strukturen ble vedtatt – «fremme en egen proposisjon som tar for seg nødvendige endringer i forsvarsstrukturen og forslag til bevilgninger til finansiering av denne».

Jeg har en følelse av at her er det et opplegg for å forandre på strukturen, men det håper jeg inderlig ikke er meningen. Er det noe Forsvaret trenger nå, er det ro og orden i rekkene. Nå trenger det ikke mer uforutsigbarhet. Hvis det er slik at dette er et opplegg for å forandre på bevilgningene og strukturen, må det jo være å bevilge penger i forhold til en redusert struktur. Jeg vil gjerne ha en garanti fra statsråden om at så ikke er tilfellet, at det ikke arbeides for å redusere strukturen og dermed legge nivået på et lavere plan.

Statsråd Kristin Krohn Devold: Jeg vil først bemerke at min invitasjon til Arbeiderpartiet til å inngå i et bredt forsvarspolitisk forlik i høyeste grad også var en invitasjon til Fremskrittspartiet og alle andre partier i denne sal som har interesse av å styrke Forsvaret. Jeg tror at vi i den internasjonale situasjonen vi er oppe i, er tjent med bredest mulig forlik, og også å få til forlik som kan tåle et regjeringsskifte.

Videre vil jeg forsøke å svare på spørsmålet om opplegget for vårproposisjonen når det gjelder struktur. Min klare ambisjon er det som står i Sem-erklæringen, nemlig å finansiere den vedtatte struktur. Men det kan på ett og annet punkt være mulig rom for tolkning av hva som egentlig er den vedtatte struktur, fordi Stortinget kom med noen påplussinger, samtidig som man opprettholdt målsettinger både om nedbemanning og om driftsinnsparinger. Det som derfor blir en viktig øvelse i forbindelse med fremleggelsen av vårproposisjonen, blir å vise til noen alternative måter å oppfylle Stortingets vedtak på. Målsettingen er at når de forhandlingene som skal være til våren, er ferdige i Stortinget, så har vi finansiert den strukturen vi har vedtatt, der vi er enige om tolkninger av hvilke strukturer vi faktisk viderefører.

Kjetil Bjørklund (SV): Forsvarsministeren var nylig i Brussel, der hun lovte at Norge bl.a. skulle bidra med 3 500 soldater til EUs styrkeregister. SV har stilt seg kritisk til den norske innmeldingen til dette styrkeregisteret,

først og fremst fordi vi synes det er underlig at Norge som ikke er medlem av EU, skal innmelde den største styrken i forhold til folketall av alle de land som skal være med.

Jeg mener det er uheldig dersom norske styrker skal delta i operasjoner som vi ikke fullt ut har hatt mulighet til å delta fullt ut i planleggingen av, og som skal ledes av en organisasjon vi ikke er medlem av. Når Norge har meldt inn såpass mange soldater og så mye utstyr, er det nærliggende å tro at en forventer at dette kan være en måte å kjøpe seg innflytelse i EU på.

Jeg har merket meg at forsvarsministeren, i egenskap av stortingsrepresentant, i fjorårets budsjettdebatt kritiserte at regjeringen drev med sjekkheftediplomati og forsøkte å kjøpe seg velvilje. Hva mener forsvarsministeren? Mener hun fremdeles at det er sjekkheftediplomati Norge bedriver?

K j e l l E n g e b r e t s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Kristin Krohn Devold: Jeg vil først få bemerke at når det gjelder min omtale av sjekkheftediplomati i fjorårets budsjettdebatt, knyttet den seg til en del bevilgninger som Norge foretok til land og regioner som hadde svært liten forsvarspolitisk interesse. Når det derimot gjelder Norges bidrag til EU-hæren, står denne regjeringen på akkurat den samme plattform som den forrige regjeringen, nemlig den at vi ser at EU-styrken kan utvikle seg til Europa-beinet av NATO. Hvis vi skal håndheve våre interesser i NATO, kan vi være tjent med å få delta i det samarbeidet som skjer i Europa.

Jeg la merke til at Kjetil Bjørklund i sitt innlegg tidligere i dag, var veldig opptatt av de nye utfordringene for Forsvaret, av hvordan vi skulle kunne gripe inn i kriser knyttet til menneskerettighetsutfordringer, fattigdomsutfordringer og nye type trusler, enten det gjelder angrep på oljeinstallasjoner eller IT-angrep.

Er det noen land Norge har en naturlig forutsetning for å finne løsninger på disse problemene sammen med, så er det våre europeiske naboer. Jeg vil faktisk peke på at Norden her er i ferd med å gå foran med et godt eksempel. Sverige, Finland, Norge og Danmark har operert sammen under engelsk ledelse i Kosovo, og det har gått særdeles bra. Nå utvikler disse fire nordiske landene et NORCAPS-samarbeid som viser vei både i EU og i NATO. Vi går inn for å lage en felles styrkeenhet som kan fungere, til tross for at to av oss har EU-bein, og to av oss har NATO-bein. Dette gjør vi nettopp for å kunne trygge verden, nettopp for å kunne ivareta de nye sårbarhetstruslene, som SV burde være interessert i, og det er en utvikling den nye og den gamle regjering står sammen om og har bred støtte for i Stortinget.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed avsluttet.

Per Roar Bredvold (FrP): Den 13. juni 2001 var en stor og spennende dag for Forsvaret og dets videre skjebne. Da ble St.prp. nr. 45 for 2000-2001 vedtatt, og det ble

bestemt hvordan Norges forsvar skulle fungere i årene framover. Debattene hadde da vært mange, og vi politikere fikk oppleve hva lobbyvirksomhet er. Fremskrittspartiet var da som tidligere veldig opptatt av disse innspillene og lot dem være med når vi skulle ta våre avgjørelser. Fremskrittspartiet så på hvilket forsvar Norge trengte, og også hva dette skulle koste – en prislapp som tilsvarer drøye 30 milliarder kr i året i en fireårsperiode.

Det forbauser Fremskrittspartiet at det kan synes som om mange har glemt dette beløpet, for det å ha et effektivt forsvar koster også noe. Da kan ikke de andre partiene underbudsjettere og tro at dette skal gå bra, eller bare vise til en proposisjon som skal komme til våren og inneholde nok penger. Dette skaper frustrasjon blant Forsvarets militære personell, men også blant de sivile. Det skapes også frustrasjon når vi har militærlære som vi har bestemt skal bestå, men som kan synes ikke å få nok arbeidsoppgaver, så som Haslemoen i Våler i Solør. Da utstyret, bygningsmassen og personell er på plass, må disse også brukes på en fornuftig måte.

Ellers er jeg fornøyd med at midler til Regionfelt Østlandet, med dets ringvirkninger, både positive og også noen negative, synes å være ivaretatt, selv om noe gjenstår å få på plass, som sikkert kan skape noe hodebry framover. Det er også viktig i den fasen Forsvaret er inne i at de militære installasjoner som Forsvaret etter hvert flytter ut fra, blir brukt til nye og givende prosjekter, slik at det sivile samfunn og lokalmiljøene får en så myk overgang som mulig. Forsvaret har for mange kommuner betydd svært mye på mange måter, og dermed har Forsvaret en oppgave også her. Men dette tror jeg vil løse seg på en god måte til alles beste.

Alle er innforstått med at Forsvaret trenger fornyelse og kanskje effektivisering, men i denne iveren må vi trå varsomt. Norge er et langstrakt og sårbart land med bl.a. store naturressurser, slik som olje, vår elektrisitetsproduksjon og dens linjer. Norge er også en fredsmekler ute i verden, noe som betyr at vi også her må bruke midler på vårt forsvar.

Når det gjelder vårt landlige forsvar, må vi oppgradere Heimevernet og gi utstyr og økonomiske rammer slik at våre 83 000 heimevernssoldater kan utføre sine oppdrag på en god måte. Et oppgradert heimevern vil da kunne være et stort hinder for en potensiell angriper. Heimevernet kan forsvare bl.a. våre flyplasser, transportlinjer, forsyninger, havner og mye, mye mer. Derfor forbauser det Fremskrittspartiet at de andre partiene ikke vil gi nok penger slik at de kan få øvd på en forsvarlig måte. Med den summen heimevernet får, vil bare et mindretall av soldatene få en slik trening de burde ha. Det blir også vanskelig med en framtidsrettet planlegging for å utføre sine oppdrag. I forbindelse med St. prp. nr. 45, for 2000–2001 er Heimevernet tillagt oppgaver. For å løse disse oppgavene må Heimevernet få mer midler. Dette for å ivareta kontinuiteten og kompetansen. En så stor reduksjon av øvingsvirksomheten vil kunne medføre et brudd i den naturlige rekruttering til de lavere enheter, som f.eks. på lagsnivå, og det vil kunne bli en belastning i mange år framover. Ifølge Heimevernet selv trenger de 150 mill. kr ekstra i

forhold til budsjettet for å øve på dagens nivå, og en økning i forhold til budsjettet på 353 mill. kr for å øve alle.

Forsvaret har i flere år arbeidet for å få bort det grunnleggende problemet med ubalanse mellom mål og midler. Dette var siktemålet både med Forsvarsstudie 2000 og arbeidet med langtidsproposisjonen for Forsvaret. Hvis den vedtatte strukturen ikke blir finansiert, er Forsvaret langt på vei tilbake der de var før arbeidet ble iverksatt. Hensikten med omstillingen har ved siden av å fjerne ubalansen vært å skape et moderne, mobilt, fleksibelt og sterkt forsvar. For å få til dette trengs det midler og forutsigbare rammer. Dette kan det synes som om det bare dessverre er Fremskrittspartiet som er villig til å betale for.

Øystein Djupedal (SV): Mange talere har i dag vært oppe og snakket om langtidsplanen til Forsvaret, om hvem som ikke har fulgt opp denne og hvem som har fulgt opp denne mv. Det som er interessant, er jo følgende perspektiv: Av alt det Stortinget bedriver, er det Forsvaret som skal kunne ha en forpliktende fireårs plan som skal unndras årlig budsjettrevisjon. Man skal kunne ha forutsigbarhet i fire år fordi Forsvaret er så uendelig viktig. Den tankegangen appellerer selvfølgelig også til meg. Jeg forstår godt at Forsvaret gjerne skulle sett at det var slik. Men tenk dere ærede medrepresentanter: Hvorfor er det ikke slik når det gjelder barnehagene, hvorfor er det ikke slik når det gjelder kommunene, hvorfor er det ikke slik når det gjelder NSB, eller hvorfor er det ikke slik når det gjelder alle de andre viktige oppgavene som Stortinget til enhver tid fatter vedtak om? Stortinget har en rekke ganger f.eks. sagt at barnehagetakstene skal ned. Dette skal skje over år, og dette skal Stortinget sørge for. Men det har ikke skjedd noe som helst. Poenget er at Forsvaret altså er det eneste området som Stortinget nensinne har hatt et ønske om skal kunne ha en langtidsplan som forplikter, som er unndratt årlig budsjettbehandling, og på den måten sørger for at man har forutsigbarhet. Dette er åpenbart så uendelig viktig for Forsvaret, men ikke så viktig for barnehagene, for kommunene, eller for hva det måtte være av det vi ellers holder på med fra Stortingets side.

Dette er for meg et tankekors når virkeligheten er, og det er vel det denne kringelen mellom de ulike partiene viser, at man rett og slett har Forsvaret som en del av den årlige budsjettbehandling. Det er viktig, og det er riktig. Det betyr at Stortinget til enhver tid selvfølgelig bør prioritere det Stortinget mener er det viktigste. Det kan ikke være slik at noen sektor er unndratt for årlig budsjettrevisjon. I så fall ville SV gjerne at det var mange sektorer i det norske samfunn som heller kunne fått en fireårs forpliktende plan, enn nettopp Forsvaret.

Når man akkurat har kommet fra Nobels fredspris-utdeling, er det kanskje naturlig å knytte noen kommentarer til det, også når det gjelder denne debatten. Kofi Annan og FN er en meget verdig prismottaker, og vi i SV er ualminnelig tilfredse med at denne prisen går til FN, ikke minst for deres viktige arbeid for fred. Og la meg få lov til å sitere noe av det Annan sa i sin tale i Oslo rådhus

for få timer tilbake. Han presiserte at FN har tre hovedmål for det neste århundret:

«eliminere fattigdommen, forebygge konflikter og fremme demokratiet. Først når verden har kvittet seg med fattigdom, kan alle menn og kvinner utnytte sine evner til fulle».

Det er jo dette som er den store trusselen mot vår planet, mot vårt land, mot vår verdensdel og mot menneskene på denne jorden. Det betyr at veldig mye av det som diskuteres i denne sal knyttet til forsvarsbudsjettet, ikke dypest sett er knyttet til det som er det store trusselbildet for vår verden. Det er det perspektivet Kofi Annan her trekker opp: Først når vi har eliminert fattigdommen, først når vi har greid å forebygge konflikter, og først når vi har greid å fremme demokratiet, er det grunn til å se mer optimistisk på fremtiden. Det er dette perspektivet SV har prøvd å bringe inn i forsvarsdebatten, nemlig med å se på hva som er truslene i dag, ikke hva som var det gamle trusselbildet som norsk forsvarspolitik har vært ledet av gjennom mange, mange tiår. Det er også det denne langtidsplanen tar opp i seg, nemlig det gamle forsvaret, og ikke hvordan man greier å bygge et forsvar for det som er den moderne tids «trusselbilde». For Norges del har SV prøvd å trekke opp en del av disse perspektivene. Det betyr at vi f.eks. bruker mer penger på u-hjelp og mer penger til å investere i de fattigste land, simpelthen fordi det også for oss er en garanti mot at det oppstår etnisk uro, at det oppstår folkeforflytninger, og at det oppstår elendighet. Dette er selvfølgelig også for de menneskene det angår, uendelig viktig – det er demokratifremmende, demokratibyggende, og det er sivilisasjonsfremmende.

Når SV sier at miljøvern er en viktig del av forsvarsdebatten, er det rett og slett fordi det er sånn – for det er ikke fregattene i Norskehavet som kan eliminere skipsforlis, eliminere trussel mot en oljeplattform, forhindre at en supertanker går på fjæresteinene, med store oljeutslipp som resultat. Dette er også en del av det som er – skal vi si – det moderne trusselbildet, som vi må posisjonere oss i forhold til. Det betyr at vi ønsker å satse på Kystvakta, for det er Kystvakta som i større grad enn fregatter kan overvåke våre havområder, sørge for at tjuvfiskerne blir tatt, og sørge for at de som trenger seg inn i våre farvann og ikke har noe der å gjøre, kan drives ut igjen.

Kløften mellom de rike og fattige, sier Kofi Annan, er en av de viktigste utfordringene i det nye århundret, og det er også en del av denne debatten. For det er åpenbart at å eliminere denne, eller i hvert fall å sørge for at de fattigste løftes opp, er det beste tiltak for å eliminere konflikter. Det betyr at dette er en del av det trusselbildet som SV ser for seg, og som vi gjennom vårt budsjett har prøvd å gjøre noe med. Vi skal være meget varsom med å ta Kofi Annan til inntekt for det vi gjør, men allikevel har SV og FN her en del felles påpekninger om hva som er fremtidens trusler, og vi ønsker å møte dette på en annen måte enn mer av det gamle.

Leif Lund (A): Jeg er glad for det forsvarsministeren sier. Hun inviterer til et bredt budsjettforlik, og denne

budsjettinnstillingen legger opp til et forsøk på å få til et stort forsvarspolitisk forlik i Stortinget.

Stoltenberg-regjeringen la fram et budsjett som viser at de mener det er viktig å fortsette omstillingen og sikre en balanse mellom Forsvarets oppgaver, struktur og finansiering. Og vi kommer jo inn på det temaet som Djupe-dal tok opp i innlegget sitt, og det er jo litt merkelig med hele SV, at de snakker jo ikke. Nå la jeg merke til at min kollega Halvorsen ønsket den nye representanten for SV hjertelig velkommen – vi er jo hyggelige mennesker i forsvarskomiteen, vi er dannet, så vi ønsker jo alle hjertelig velkommen – men jeg syns nok han i innlegget sitt burde latt være å si at vi skulle forhandlet med Taliban om å få frigitt Bin Laden. Jeg syns nok det hadde vært på sin plass i forhold til at SV antakelig var rimelig godt fornøyd med at de ble så høflig mottatt.

Flertallet i komiteen viser til at Regjeringen legger fram en gjennomføringsproposisjon våren 2002, med forslag til tiltak om ytterligere bidrag til rasjonalisering og modernisering av Forsvarets organisasjon. Nå burde vi kanskje snakke om julen, men indirekte mener jeg dette er jul, fordi dette er jo å tro på julenissen. Men jeg vil snakke litt om våren og denne proposisjonen som kommer til våren, for jeg vet at det kommer til å bli den rene hallelujastemming rundt i det norske land. Flaggene kommer til å gå til topps i alle forsvarsgrener fordi da kommer gjennomføringsproposisjonen, som skal gi både penger, struktur og det hele.

I replikkvekslingen med Høyres Hernæs så påstod han at det var en uenighet mellom komiteleder Marit Nybakk og meg når det gjaldt Arbeiderpartiets syn på strukturen. Vi står for det vi er for, og det støtter vi. Vi støtter utvidingen av Heimevernet, vi støtter også MTB-ene, som var nevnt i forsvarsministerens innlegg, og den strukturen skal vi være med og finansiere. Men vi støtter ikke det som Hernæs forsøker med en spansk en, og det er at vi er liksom med på alt. Det er vi nemlig ikke, slik at det er ingen uenighet mellom Nybakk og meg.

Så litt om selve budsjettet. Som saksordfører for kapitlene 1732 og 4732, Sjøforsvaret, er jeg glad for at et stort flertall viser til at oppbyggingen av en ny struktur skal ha høy prioritet. Jeg viser til at fregattprosjektet går som planlagt, og at første fartøy planlegges levert i 2005 og deretter ett fartøy hvert år. Det vil videre bli igangsatt et eget kategori 1-prosjekt for bygging av de fem resterende i den nye Skjold-klasse MTB.

Forsvarsdepartementet la i St.prp. nr. 21 for 2001-2002 fram et forslag om endringer i bevilgninger i forsvarsbudsjettet for 2001. Jeg har merket meg at Forsvaret må betale moms ved leie av kystfartøy, 20 mill. kr, og at dette vil utgjøre ca. 35 mill. kr for 2002. Kystvaktens organisasjon består av to skvadroner, én i nord og én i sør, og strukturen i 2002 vil være på 24 fartøyer, 11 havgående, hvorav 8, senere 7, vil være innleid. Kystvakten er statens primære myndighetsutøver utenfor vårt territorialfarvann i fredstid. Det er et stort og vedvarende press på de levende ressurser i havet. Tilstedeværelse og kontrollvirksomhet til havs er derfor gitt høy prioritet. Jeg vil spørre statsråden om hun kan være behjelpelig med å få

til et permanent fritak for moms eller kompensasjon for utgifter til merverdiavgiften.

Åge Konradsen (H): Samarbeidsregjeringen legger i dag fram sitt budsjett for Forsvaret for år 2002. Dette er det første budsjettet etter at Stortinget vedtok ny struktur i vår, og jeg registrerer med stor tilfredshet at omleggingen av Forsvaret har startet. Det er den største og mest omfattende omstillingsprosessen det norske forsvaret noensinne har vært inne i, og da må vi ikke glemme at hensikten er å få etablert et moderne og effektivt forsvar tilpasset dagens sikkerhetspolitiske landskap, både heime og internasjonalt.

Jeg registrerer at rammen på 27,6 milliarder kr ikke dekker opp det Stortinget vedtok at den nye strukturen skulle være. La meg slå fast at det Forsvaret nå trenger, er stabile og forutsigbare rammer for å kunne lykkes med den krevende omstillingen som nå skal gjennomføres. Det betyr at Stortinget må sørge for at den strukturen som de har vedtatt, blir finansiert. Og jeg er veldig tilfreds med at Samarbeidsregjeringen har varslet at vi til våren skal fremme en tilleggsproposisjon der vi skal kvalitetssikre og fullfinansiere den vedtatte strukturen.

Vi må alle ha for øye at vi skal ha et forsvar som aktivt skal ivareta de overordnede mål for norsk sikkerhetspolitikk. Vi må ha et forsvar som er i stand til å forebygge krig og bidra til stabilitet og en fredelig utvikling. Vi må ha et forsvar som er i stand til å ivareta norske rettigheter og interesser, og sist, men ikke minst, vi må ha et forsvar som ivaretar norsk suverenitet.

I St.prp. nr. 1 for 2001-2002 nevnes det tre forhold som skal være toneangivende i norsk forsvars- og sikkerhetspolitikk i årene framover. Her heter det bl.a. at Forsvaret skal ha selvstendig kapasitet og evne til å håndtere episoder og mindre konflikter i Norge og Norges nærområder. Under større sikkerhetspolitiske kriser skal Forsvaret kunne operere sammen med allierte forsterkningsstyrker. Og sist, men ikke minst: Forsvaret skal fortsatt kunne inngå i kollektivt forsvar av norsk territorium og norske interesser.

Dette betyr at Forsvaret skal være et sikkerhetspolitisk verktøy som skal kunne brukes i fred, krise og krig, både nasjonalt og internasjonalt.

Helt siden Norge tiltrådte FN-traktaten har vi vært forpliktet til å delta i internasjonale operasjoner. Norge er i tillegg medlem av NATO, og NATO er en organisasjon som er tuftet på felles verdigrunnlag – demokrati, individuell frihet og rettsstaten.

Angrepet på World Trade Center var et angrep nettopp på disse verdiene. Da tror jeg det er vel verdt å minne om at himmelen er blitt erklært skyfri, for ganske kort tid etter å måtte vike for orkan. Derfor skal vi huske at et forsvar er å betrakte som en forsikringspremie, og det er viktig at vi har den best mulige forsikringen. Når det gjelder et lite land som vårt, har vi lært at vi er for små til å stå for denne forsikringen helt alene. Derfor er det viktig å søke fellesskap, og derfor er NATO-samarbeidet like relevant nå som det alltid har vært.

For Norge ligger det dessuten en spesiell utfordring her. I alle år under den kalde krigen var det trygt å vite at

vi kunne få alliert hjelp. Nå er tiden kommet til at vi skal bidra. Hvordan kan vi ellers forvente at andre bistår oss i framtiden?

Avslutningsvis vil jeg si at det må aldri være tvil om at Forsvarets primære oppgave er forsvaret av Norge. Vårt forsvar må utformes med dette for øye, og våre bidrag til internasjonale operasjoner bør primært bestå av elementer der vi er dyktige ut fra de ovennevnte prioriteringene.

Grethe Fossli (A): Først vil jeg nevne et par saker som forsvarskomiteen og næringskomiteen har felles. Den ene saken er tørrdokkprosjektet i Harstad, som står omtalt i begge komiteers budsjettinnstillinger. Dette er en sak vi fra Arbeiderpartiet jobbet en del med i forrige periode, og det har vært utredet muligheter for å bidra til bygging av dokken. Jeg er svært glad for at saken nå er kommet så langt at Stortinget kan konstatere at prosjektet har kommet i gang, og at den kan legges fram for Stortinget til behandling i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett våren 2002.

Norge står overfor innkjøp av store ordrer med militært materiell i framtiden. Nye kampfly er ett stikkord. I forbindelse med behandlingen av St.prp. nr. 45 for 2000–2001 kom spørsmålet om gjenkjøpsordningene opp. Det avspeilet seg en uenighet i den tidligere forsvarskomiteen om bruk av gjenkjøpsordningene. Jeg håper for norsk næringslivs skyld at forsvarsministeren bruker tid og gjør en skikkelig analyse – helst i samarbeid med norsk næringsliv – før hun tar stilling til hvorledes disse kontraktene skal videreføres, og dette med gjenkjøp. Arbeiderpartiet fikk mange reaksjoner fra næringslivet, spesielt fra forsvarsindustrien i forbindelse med Høyres merknader til dette i innstillingen den gangen, og vi har også nå i høst i forbindelse med budsjettbehandlingen gjennom høringer fått reaksjoner på at vi må passe på gjenkjøpsordningene, spesielt i forhold til Forsvaret. Så jeg håper at Bondevik II-regjeringen ikke bidrar til å sparke beina innunder norsk forsvarsindustri ved å glemme gjenkjøpsordningene i de sakene de skal jobbe videre med og når det gjelder store ordrer i utlandet.

Så er det litt underlig for meg, som var medlem av forsvarskomiteen i hele forrige periode, å lese St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 4. Jeg må innrømme at jeg brukte helgen til å bla meg gjennom debatten som vi hadde i Stortinget den 13. juni. Jeg har også hørt på debatten her i dag. Etter å ha lest debatten og hørt på debatten her i dag, er jeg glad for at det nå ser ut til at vi skal jobbe framover mot et felles forlik, slik at vi når vi kommer tilbake til dette i løpet av våren, får et fornuftig resultat.

Men det er litt underlig at vi nå, for første gang på mange, mange år, ser at Høyre og Arbeiderpartiet har en felles innstilling til forsvarsbudsjettet, etter all den – jeg vet ikke om jeg skal kalle det – kjeft som vi har fått opp gjennom årene fra høyresiden. I debatten den 13. juni deltok både nåværende statsminister Kjell Magne Bondevik og nåværende utenriksminister Jan Petersen, og det var ikke mye fagnad vi fra Arbeiderpartiet fikk høre fra de to i forbindelse med Arbeiderpartiets forsvarspolitik.

Jeg har ikke lyst til å strø salt i sårene – noen har allerede gjort det i denne debatten – men jeg har lyst til å sitere litt av innlegget til Jan Petersen fra debatten 13. juni. Han sa følgende:

«Men det er en krevende behandling vi er gjennom, for det spørsmålet som jo stilles, er hvor mye penger er vi villig til å bruke på en forsikringspremie i en tid hvor den aktuelle fiende ikke måtte stå rundt døren. Da er det fristende å utsette og utsette og utsette, og det er jo historien om 1990-årene og en av de viktige grunnene til den ubalansen som Forsvaret har fått.»

Jeg konstaterer at Høyre nå er ansvarlig for en ny utsettelse. Riktignok sier de at den bare skal vare et halvt år, og at de til våren kommer med en ny proposisjon og mer penger. Så får vi se om det er skatte- og avgiftslettelser eller Forsvaret som vinner da.

Etter behandlingen av St.prp. nr. 45 for 2000–2001 ble det en debatt om hvor mye det vil koste, og det var en brevveksling mellom forsvarskomiteen og departementet ved statsråden. Det var også varierende tall ute og gikk den gangen vi behandlet proposisjonen i Stortinget. Vi bad departementet regne på det. Det ble gjort en grundig jobb fra departementets side, og vi fikk svar på ettersommeren. Da er det litt underlig når representanten Hernæs gav et spark til det han kalte «det tidligere regimet» for at det ble brukt tid på regnestykket og kvalitetssikring, og prisen ble 30,4 milliarder kr pr. år. Samtidig sa han at det er et kvalitetsstempel på Bondevik II-regjeringen at de trenger et halvt år på å kvalitetssikre Stortingets vedtak av 13. juni. Mye kommer an på øynene som ser.

E i r i n F a l d e t hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Bjørn Hernæs (H): Jeg vil først få takke Grethe Fossli for det utmerkede sitatet fra Jan Petersen. Utenriksministeren var som vanlig helt presis i sin uttale og i sin form.

Ellers tror jeg bare jeg må konstatere at medlemmer av den tidligere forsvarskomiteen, hva enten de befinner seg her i huset i nytt storting, eller ikke, synes å være litt såra og vonbrotne over debatten den 13. juni. Jeg vil nok en gang fra Høyres side gjerne understreke: Det er ikke lagt opp til noen omkamp. Det er slik at omorganiseringen av Forsvaret, slik den ble vedtatt av Stortinget, pågår for fullt og med full entusiasme absolutt hele tiden. Og jeg er nokså oppgitt over at det er folk i Stortinget som mistror det vi sier fra Stortingets talerstol, som åpenbart mistror det som står i Sem-erklæringen, og som da driver en taktikk som går ut på – eller i hvert fall har som konsekvens – å spre mismot og misstemning blant Forsvarets organer som skal foreta disse omstillingene som er forutsetningen for at vi skal få det nye forsvaret. Jeg understreker nok en gang, og jeg har sagt det før, at omorganiseringen pågår for fullt, og at det Forsvaret trenger i den fasen vi nå er inne i, er oppmuntring og forsikring

om at Stortinget selvfølgelig vil følge de vedtak som Stortinget har gjort.

Men det var egentlig Gunnar Halvorsens innlegg som gjorde at jeg bad om ordet til et treminuttersinnlegg.

Tidligere har vi jo sagt at det har vært to ytterpartier i denne salen, SV og Fremskrittspartiet. Det må jeg ta tilbake. Det er to ytterpunkter: SV og Fremskrittspartiet pluss Gunnar Halvorsen. For han hadde et innlegg som jeg ikke kan forstå annet enn var nokså fylt av forbitelse over det Arbeiderpartiet mer eller mindre frivillig ble tvunget til å bli med på i Stortinget i juni. Det er slik at de karakteristikkene som ble brukt, henviste til Arbeiderpartiets holdninger før vi fikk et flertall som la den strukturen vi har i dag. Det er klart at hvis Arbeiderpartiet vil ha en omkamp, enten det er om sin forsvarspolitik i 30-årene, eller sin forsvarspolitik i januar, februar, mars, april, mai og juni i inneværende år, må de gjerne få det, men da må det bli på et annet tidspunkt. *Nå* tar jeg imot den utfordringen som kommer fra komiteens leder, og som har en helt annen form, og et helt annet innhold, enn det som kommer fra enkeltrepresentanter. Jeg tar imot den samarbeidsinvtitten, og så skal vi se om vi ikke skal få dette på plass på en god måte. Men det er altså ikke noen omkamp, det er den samme strukturen vi snakker om.

Marit Nybakk (A): Etter representanten Hernæs' innlegg regner jeg med at det forsvarspolitiske forliket nærmest er i boks, og så får vi se når vi kommer til våren.

Men det var ikke derfor jeg bad om ordet. Med all respekt for representanten Djupedal – i denne saken må han enten bevisst eller ubevisst ha misforstått hva det er vi snakker om når vi sier vi er opptatt av forutsigbarhet. I alle fall er hans beskrivelser meget upresise.

Naturligvis skal ikke Forsvaret unntas fra årlig budsjettbehandling. Men forutsigbarhet dreier seg i denne saken om den største omstillingsprosessen i det norske forsvaret i nyere tid, i hvert fall etter 1945. Og da er det behov for å ha ro og forutsigbarhet for å få en omstilling til et moderne, robust forsvar som også kan håndtere det nye trusselbildet, de nye fiendene, som Djupedal så godt beskriver i sitt innlegg: truslene mot det åpne, demokratiske, teknologiske og globaliserte samfunnet. Det er slik at rullende tanks som går østover, hjelper lite hvis trusselen er en pipette med gift som dryppes i Maridalsvannet, for å sette det litt på spissen, eller som vi så i USA, at store, sivile passasjerfly fulllastet med bensin blir brukt som bombe-fly og er i stand til å drepe ti tusenvis av mennesker hvis anledningen byr seg. Så en del av omorganiseringen av Forsvaret og behandlingen av Sårbarhetsutvalgets innstilling vil også måtte dreie seg om dette. Det er også riktig at det å rydde opp etter atomavfall på Kola, fjerne fattigdommen i post-sovjetiske områder og skape utvikling, velferd, demokrati og konfliktløsning i bl.a. Afrika er en viktig del av en global sikkerhetspolitikk.

Og så til FN og Kofi Annan, som vi alle har hyllet fra denne talerstolen i dag, og som vi har hørt på i Rådhuset. Jeg hørte også på Annans glitrende og gripende tale. Hva var det han startet med? Han startet med jentene som er født i Afghanistan. Nå er ikke Djupedal i salen, men jeg

skulle veldig gjerne utfordret SV og representanten Djupedal på hvordan SV har taklet den kampen mot bin Laden og Talibans terrorregime som vi har ført internasjonalt i høst, et terrorregime der bin Ladens folk faktisk har sittet i regjering – i den grad man kan snakke om regjering – og hvor pressen uke for uke, dag etter dag, har rullet opp den groteske behandlingen som bl.a. jenter og kvinner har vært utsatt for i Afghanistan under dette regimet. Mitt spørsmål blir: Når gikk SV i demonstrasjonstog for menneskerettigheter for kvinner under Taliban-regimet i Afghanistan?

Gunnar Halvorsen (A): Representanten Hernæs tillegger meg synspunkter jeg ikke har. Jeg er veldig for et forsvarspolitisk forlik. Jeg virker kanskje dypst såra og vonbroten, men det er klart at når en har jobbet med en slik sak, som vi gjorde i forrige forsvarskomite og trodde vi hadde et forlik, og så skjønner at det ikke blir noe av det når det skal settes ut i praksis, da må en kanskje ha lov til å være litt skuffet.

Jeg bad egentlig om ordet for å stille to spørsmål til forsvarsministeren. Vi får allerede nå henvendelser fra folk som tapte kampen sist, og som nå vil ha omkamp. Kan jeg få en bekreftelse på at de allerede vedtatte flyttinger, samlinger og nedleggelse står ved lag, og at det ikke blir omkamper om det, men at det eventuelt kan bli nye nedleggelse og utvalg, og at det er den debatten som vil komme til våren? Dette er for å slippe å gi falske forhåpninger til enkelte som er på dørene hos oss som sitter i forsvarskomiteen. Jeg vil gjerne at forsvarsministeren kommenterer det.

Det andre gjaldt det spørsmålet som lederen av forsvarskomiteen stilte i sitt hovedinnlegg om IX punkt 3, der forsvarskomiteen øker rammen på investeringsfullmakt fra ca. 25 mill. kr i inneværende år til at vi nå gir en fullmakt på inntil 100 mill. kr. Det har komiteen akseptert enstemmig, for vi innser at det er store omstillinger som nå står på trappene, og at forsvarsministeren trenger den fullmakten for å få gjort den jobben som må gjøres.

Mitt spørsmål er: Vil forsvarsministeren bekrefte at denne fullmakten ikke skal brukes på prosjekter som ikke er kjent for Stortinget, slik at vi eventuelt får oss en overraskelse, og det bare henvises til fullmakten, og så er det vedtatt prosjekter som Stortinget kanskje ikke ønsker?

Statsråd Kristin Krohn Devold: Til det første spørsmålet om omkamp der det allerede er vedtatt nedleggelse, kan jeg bekrefte at representanten Halvorsen og jeg har samme syn på det. Det som er utfordringen for Stortinget og Regjeringen i fellesskap, er å finne rom til ikke bare strukturen som er vedtatt, men også nødvendige tiltak i kampen mot terror. Og det betyr at vi antakeligvis – hvis vi må gå noen vei – må være enda tøffere på struktur, og det vil si at det å prioritere investeringer i den spisse enden fortsatt er den viktigste prioritering, framfor å opprettholde bygninger og anlegg som vi kan klare oss uten. Så det å ta omkamper om ting som er besluttet ned-

lagt, er ikke riktig bruk av krefter i den nåværende situasjon.

Til det andre spørsmålet, det som gikk på bevilgningsfullmakten for byggeprosjekter med en kostnadsramme i underkant av 100 mill. kr: Hele hovedformålet med den bevilgningsfullmakten er at vi skal ha det tilstrekkelige tempoet på den omstillingen som er vedtatt. Omstillingen krever at de leire som fortsatt skal benyttes, må tilrettelegges for virksomhet som overføres fra leire som er avsluttet nedlagt, og det betyr at eldre bygningsmasse i enkelte tilfeller må ombygges, og det betyr at det må tilføres nybygg og foretas ombygginger i en størrelsesorden 300 000-400 000 m². Det er store tall. For å unngå at hvert enkelt prosjekt må innom Stortinget, er det min vurdering at denne bevilgningsfullmakten er nødvendig.

For øvrig vil jeg bare si at hvis det skulle dreie seg om andre investeringsprosjekter, som er helt ukjente for Stortinget, er det heldigvis en rekke anledninger i kommunikasjonen mellom regjering og storting der man kan informere om slike ting. Og jeg tror at den tette og gode dialogen som allerede er utviklet mellom Forsvarsdepartementet og komiteen, gir oss en mulighet til å finne tilfredsstillende løsninger på det.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se side 828)

S a k n r . 2

Innstilling fra forsvarskomiteen om endringer på statsbudsjettet for 2001 under Forsvarsdepartementet (Innst. S. nr. 42 (2001-2002), jf. St.prp. nr. 21 (2001-2002))

Marit Nybakk (A) (komiteens leder) (ordfører for saken): Først vil jeg rette opp et par trykkfeil i innstillingen.

I kap. 1725 post 1 skal det stå frå kr 1 637 218 000 til kr 1 548 272 000 – det er store tall dette!

I kap. 1731 post 1 skal det stå frå kr 4 528 940 000 til kr 4 529 734 000.

Det er også slik at midlene til antiterroriltak er på 100 mill. kr og ikke 96 mill. kr, slik det står i innstillingen.

Ellers er St.prp. nr. 21 årets omdisponeringsproposisjon som Stortinget gjerne får når budsjettåret nærmer seg slutten. Her legges det fram en del endringer i bevilgningene i forsvarsbudsjettet for 2001 for å bringe bevilgningene under de enkelte kapitler og poster i samsvar med de endringer i budsjettforutsetningene som har funnet sted siden forsvarsbudsjettet for 2001 ble utarbeidet. Men i tillegg er det slik denne gangen at vi har fått tilleggsbevilgninger til nødvendige tiltak i Forsvaret mot terrortrusler etter 11. september. Det dreier seg som sagt om i alt 100 mill. kr til ulike beredskapstiltak – vakthold av F-16 fly, innkjøp av utstyr og det å fylle opp lager for flydrift, osv.

Jeg vil også vise til Innst. S. nr. 9, som vi behandlet tidligere i høst, der Stortinget sluttet seg til en rekke be-

vilgninger til forskjellige sivile og militære beredskapstiltak mot terror.

Så vil jeg ta opp en veldig spesiell sak som ligger i denne innstillingen. Det dreier seg om moms på leie av sivile kystvaktfartøyer. Da denne proposisjonen kom, registrerte komiteen at det her ligger 20 mill. kr for det halvåret som vi er inne i, og at det er en sak som vi ikke hadde sett noe til i budsjettproposisjonen for neste budsjettår. Men det er likevel en sak som får konsekvenser også i kommende budsjettår.

La meg understreke at Kystvakten er statens primære myndighetsutøver utenfor territorialfarvannet i fredstid, og at sju av fartøyene er innleid fra sivile redere. Dette betyr etter momsreformen at det må betales til dels ganske store summer i merverdiavgift. Ved behandling av kompensasjon for utgifter til merverdiavgift ved departementenes kjøp av tjenester ble dessverre ikke momsplikt ved leie av kystvaktfartøy tatt med i grunnlaget. For 2002 har vi fått opplyst at dette beløper seg til 35 mill. kr, som foreløpig ikke er dekket opp, og som sannsynligvis må dekkes innenfor rammen for neste års budsjett. Det har da også statsråden gitt uttrykk for i et brev til komiteen.

Jeg vil fra komiteens side be departementet bidra til at denne saken blir løst på permanent grunnlag. Dette er utgifter som er veldig høye, og leie av sivile kystvaktfartøyer er en nødvendighet for utøve det vaktholdet som vi gjør.

For øvrig har omgrupperingsproposisjonen slik den nå foreligger, en form som gjør framstillingen av de økonomiske bevegelsene hensiktsmessig og oversiktlig.

Per Ove Width (FrP): Det er ganske interessant å sitte her nå og observere at både Leif Lund og nå Marit Nybakk appellerer om at det ikke skal kreves moms på utleie av sivile kystvaktfartøyer.

Jeg vil da bare innstendig oppfordre Arbeiderpartiets gruppe til å stemme for vårt forslag, nr. 2, som jeg har fremmet tidligere her i dag under sak nr. 1, og som lyder:

«Det innkreves ikke moms for utleie av fartøyer til Kystvakten.»

Da skulle den saken være rimelig klar. Jeg vil også be de andre, ikke bare Arbeiderpartiet, om å stemme for forslaget, så har vi den saken ute av verden.

Kjetil Bjørklund (SV): Jeg vil bare kort kommentere et av forslagene til omdisponering som Regjeringen har lagt fram i denne proposisjonen. Det er forslaget om å omdisponere 210 mill. kr fra kap. 1792 «Norske styrkar i utlandet». SV er uenig i at 72 mill. kr av dette beløpet skal omdisponeres til kap. 1760 «Nyanskaffing av materiell og nye bygg og anlegg». Vi mener at Regjeringen burde lagt fram et forslag mer i tråd med Stortingets intensjon med denne bevilgningen, nemlig å sette av midler til bidrag til fredsbevaring internasjonalt. Når et slik forslag ikke er lagt fram, mener vi det vil være riktig at alle de 210 millionene som ikke vil bli anvendt på kapitlet «Norske styrkar i utlandet», tilfaller statskassen, ikke bare 138 mill. kr, slik Regjeringen foreslår. SV vil

derfor stemme mot innstillingen under kap. 1760 og kap. 1792.

Carl I. Hagen (FrP): Jeg viser til innlegget fra komiteens leder vedrørende merverdiavgiftsbelastning for Kystvakten når den leier inn sivile fartøyer. Så vidt vi forstår, betyr det en negativ virkning for Kystvakten, reelt sett ned 35 mill. kr neste år – altså et dramatisk innhugg i Kystvaktens virksomhet. Jeg synes da det ville være fornuftig om statsråden nå kunne informere Stortinget om hva Regjeringen akter å foreta seg med dette. Det er nå etablert at Fremskrittspartiet vil ha fjernet denne merverdiavgiften. Vi har et forslag om det i foregående sak. Det er også et klart signal, foreløpig på det verbale plan, fra Arbeiderpartiet, og jeg håper at votingen vil være i samsvar med det de hevder i salen. Men det mest interessante er kanskje: Hva er Regjeringens standpunkt? Er det Regjeringens intensjon at det reelle budsjettet til Kystvakten skal reduseres med 35 mill. kr, eller er dette hva man på beste og snilleste måte kan kalle en inkurie? Har en slik nedjustering av Kystvaktens budsjett ikke vært tilsiktet verken fra den foregående eller den nåværende regjering? Hvis det siste er tilfellet, kan vi da forvente at Regjeringen foretar seg det nødvendige, lovteknisk og på annen måte, som gjør at merverdiavgift for Kystvakten blir fjernet? Det ville ha vært fornuftig, tror jeg, om forsvarsministeren kunne gitt et relativt klart svar for Stortinget.

Marit Nybakk (A): Bare en kort merknad til Fremskrittspartiet og til det forslaget som ligger i budsjettinnstillingen.

Komiteen har hatt en korrespondanse med statsråden om denne saken. Komiteen har fått et svarbrev hvor statsråden gjør rede for at hun har tatt denne saken opp med Finansdepartementet, og at det er forhandlinger med Finansdepartementet. Det er også slik at det har vært høringer i komiteen hvor dette har blitt bekreftet. Det som var min intensjon, var å få understreket fra Stortingets talerstol at vi ser alvorlig på denne saken, og at vi ønsker å få den løst på en eller annen måte på permanent grunnlag. Det betyr at man enten må søke å få fjernet merverdiavgiften på innleid kystvaktfartøy, altså få et permanent unntak, eller så må man budsjettere med moms på disse fartøyene. Min begrunnelse for å ta denne saken opp her, er at dette er en sak som komiteen ønsker løst.

Statsråd Kristin Krohn Devold: Jeg skal kort få lov til å minne om det som står i svaret fra Forsvarsdepartementet til komiteen. Der står det at merverdiavgiften ved leie av kystvaktfartøy antas å være ca. 35 mill. kr. Beløpet er cirka fordi det for tiden forhandles med rederne om kontraktene. Beløpet var forutsatt dekket ved omdisponering innenfor forsvarsrammen.

Bakgrunnen for denne historien er at da Stortinget behandlet kompensasjon for utgifter til merverdiavgift ved departementenes kjøp av tjenester som en del av prosessen med revidert nasjonalbudsjett, ble ikke merverdiavgiftsplikten ved leie av kystvaktfartøy tatt med i grunnla-

get. Da spørsmålet dukket opp senere, ble Skattedirektoratet kontaktet for at man skulle få en vurdering av hvorvidt det skulle betales merverdiavgift. Vurderingen resulterte i et klart ja, ifølge Skattedirektoratets gjeldende hjemmelsgrunnlag. Svaret fra Skattedirektoratet kom ikke tidsnok til at den forrige regjering kunne innarbeide saken, omtale den og disponere inn midlene innen St.prp. nr. 1 ble fremlagt. Nå har jeg forstått det slik at det er et ønske fra representanter her i salen om å ta et initiativ overfor Finansdepartementet og be dem vurdere denne saken igjen. Det sorterer under en annen statsråds felt, men det finnes praktiske ordninger for å håndtere dette. En mulighet vil være et skriftlig spørsmål fra en av representantene som raskt kan videreformidles til den ansvarlige statsråd.

Carl I. Hagen (FrP): Jeg tror jeg vil stille spørsmålet til forsvarsministeren en gang til. Jeg fikk ikke svar.

Det er klart at det er intern kommunikasjon i Regjeringen mellom statsråder. Det er sikkert interessant. Det som er interessant for Stortinget, er hva som er Regjeringens syn. Teknikken er heller ikke det mest interessante. Statsråden nevnte nå at det visstnok skulle finansieres ved «omdisponeringer innenfor rammen». Det betyr altså i realiteten en ytterligere reduksjon av forsvarsbudsjettet på 35 mill. kr. Så jeg kunne tenke meg å spørre forsvarsministeren om hun kan klargjøre Regjeringens holdning. Den ene måten å gjøre det på er at det tilleggsbevilges 35 mill. kr til Kystvakten, og merverdiavgiftsplikten opprettholdes. Da vil man bli holdt skadesløs ved at man får de pengene som man må betale videre til statskassen i form av merverdiavgift. Den andre måten er at man får et permanent unntak for Kystvakten. Og den tredje måten, som for øyeblikket er Regjeringens og også Arbeiderpartiets metode, fordi ingen av dem har foretatt seg noe som helst, er at man aksepterer at man skal betale merverdiavgift uten at det gis noen kompensasjon til Kystvakten. Det er det som blir sluttresultatet i dag, med mindre man stemmer for vårt forslag. Det må altså følgelig være både regjeringspartiens og Arbeiderpartiets egentlig ønske, ut fra hvordan de håndterer saken her.

Jeg kunne tenke meg å spørre om statsråden kan opplyse om hva som er Regjeringens holdning på dette området. Det er vel ikke de som steller med teknikken i Finansdepartementet, som skal styre denne type spørsmål. Det er det faktisk nasjonalforsamlingen som bør gjøre. Og det er ikke slik at nasjonalforsamlingen er underordnet noen tekniske personer i Finansdepartementet når det gjelder om Kystvakten skal kompenseres for dette eller om den ikke skal det. Det er det denne forsamling som skal avgjøre.

Statsråd Kristin Krohn Devold: Denne regjeringen har lagt til grunn det samme syn som den forrige regjering, nemlig at beløpet forutsettes dekket ved omdisponering innenfor forsvarsrammen. Slik lå det til rette da stortingsproposisjonen ble fremlagt. Når denne regjeringen ikke la frem noe annet syn i tilleggsproposisjonen, er dette fortsatt denne regjeringens syn. Skal man få et an-

net svar enn det jeg nå gir, må det tas et nytt initiativ. Men denne regjering har altså lagt den samme forutsetning til grunn som den forrige, nemlig omdisponering innenfor forsvarsrammen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2. (Votering, se side 840)

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten:** Vi skal da gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram fire forslag. Det er:

- forslagene nr. 1–3, fra Per Ove Width på vegne av Fremskrittspartiet
- forslag nr. 4, fra Odd Roger Enoksen på vegne av Senterpartiet

– Marit Nybakk har bedt om ordet til en stemmeforklaring.

Marit Nybakk (A): Bare en kort stemmeforklaring på bakgrunn av den debatten som vi nettopp hadde. Det gjelder forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet, om moms for utleie av fartøyer til Kystvakten. Jeg vil anbefale Arbeiderpartiets medlemmer å stemme mot forslaget, men forutsetter at statsråden arbeider videre med saken, i tråd med komiteens merknader i budsjettinnstillingen.

Bjørn Hernæs (H): Med forklaringen fra komitelederen slutter vi oss helt til dette også fra Høyres side. Derfor vil vi anbefale Høyres medlemmer å stemme for innstillingen og mot alle mindretallsforslag.

Presidenten: Det voteres først over forslag nr. 4, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«I

På statsbudsjettet for 2002 bevilges under:

Kap.	Post	Formål:	Kroner	Kroner
U t g i f t e r				
42		Forsvarets ombudsmannsnemnd		
	1	Driftsutgifter	3 500 000	
451		Samfunnssikkerhet og beredskap (jf. kap. 3451)		
	1	Driftsutgifter	278 443 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres	49 461 000	
	70	Overføringer til private	327 000	
1700		Forsvarsdepartementet		
	1	Driftsutgifter	146 658 000	
	73	Forskning og utvikling, kan overføres	7 500 000	
1719		Fellesutgifter og tilskudd til foretak under Forsvarsdepartementet (jf. kap. 4719)		
	1	Driftsutgifter	47 826 000	
	43	Til disposisjon for Forsvarsdepartementet	20 000 000	
	51	Tilskudd til Forsvarets forskningsinstitutt	160 458 000	
	71	Overføringer til andre, kan overføres	52 133 000	
	78	Norges tilskudd til NATOs driftsbudsjett, kan overføres	99 000 000	
1720		Felles ledelse og kommandoapparat (jf. kap. 4720)		
	1	Driftsutgifter	1 123 294 000	
1723		Sikkerhetstjenesten (jf. kap. 4723)		
	1	Driftsutgifter	58 750 000	
1725		Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarets overkommando (jf. kap. 4725)		
	1	Driftsutgifter	2 294 356 000	
	50	Overføring til Statens Pensjonskasse, kan overføres	66 069 000	
	70	Renter låneordningen, kan overføres	8 500 000	

Kap.	Post	Formål:	Kroner	Kroner
1731		Hæren (jf. kap. 4731)		
	1	Driftsutgifter	4 354 933 000	
1732		Sjøforsvaret (jf. kap. 4732)		
	1	Driftsutgifter	2 647 003 000	
1733		Luftforsvaret (jf. kap. 4733)		
	1	Driftsutgifter	3 691 716 000	
1734		Heimevernet (jf. kap. 4734)		
	1	Driftsutgifter	759 342 000	
1735		Forsvarets etterretningstjeneste		
	21	Spesielle driftsutgifter	600 539 000	
1760		Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg (jf. kap. 4760)		
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 1760</i> <i>postene 45 og 47</i>	620 393 000	
	44	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, nasjonalfinansiert andel, <i>kan overføres, kan nyttes</i> <i>under kap. 1760 post 47</i>	147 000 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	6 266 846 000	
	47	Nybygg og nyanlegg, <i>kan overføres, kan nyttes</i> <i>under kap. 1760 postene 1 og 44</i>	1 779 819 000	
	48	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, fellesfinansiert andel, <i>kan overføres</i>	270 443 000	
	75	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, Norges tilskudd til NATOs investeringsprogram for sikkerhet, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1760</i> <i>post 44</i>	180 000 000	
1790		Kystvakten (jf. kap. 4790)		
	1	Driftsutgifter	625 725 000	
1791		Redningshelikoptertjenesten (jf. kap. 4791)		
	1	Driftsutgifter	191 896 000	
1792		Norske styrker i utlandet (jf. kap. 4792)		
	1	Driftsutgifter	1 242 385 000	
1795		Kulturelle og allmennyttige formål (jf. kap. 4795)		
	1	Driftsutgifter	127 239 000	
	47	Nybygg og nyanlegg, <i>kan overføres, kan nyttes</i> <i>under kap. 1760 post 47</i>	25 000 000	
	60	Tilskudd til kommuner, <i>kan overføres</i>	40 100 000	
	72	Overføringer til andre	995 000	
2463		Forsvarsbygg		
	24	Driftsresultat:		
		1 Driftsinntekter	-4 261 270 000	
		2 Driftsutgifter	4 261 270 000	0
		Totale utgifter		<u>27 987 649 000</u>

Kap.	Post	Formål:	Kroner	Kroner
I n n t e k t e r				
3451		Samfunnssikkerhet og beredskap (jf. kap. 451)		
	3	Diverse inntekter	15 548 000	
4720		Felles ledelse og kommandoapparat (jf. kap. 1720)		
	1	Driftsinntekter	19 309 000	
4723		Sikkerhetstjenesten (jf. kap. 1723)		
	1	Driftsinntekter	285 000	
4725		Fellesinstitusjoner og -inntekter under Forsvarets overkommando (jf. kap. 1725)		
	1	Driftsinntekter	83 956 000	
	70	Renter låneordningen	1 965 000	
4731		Hæren (jf. kap. 1731)		
	1	Driftsinntekter	74 609 000	
4732		Sjøforsvaret (jf. kap. 1732)		
	1	Driftsinntekter	42 805 000	
4733		Luftforsvaret (jf. kap. 1733)		
	1	Driftsinntekter	100 511 000	
4734		Heimevernet (jf. kap. 1734)		
	1	Driftsinntekter	2 467 000	
4760		Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg (jf. kap. 1760)		
	47	Salg av eiendom	80 000 000	
	48	Fellesfinansierte bygge- og anleggsinntekter	270 000 000	
	49	Salg av boliger	20 636 000	
4790		Kystvakten (jf. kap. 1790)		
	1	Driftsinntekter	327 000	
4791		Redningshelikoptertjenesten (jf. kap. 1791)		
	1	Driftsinntekter	17 025 000	
4795		Kulturelle og allmennyttige formål (jf. kap. 1795)		
	1	Driftsinntekter	5 266 000	
4799		Militære bøter		
	80	Militære bøter	1 109 000	
		Totale inntekter		735 818 000

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Justisdepartementet i 2002 kan:

1. overskride bevilgningen under kap. 451 post 1 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3451 post 3.
2. overskride bevilgningen under kap. 451 Sivilt beredskap post 1 Driftsutgifter, med inntil 75 pst. av inntekter ved salg av sivilforsvarsanlegg. Inntekter inntektsføres under kap. 3451 Samfunnssikkerhet og beredskap post 40 Salg av eiendom m.v.

III

Nettobudsjettering

Stortinget samtykker i at Justisdepartementet i 2002 kan trekke salgsomkostninger ved salg av faste eiendommer fra salgsinntekter før det overskytende inntektsføres under kap. 3451 Samfunnssikkerhet og beredskap post 40 Salg av eiendom m.v.

IV

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet for 2002 kan benytte alle merinntekter til å overskride en-

hver utgiftsbevilgning under Forsvarsdepartementet, med følgende unntak:

1. Inntekter fra militære båter kan ikke benyttes som grunnlag for overskridelse.
2. Inntekter ved salg av større materiell kan benyttes med inntil 75 pst. til overskridelse av bevilgningen under kap. 1760 Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold.

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1725		Fellesinstitusjoner og utgifter under Forsvarsdepartementet	
	1	Driftsutgifter	50 mill. kroner
1731		Hæren	
	1	Driftsutgifter	682 mill. kroner
1732		Sjøforsvaret	
	1	Driftsutgifter	350 mill. kroner
1733		Luftforsvaret	
	1	Driftsutgifter	984 mill. kroner
1760		Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg	
	1	Driftsutgifter	242 mill. kroner
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	22 039 mill. kroner
1790		Kystvakten	
	1	Driftsutgifter	25 mill. kroner
1791		Redningshelikoptertjenesten	
	1	Driftsutgifter	34 mill. kroner

2. gi Forsvarets forskningsinstitutt fullmakt til å ha økonomiske forpliktelser på inntil 50 mill. kroner utover det som dekkes av egne avsetninger.

V

Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2002 kan:

1. foreta bestillinger utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

VI

Tilsagnsfullmakt

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet for 2002 kan gi tilsagn om økonomisk støtte utover bevilgningen, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1700		Forsvarsdepartementet	
	73	Forskning og utvikling	5 mill. kroner

VII

Nettobudsjettering av salgsomkostninger

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet for 2002 kan trekke salgsomkostninger ved salg av materiell og fast eiendom fra salgsinntekter før det overskytende inntektsføres under kap. 4760 Nyanskaffelser av materiell og nybygg, henholdsvis post 45 Store nyanskaffelser og vedlikehold og post 47 Salg av eiendom.

VIII

Organisasjon og verneplikt

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet for 2002 kan:

1. fastsette Forsvarets organisasjon slik det går fram av redegjørelsen i St.prp. nr. 1 (2001-2002).
2. fastsette lengden på førstegangstjenesten, repetisjonstjenesten og heimeverntjenesten slik det går fram av St.prp. nr. 1 (2001-2002).

3. gi øvrige bestemmelser slik det går fram av St.prp. nr. 1 (2001-2002).
4. verve personell innenfor rammen av de foreslåtte bevilgninger.

IX

Investeringsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet for 2002 kan:

1. starte opp nye investeringsprosjekter, herunder kategori-1 materiellprosjekter og større bygg- og eiendomsprosjekter, som presentert under Nye prosjekter i St.prp. nr. 1 (2001-2002), innen de kostnadsrammer som er anført.
2. endre tidligere godkjente prosjekter som anført i St.prp. nr. 1 (2001-2002), herunder endrede kostnadsrammer.

3. starte opp og gjennomføre materiellinvesteringsprosjekter av lavere kategori, samt byggeprosjekter med en nasjonal andel som ikke overstiger 100 mill. kroner.
 4. nytte bevilgningen på den enkelte investeringspost, hhv. post 45, 44, 47 og 48 fritt mellom objekter, bygg- og eiendoms kategorier, anskaffelser og prosjekter som presentert i St.prp. nr. 1 (2001-2002).
 5. gjennomføre konsept- og definisjonsfasen av planlagte materiellanskaffelser.
 6. igangsette prosjektering av byggeprosjekter med en samlet utgift tilsvarende 5 pst. av bevilgningen på de respektive poster.
2. Forsvarsdepartementet for 2002 kan:
 - a) avhende fast eiendom uansett verdi til markedspris.
 - b) avhende fast eiendom til en verdi av inntil kr 100 000 vederlagsfritt eller til underpris når særlige grunner foreligger.
 - c) gi forskudd til befal og sivile som må flytte grunnet organisasjonsendringer ved nyetablering av egen bolig, jf. Innst. S. nr. 182 (1990- 1991). Forskudd belastes kap. 1725 Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarets overkommando post 90 Lån til private og tilbakeføres kap. 4725 Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarets overkommando post 90 Lån til boligformål.»

X

Fullmakter vedrørende fast eiendom

Stortinget samtykker i at:

1. Kongen for 2002 kan overdra eiendommer, bygg og anlegg som Forsvaret ikke lenger har behov for til kommuner eller til overtallig personell i Forsvaret i forbindelse med utnyttelse av etableringer til næringsutvikling. Overdragelsen kan skje vederlagsfritt, eller med redusert vederlag der dette anses hensiktsmessig.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble mot 7 stemmer ikke bifalt.

Presidenten: Det voteses så over forslagene nr. 1, 2 og 3, fra Fremskrittspartiet.
Forslag nr. 1 lyder:

«I

På statsbudsjettet for 2002 bevilges under:

Kap.	Post	Formål:	Kroner	Kroner
U t g i f t e r				
42		Forsvarets ombudsmannsnemnd		
	1	Driftsutgifter	3 500 000	
451		Samfunnssikkerhet og beredskap (jf. kap. 3451)		
	1	Driftsutgifter	318 443 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres	59 461 000	
	70	Overføringer til private	327 000	
1700		Forsvarsdepartementet		
	1	Driftsutgifter	139 326 000	
	73	Forskning og utvikling, kan overføres	6 500 000	
1719		Fellesutgifter og tilskudd til foretak under Forsvarsdepartementet (jf. kap. 4719)		
	1	Driftsutgifter	47 826 000	
	43	Til disposisjon for Forsvarsdepartementet	12 000 000	
	51	Tilskudd til Forsvarets forskningsinstitutt	150 458 000	
	71	Overføringer til andre, kan overføres	52 133 000	
	78	Norges tilskudd til NATOs driftsbudsjett, kan overføres	99 000 000	
1720		Felles ledelse og kommandoapparat (jf. kap. 4720)		
	1	Driftsutgifter	1 115 318 000	
1723		Sikkerhetstjenesten (jf. kap. 4723)		
	1	Driftsutgifter	73 750 000	

Kap.	Post	Formål:	Kroner	Kroner
1725		Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarets overkommando (jf. kap. 4725)		
	1	Driftsutgifter	2 282 886 000	
	50	Overføring til Statens Pensjonskasse, <i>kan overføres</i>	66 069 000	
	70	Renter låneordningen, <i>kan overføres</i>	8 500 000	
1731		Hæren (jf. kap. 4731)		
	1	Driftsutgifter	4 964 933 000	
1732		Sjøforsvaret (jf. kap. 4732)		
	1	Driftsutgifter	3 007 003 000	
1733		Luftforsvaret (jf. kap. 4733)		
	1	Driftsutgifter	4 081 716 000	
1734		Heimevernet (jf. kap. 4734)		
	1	Driftsutgifter	1 065 757 000	
1735		Forsvarets etterretningstjeneste		
	21	Spesielle driftsutgifter	650 539 000	
1760		Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg (jf. kap. 4760)		
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 1760 postene 45 og 47</i>	620 393 000	
	44	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, nasjonalfinansiert andel, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1760 post 47</i>	147 000 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	4 266 846 000	
	47	Nybygg og nyanlegg, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1760 postene 1 og 44</i>	1 839 819 000	
	48	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, fellesfinansiert andel, <i>kan overføres</i>	270 443 000	
	75	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, Norges tilskudd til NATOs investeringsprogram for sikkerhet, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1760 post 44</i>	180 000 000	
1790		Kystvakten (jf. kap. 4790)		
	1	Driftsutgifter	725 725 000	
1791		Redningshelikoptertjenesten (jf. kap. 4791)		
	1	Driftsutgifter	241 896 000	
1792		Norske styrker i utlandet (jf. kap. 4792)		
	1	Driftsutgifter	1 297 385 000	
1795		Kulturelle og allmennyttige formål (jf. kap. 4795)		
	1	Driftsutgifter	126 602 000	
	47	Nybygg og nyanlegg, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1760 post 47</i>	25 000 000	
	60	Tilskudd til kommuner, <i>kan overføres</i>	40 100 000	
	72	Overføringer til andre	995 000	

Kap.	Post	Formål:	Kroner	Kroner
2463		Forsvarsbygg		
	24	Driftsresultat:		
		1 Driftsinntekter	-4 261 270 000	
		2 Driftsutgifter	4 261 270 000	0
		Totale utgifter		27 987 649 000
I n n t e k t e r				
3451		Samfunnssikkerhet og beredskap (jf. kap. 451)		
	3	Diverse inntekter	15 548 000	
4720		Felles ledelse og kommandoapparat (jf. kap. 1720)		
	1	Driftsinntekter	19 309 000	
4723		Sikkerhetstjenesten (jf. kap. 1723)		
	1	Driftsinntekter	285 000	
4725		Fellesinstitusjoner og -inntekter under Forsvarets overkommando (jf. kap. 1725)		
	1	Driftsinntekter	83 956 000	
	70	Renter låneordningen	1 965 000	
4731		Hæren (jf. kap. 1731)		
	1	Driftsinntekter	74 609 000	
4732		Sjøforsvaret (jf. kap. 1732)		
	1	Driftsinntekter	42 805 000	
4733		Luftforsvaret (jf. kap. 1733)		
	1	Driftsinntekter	100 511 000	
4734		Heimevernet (jf. kap. 1734)		
	1	Driftsinntekter	2 467 000	
4760		Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg (jf. kap. 1760)		
	47	Salg av eiendom	80 000 000	
	48	Fellesfinansierte bygge- og anleggsinntekter	270 000 000	
	49	Salg av boliger	20 636 000	
4790		Kystvakten (jf. kap. 1790)		
	1	Driftsinntekter	327 000	
4791		Redningshelikoptertjenesten (jf. kap. 1791)		
	1	Driftsinntekter	17 025 000	
4795		Kulturelle og allmenntnyttige formål (jf. kap. 1795)		
	1	Driftsinntekter	5 266 000	
4799		Militære bøter		
	80	Militære bøter	1 109 000	
		Totale inntekter		735 818 000

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Justisdepartementet i 2002 kan:

1. overskride bevilgningen under kap. 451 post 1 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3451 post 3.

2. overskride bevilgningen under kap. 451 Sivilt beredskap post 1 Driftsutgifter, med inntil 75 pst. av inntekter ved salg av siviltforsvarsanlegg. Inntekter inntektsføres under kap. 3451 Samfunnssikkerhet og beredskap post 40 Salg av eiendom mv.

III

Nettobudsjettering

Stortinget samtykker i at Justisdepartementet i 2002 kan trekke salgsomkostninger ved salg av faste eiendommer fra salgsinntekter før det overskytende inntektsføres under kap. 3451 Samfunnssikkerhet og beredskap post 40 Salg av eiendom mv.

IV

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet for 2002 kan benytte alle merinntekter til å overskride enhver utgiftsbevilgning under Forsvarsdepartementet, med følgende unntak:

1. Inntekter fra militære båter kan ikke benyttes som grunnlag for overskridelse.

2. Inntekter ved salg av større materiell kan benyttes med inntil 75 pst. til overskridelse av bevilgningen under kap. 1760 Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold.

V

Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2002 kan:

1. overskride bevilgninger over kap. 1760 post 45 Større nyanskaffelser og vedlikehold med inntil 3,0 mrd. kroner for utstyr som anskaffes i utlandet.
2. foreta bestillinger utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1725		Fellesinstitusjoner og utgifter under Forsvarsdepartementet	
	1	Driftsutgifter	50 mill. kroner
1731		Hæren	
	1	Driftsutgifter	682 mill. kroner
1732		Sjøforsvaret	
	1	Driftsutgifter	350 mill. kroner
1733		Luftforsvaret	
	1	Driftsutgifter	984 mill. kroner
1760		Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg	
	1	Driftsutgifter	242 mill. kroner
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	25 039 mill. kroner
1790		Kystvakten	
	1	Driftsutgifter	25 mill. kroner
1791		Redningshelikoptertjenesten	
	1	Driftsutgifter	34 mill. kroner

3. gi Forsvarets forskningsinstitutt fullmakt til å ha økonomiske forpliktelser på inntil 50 mill. kroner utover det som dekkes av egne avsetninger.

VI

Tilsagnsfullmakt

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet for 2002 kan gi tilsagn om økonomisk støtte utover bevilgningen, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1700		Forsvarsdepartementet	
	73	Forskning og utvikling	5 mill. kroner

VII

Nettobudsjettering av salgsomkostninger

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet for 2002 kan trekke salgsomkostninger ved salg av materiell og fast eiendom fra salgsinntekter før det overskytende inntektsføres under kap. 4760 Nyanskaffelser av materiell og nybygg, henholdsvis post 45 Store nyanskaffelser og vedlikehold og post 47 Salg av eiendom.

1. fastsette Forsvarets organisasjon slik det går fram av redegjørelsen i St.prp. nr. 1 (2001-2002).
2. fastsette lengden på førstegangstjenesten, repetisjonstjenesten og heimeverntjenesten slik det går fram av St.prp. nr. 1 (2001-2002).
3. gi øvrige bestemmelser slik det går fram av St.prp. nr. 1 (2001-2002).
4. verve personell innenfor rammen av de foreslåtte bevilgninger.

VIII

Organisasjon og verneplikt

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet for 2002 kan:

IX

Investeringsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet for 2002 kan:

1. starte opp nye investeringsprosjekter, herunder kategori-1 materiellprosjekter og større bygg- og eiendomsprosjekter, som presentert under Nye prosjekter i St.prp. nr. 1 (2001-2002), innen de kostnadsrammer som er anført.
2. endre tidligere godkjente prosjekter som anført i St.prp. nr. 1 (2001-2002), herunder endrede kostnadsrammer.
3. starte opp og gjennomføre materiellinvesteringsprosjekter av lavere kategori, samt byggeprosjekter med en nasjonal andel som ikke overstiger 100 mill. kroner.
4. nytte bevilgningen på den enkelte investeringspost, hhv. post 45, 44, 47 og 48 fritt mellom objekter, bygg- og eiendoms-kategorier, anskaffelser og prosjekter som presentert i St.prp. nr. 1 (2001- 2002).
5. gjennomføre konsept- og definisjonsfasen av planlagte materiellanskaffelser.
6. igangsette prosjektering av byggeprosjekter med en samlet utgift tilsvarende 5 pst. av bevilgningen på de respektive poster.

X

Fullmakter vedrørende fast eiendom

Stortinget samtykker i at:

1. Kongen for 2002 kan overdra eiendommer, bygg og anlegg som Forsvaret ikke lenger har behov for til kommuner eller til overtallig personell i Forsvaret i forbindelse med utnyttelse av etableringer til næringsutvikling. Overdragelsen kan skje vederlags-

fritt, eller med redusert vederlag der dette anses hensiktsmessig.

2. Forsvarsdepartementet for 2002 kan:
 - a) avhende fast eiendom uansett verdi til markedspris.
 - b) avhende fast eiendom til en verdi av inntil kr 100 000 vederlagsfritt eller til underpris når særlige grunner foreligger.
 - c) gi forskudd til befal og sivile som må flytte grunnet organisasjonsendringer ved nyetablering av egen bolig, jf. Innst. S. nr. 182 (1990- 1991). Forskudd belastes kap. 1725 Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarets overkommando post 90 Lån til private og tilbakeføres kap. 4725 Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarets overkommando post 90 Lån til boligformål.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Det innkreves ikke moms for utleie av fartøyer til Kystvakten.»

Og forslag nr. 3 lyder:

«Det anskaffes snarest nye transportfly til Forsvaret basert på det foreliggende tilbud fra USA. Forslag om tilleggsbevilgninger utenfor den ordinære forsvarsramme fremmes for å finansiere kjøpet senest i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 81 mot 18 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 17.00.55)

Komiteen hadde innstillet:

Rammeområde 8

I

På statsbudsjettet for 2002 bevilges under:

Kap.	Post	Formål:	Kroner	Kroner
U t g i f t e r				
42		Forsvarets ombudsmannsnemnd		
	1	Driftsutgifter	3 500 000	
451		Samfunnssikkerhet og beredskap (jf. kap. 3451)		
	1	Driftsutgifter	278 443 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres	49 461 000	
	70	Overføringer til private	327 000	
1700		Forsvarsdepartementet		
	1	Driftsutgifter	146 658 000	
	73	Forskning og utvikling, kan overføres	7 500 000	

Kap.	Post	Formål:	Kroner	Kroner
1719		Fellesutgifter og tilskudd til foretak under Forsvarsdepartementet (jf. kap. 4719)		
	1	Driftsutgifter	47 826 000	
	43	Til disposisjon for Forsvarsdepartementet	20 000 000	
	51	Tilskudd til Forsvarets forskningsinstitutt	160 458 000	
	71	Overføringer til andre, <i>kan overføres</i>	52 133 000	
	78	Norges tilskudd til NATOs driftsbudsjett, <i>kan overføres</i>	99 000 000	
1720		Felles ledelse og kommandoapparat (jf. kap. 4720)		
	1	Driftsutgifter	1 123 294 000	
1723		Sikkerhetstjenesten (jf. kap. 4723)		
	1	Driftsutgifter	58 750 000	
1725		Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarets overkommando (jf. kap. 4725)		
	1	Driftsutgifter	2 294 356 000	
	50	Overføring til Statens Pensjonskasse, <i>kan overføres</i>	66 069 000	
	70	Renter låneordningen, <i>kan overføres</i>	8 500 000	
1731		Hæren (jf. kap. 4731)		
	1	Driftsutgifter	4 354 933 000	
1732		Sjøforsvaret (jf. kap. 4732)		
	1	Driftsutgifter	2 647 003 000	
1733		Luftforsvaret (jf. kap. 4733)		
	1	Driftsutgifter	3 691 716 000	
1734		Heimevernet (jf. kap. 4734)		
	1	Driftsutgifter	699 342 000	
1735		Forsvarets etterretningstjeneste		
	21	Spesielle driftsutgifter	600 539 000	
1760		Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg (jf. kap. 4760)		
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 1760 postene 45 og 47</i>	620 393 000	
	44	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, nasjonalfinansiert andel, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1760 post 47</i>	147 000 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	6 266 846 000	
	47	Nybygg og nyanlegg, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1760 postene 1 og 44</i>	1 839 819 000	
	48	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, fellesfinansiert andel, <i>kan overføres</i>	270 443 000	
	75	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, Norges tilskudd til NATOs investeringsprogram for sikkerhet, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1760 post 44</i>	180 000 000	
1790		Kystvakten (jf. kap. 4790)		
	1	Driftsutgifter	625 725 000	

Kap.	Post	Formål:	Kroner	Kroner
1791		Redningshelikoptertjenesten (jf. kap. 4791)		
	1	Driftsutgifter	191 896 000	
1792		Norske styrker i utlandet (jf. kap. 4792)		
	1	Driftsutgifter	1 242 385 000	
1795		Kulturelle og allmennyttige formål (jf. kap. 4795)		
	1	Driftsutgifter	127 239 000	
	47	Nybygg og nyanlegg, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1760 post 47</i>	25 000 000	
	60	Tilskudd til kommuner, <i>kan overføres</i>	40 100 000	
	72	Overføringer til andre	995 000	
2463		Forsvarsbygg		
	24	Driftsresultat:		
		1 Driftsinntekter	-4 261 270 000	
		2 Driftsutgifter	4 261 270 000	0
		Totale utgifter		<u>27 987 649 000</u>
I n n t e k t e r				
3451		Samfunnsikkerhet og beredskap (jf. kap. 451)		
	3	Diverse inntekter	15 548 000	
4720		Felles ledelse og kommandoapparat (jf. kap. 1720)		
	1	Driftsinntekter	19 309 000	
4723		Sikkerhetstjenesten (jf. kap. 1723)		
	1	Driftsinntekter	285 000	
4725		Fellesinstitusjoner og -inntekter under Forsvarets overkommando (jf. kap. 1725)		
	1	Driftsinntekter	83 956 000	
	70	Renter låneordningen	1 965 000	
4731		Hæren (jf. kap. 1731)		
	1	Driftsinntekter	74 609 000	
4732		Sjøforsvaret (jf. kap. 1732)		
	1	Driftsinntekter	42 805 000	
4733		Luftforsvaret (jf. kap. 1733)		
	1	Driftsinntekter	100 511 000	
4734		Heimevernet (jf. kap. 1734)		
	1	Driftsinntekter	2 467 000	
4760		Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg (jf. kap. 1760)		
	47	Salg av eiendom	80 000 000	
	48	Fellesfinansierte bygge- og anleggsinntekter	270 000 000	
	49	Salg av boliger	20 636 000	
4790		Kystvakten (jf. kap. 1790)		
	1	Driftsinntekter	327 000	
4791		Redningshelikoptertjenesten (jf. kap. 1791)		
	1	Driftsinntekter	17 025 000	

Kap.	Post	Formål:	Kroner	Kroner
4795		Kulturelle og allmenntilretteliggende formål (jf. kap. 1795)		
	1	Driftsinntekter	5 266 000	
4799		Militære bøter		
	80	Militære bøter	1 109 000	
		Totale inntekter		735 818 000

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Justisdepartementet i 2002 kan:

1. overskride bevilgningen under kap. 451 post 1 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3451 post 3.
2. overskride bevilgningen under kap. 451 Sivilt beredskap post 1 Driftsutgifter, med inntil 75 pst. av inntekter ved salg av sivilforsvarsanlegg. Inntekter inntektsføres under kap. 3451 Samfunnssikkerhet og beredskap post 40 Salg av eiendom mv.

III

Nettobudsjettering

Stortinget samtykker i at Justisdepartementet i 2002 kan trekke salgsomkostninger ved salg av faste eiendommer fra salgsinntekter før det overskytende inntektsføres under kap. 3451 Samfunnssikkerhet og beredskap post 40 Salg av eiendom mv.

IV

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet for 2002 kan benytte alle merinntekter til å overskride enhver utgiftsbevilgning under Forsvarsdepartementet, med følgende unntak:

1. Inntekter fra militære bøter kan ikke benyttes som grunnlag for overskridelse.
2. Inntekter ved salg av større materiell kan benyttes med inntil 75 pst. til overskridelse av bevilgningen under kap. 1760 Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold.

V

Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2002 kan:

1. foreta bestillinger utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1725		Fellesinstitusjoner og utgifter under Forsvarsdepartementet	
	1	Driftsutgifter	50 mill. kroner
1731		Hæren	
	1	Driftsutgifter	682 mill. kroner
1732		Sjøforsvaret	
	1	Driftsutgifter	350 mill. kroner
1733		Luftforsvaret	
	1	Driftsutgifter	984 mill. kroner
1760		Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg	
	1	Driftsutgifter	242 mill. kroner
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	22 039 mill. kroner
1790		Kystvakten	
	1	Driftsutgifter	25 mill. kroner
1791		Redningshelikoptertjenesten	
	1	Driftsutgifter	34 mill. kroner

2. gi Forsvarets forskningsinstitutt fullmakt til å ha økonomiske forpliktelser på inntil 50 mill. kroner utover det som dekkes av egne avsetninger.

VI

Tilsagnsfullmakt

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet for 2002 kan gi tilsagn om økonomisk støtte utover bevilgningen, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1700		Forsvarsdepartementet	
	73	Forskning og utvikling	5 mill. kroner

VII

Nettobudsjettering av salgsomkostninger

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet for 2002 kan trekke salgsomkostninger ved salg av materiell og fast eiendom fra salgsinntekter før det overskytende inntektsføres under kap. 4760 Nyanskaffelser av materiell og nybygg, henholdsvis post 45 Store nyanskaffelser og vedlikehold og post 47 Salg av eiendom.

VIII

Organisasjon og verneplikt

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet for 2002 kan:

1. fastsette Forsvarets organisasjon slik det går fram av redegjørelsen i St.prp. nr. 1 (2001-2002).
2. fastsette lengden på førstegangstjenesten, repetisjonstjenesten og heimeverntjenesten slik det går fram av St.prp. nr. 1 (2001-2002).
3. gi øvrige bestemmelser slik det går fram av St.prp. nr. 1 (2001-2002).
4. verve personell innenfor rammen av de foreslåtte bevilgninger.

IX

Investeringsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet for 2002 kan:

1. starte opp nye investeringsprosjekter, herunder kategori-1 materiellprosjekter og større bygg- og eiendomsprosjekter, som presentert under Nye prosjekter i St.prp. nr. 1 (2001-2002), innen de kostnadsrammer som er anført.
2. endre tidligere godkjente prosjekter som anført i St.prp. nr. 1 (2001-2002), herunder endrede kostnadsrammer.
3. starte opp og gjennomføre materiellinvesteringsprosjekter av lavere kategori, samt byggeprosjekter med en nasjonal andel som ikke overstiger 100 mill. kroner.
4. nytte bevilgningen på den enkelte investeringspost, hhv. post 45, 44, 47 og 48 fritt mellom objekter, bygg- og eiendoms kategorier, anskaffelser og prosjekter som presentert i St.prp. nr. 1 (2001-2002).
5. gjennomføre konsept- og definisjonsfasen av planlagte materiellanskaffelser.
6. igangsette prosjektering av byggeprosjekter med en samlet utgift tilsvarende 5 pst. av bevilgningen på de respektive poster.

X

Fullmakter vedrørende fast eiendom

Stortinget samtykker i at:

1. Kongen for 2002 kan overdra eiendommer, bygg og anlegg som Forsvaret ikke lenger har behov for til kommuner eller til overtallig personell i Forsvaret i forbindelse med utnyttelse av etablissementer til næringsutvikling. Overdragelsen kan skje vederlagsfritt, eller med redusert vederlag der dette anses hensiktsmessig.
2. Forsvarsdepartementet for 2002 kan:
 - a) avhende fast eiendom uansett verdi til markedspris.
 - b) avhende fast eiendom til en verdi av inntil kr 100 000 vederlagsfritt eller til underpris når særlige grunner foreligger.
 - c) gi forskudd til befal og sivile som må flytte grunnet organisasjonsendringer ved nyetablering av egen bolig, jf. Innst. S. nr. 182 (1990-1991). Forskudd belastes kap. 1725 Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarets overkommando post 90 Lån til private og tilbakeføres kap. 4725 Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarets overkommando post 90 Lån til boligformål.

Presidenten: SV har varslet at de ønsker å stemme imot.

V o t e r i n g s t a v l e n e viste at det var avgitt 61 stemmer for komiteens innstilling og 38 stemmer mot. (Voteringsutskrift kl. 17.01.31)

Odd Roger Enoksen (Sp) (fra salen): Også Senterpartiet skulle stemme imot. Det er mulig at ikke alle var klar over det.

Presidenten: Presidenten får beskjed om at også Fremskrittspartiet skulle stemme imot.

Da tar vi voteringen om igjen, slik at alle får stemme slik de ønsker.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 61 mot 38 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 17.02.29)

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstillet:

I

På statsbudsjettet for 2001 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
U t g i f t e r :			
1710		Fellesinstitusjonar og statsforetak under Forsvarsdepartementet	
	1	Driftsutgifter, vert auka med frå kr 443 468 000 til kr 501 655 000	58 187 000
	51	Tilskot til Forsvarets forskingsinstitutt, vert redusert med frå kr 156 801 000 til kr 156 357 000	444 000
	70	Rentestønad, <i>kan overførast</i> , vert auka med frå kr 8 500 000 til kr 9 200 000	700 000
	90	Lån til private, <i>kan overførast</i> , vert redusert med frå kr 1 000 000 til kr 0	1 000 000
1719		Fellesutgifter under Forsvarsdepartementet	
	1	Driftsutgifter, vert redusert med frå kr 13 062 000 til kr 9 167 000	3 895 000
	43	Til disposisjon for FD, vert redusert med frå kr 20 000 000 til kr 0	20 000 000
1720		Felles leing og kommandoapparat	
	1	Driftsutgifter, vert auka med frå kr 1 187 435 000 til kr 1 231 774 000	44 339 000
1725		Fellesinstitusjonar og utgifter under Forsvarets overkommando	
	1	Driftsutgifter, vert redusert med frå kr 1 548 272 000 til kr 1 459 326 000	88 946 000
	50	Overføringar til statsinstitusjonar, <i>kan overførast</i> , vert auka med frå kr 96 118 000 til kr 112 118 000	16 000 000
	74	Avgangsstimulerande tiltak, <i>kan overførast</i> , vert auka med frå kr 5 799 000 til kr 95 799 000	90 000 000
1731		Hæren	
	1	Driftsutgifter, vert auka med frå 4 529 030 000 til kr 4 529 824 000	794 000
1732		Sjøforsvaret	
	1	Driftsutgifter, vert redusert med frå kr 2 808 154 000 til kr 2 773 123 000	35 031 000
1733		Luftforsvaret	
	1	Driftsutgifter, vert auka med frå kr 3 626 931 000 til kr 3 709 404 000	82 473 000
1734		Heimevernet	
	1	Driftsutgifter, vert auka med frå kr 763 746 000 til kr 778 500 000	14 754 000
1735		Forsvarets etterretningsteneste	
	21	Spesielle driftsutgifter, vert auka med frå kr 549 744 000 til kr 560 045 000	10 301 000

Presidenten: Presidenten gjør oppmerksom på at det under kap. 1725 post 1 skal gjøres en korreksjon. Det skal stå «frå kr 1 637 218 000 til kr 1 548 272 000».

Videre har komiteens leder gjort oppmerksom på en annen endring. Under kap. 1731 post 1 skal det stå «frå kr 4 528 940 000 til kr 4 529 734 000».

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling – med de foretatte rettelser – bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

Kap.	Post	Formål	Kroner
1760		Nyskaffing av materiell og nye bygg og anlegg	
	1	Driftsutgifter, vert auka med frå kr 397 786 000 til kr 507 537 000	109 751 000
	44	Fellesfinansierte bygg- og anleggsarbeid, nasjonalfinansiert del, <i>kan overførast, kan nyttast under kap. 1760 post 44</i> , vert auka med frå kr 110 510 000 til kr 130 510 000	20 000 000
	45	Større utstyrscaffingar, <i>kan overførast</i> , vert auka med frå kr 6 353 745 000 til kr 6 434 756 000	81 011 000
	47	Nye bygg og anlegg, <i>kan overførast, kan nyttast under kap. 1760 postane 11 og 44</i> , vert redusert med frå kr 1 039 108 000 til kr 1 038 124 000	984 000
	48	Fellesfinansierte bygg- og anleggsarbeid, fellesfinansiert del, <i>kan overførast</i> , vert redusert med frå kr 270 000 000 til kr 175 000 000	95 000 000
	75	Fellesfinansierte bygg- og anleggsarbeid, Noregs tilskot til infrastrukturprogrammet i NATO, <i>kan overførast, kan nyttast under kap. 1760 post 44</i> , vert redusert med frå kr 180 000 000 til kr 159 992 000	20 008 000

Presidenten: SV har varslet at de ønsker å stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 85 mot 14 stemmer.
(Votering kl. 17.04.32)

Videre var innstillet:

Kap.	Post	Formål	Kroner
1790		Kystvakta	
	1	Driftsutgifter, vert auka med frå kr 555 898 000 til kr 601 298 000	45 400 000
1791		Redningstenesta	
	1	Driftsutgifter, vert auka med frå kr 190 127 000 til kr 202 727 000	12 600 000

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

Kap.	Post	Formål	Kroner
1792		Norske styrkar i utlandet	
	1	Driftsutgifter, vert redusert med frå kr 1 883 497 000 til kr 1 673 497 000	210 000 000

Presidenten: SV har varslet at de ønsker å stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 84 mot 14 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 17.05.06)

Videre var innstillet:

Kap.	Post	Formål	Kroner
1795		Kulturelle og allmennyttige formål	
	1	Driftsutgifter, vert auka med frå kr 122 130 000 til kr 125 793 000	3 663 000
	47	Nye bygg og anlegg, <i>kan overførast</i> , vert redusert med frå kr 25 000 000 til kr 10 784 000	14 216 000
	60	Tilskot til kommunar, vert auka med frå kr 173 000 til kr 320 000	147 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
I n n t e k t e r :			
4710		Fellesinstitusjonar og statsforetak under FD	
	11	Salsinntekter, vert auka med frå kr 13 193 000 til kr 36 383 000	23 190 000
4725		Felles leing og kommandoapparat	
	11	Salsinntekter, vert auka med frå kr 34 750 000 til kr 36 750 000	2 000 000
4731		Hæren	
	11	Salsinntekter, vert auka med frå kr 59 652 000 til kr 136 652 000	77 000 000
4732		Sjøforsvaret	
	1	Driftsinntekter, vert redusert med frå kr 14 095 000 til kr 10 890 000	3 205 000
4760		Nyskaffingar av materiell og nye bygg og anlegg	
	45	Store nyskaffingar, vert løyvd med	148 619 000
	47	Sal av eigedom, vert redusert med frå kr 80 544 000 til kr 40 544 000	40 000 000
	48	Fellesfinansierte bygg- og anleggsinntekter, vert redusert med frå kr 272 379 000 til kr 177 379 000	95 000 000
	49	Sal av bustader, vert auka med frå kr 20 136 000 til kr 36 136 000	16 000 000

II

Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykkjer i at Forsvarsdepartementet kan endre bestillingsfullmaktene slik:

Kap.	Post	Formål:	Kroner
1731		Hæren	
	1	Driftsutgifter, vert redusert med frå kr 1 791 000 000 til kr 576 000 000	1 215 000 000
1734		Heimevernet	
	1	Driftsutgifter, vert redusert med frå kr 25 000 000 til kr 0	25 000 000
1760		Nyanskaffing av materiell og nye bygg og anlegg	
	(ny) 1	Driftsutgifter, vert løyvd med	10 000 000

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

S a k n r . 3*Referat*

- (116) Forslag fra stortingsrepresentantene Rolf Terje Klungland, Sylvia Brustad og Olav Akselsen om økt energigjenvinning i industrien (Dokument nr. 8:27 (2001-2002))

Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen.

- (117) Forslag fra stortingsrepresentantene Eirin Falset, Åslaug Haga og May Hansen om strukturendringer og rammebetingelser for Norsk rikskringkasting (NRK) (Dokument nr. 8:28 (2001-2002))

Enst.: Sendes familie-, kultur- og administrasjonskomiteen.

- (118) Samtykke til å setje i kraft ein skatteavtale mellom Noreg og Chile, underskreven i Santiago den 26. oktober 2001 (St.prp. nr. 33 (2001-2002))

- (119) Kredittmeldinga 2000 Om Noregs Bank, Kredittilsynet og Det internasjonale pengefondet mfl. si verksemd i 2000 (St.meld. nr. 6 (2001-2002))

Enst.: Nr. 3 og 4 sendes finanskomiteen.

Møtet hevet kl. 17.10.